

mtatkki

Hungarian Academy of Sciences
Centre for Social Sciences
Institute for Minority Studies

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

A
17.746

... Zing...

... ysdem imponi...

En Erköltöm a cellyest S. Mar...
re, ki Anya, Fű, és S. Lelele, ki ceranc...
minden benne lévő Csúró és más...
ben enemed kéne, és semmi...
vok láttam vagy hallottam, az...
Lren-meltye fo...

Nagy Pál

Források a siklói cigányok

ha tudok valamit, múltjából (1721-1830)

hiarrel-n gutta állón meg, és hiar...
ben s lellemben el vessek, máh...
kebelében ne érhessem. És ha láttam, tudok...
a folyó ne Lrenvedgyen gromrában, hanem ki vellen, valom...
nált a Get had ki verette völte gromrából. És ha tudok, láttam vagy hal...
lottam valamit, hon vologha...
... és Torvénye ki linaj hegyen



... mindgyan el vessek...
... nekem ne Holgályanak, Men...
... a Bolvoglós S. Szűs Maria u...
... S. Evangelium



R12

A 17.746

ROMOLÓGIAI KUTATÓINTÉZET KÖZLEMÉNYEI 8.
NAGY PÁL: FORRÁSOK A SIKLÓSI CIGÁNYOK MÚLTJÁBÓL (1721–1830)



Források a siklósi cigányok múltjából (1721–1830)

Összeállította és a bevezetőt írta:

Nagy Pál

ROMOLÓGIAI KUTATÓINTÉZET KÖZLEMÉNYEI

8.

a Romológiai Kutatóintézet kiadványa.

Sorozatszerkesztő:

Gémes Balázs

Kalányosné László Julianna

A kötetet szerkesztette:

Kalányosné László Julianna

MTA NÉPRAJZI
KUTATÓINTÉZETE
KÖNYVTÁRA

LELTÁR:

29.527

Megjelent a



NEMZETI KULTURÁLIS
ÖRÖKSÉG MINISZTERIUMA

és a

Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány
támogatásával.

ISSN 1418-6101

ISBN 963 210 278 9

Szekszárd, 2003

TARTALOM

Bevezetés.....	7
Források.....	15
Irodalom.....	16
Az összeírások latin nyelvű kifejezései.....	17
Pénznemek és mértékegységek.....	19
Rövidítések.....	20
1. 1721. A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában.....	21
2. 1727. A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában.....	22
3. 1728. A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában.....	23
4. 1729. A siklói cigányok által fizetett földesúri árenda kimutatása.....	26
5. 1730. A siklói cigányok által fizetett földesúri árenda kimutatása.....	27
6. 1730. A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában.....	28
7. 1732. A siklói cigányok által fizetett földesúri árenda kimutatása.....	29
8. 1732. A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában.....	31
9. 1734. A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában.....	32
10. 1735. A siklói cigányok által fizetett földesúri árenda kimutatása.....	34
11. 1736. A siklói cigányok által fizetett földesúri árenda kimutatása.....	35
12. 1737. A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában.....	37
13. 1740. A siklói cigányok robotváltság-jegyzéke.....	38
14. 1740. október 14. Radeszav Likics és egy Sztevan nevű cigány vallomása a siklói úriszék előtt.....	40
15. 1742. A siklói cigányok robotváltság-jegyzéke.....	42
16. 1742. A siklói cigányok által fizetett földesúri árenda kimutatása.....	44
17. 1742. A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában.....	46
18. 1745. július 27-28. Siklós. Pávo Markovics kisbudméri cigány pere a siklói uradalom úriszékén.....	47
19. 1748. A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában.....	48
20. 1752. A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában.....	49
21. 1757. január 28. Siklós. Simon János elleni úriszéki per. Nem cigány, de beszél cigányokról.....	51
22. 1760. szeptember 15. Siklós. Török János és Benács Simon elleni úriszéki per.....	56
23. 1762. szeptember 30. Siklós. Zsidók elleni úriszéki per, amelyben cigányokat is említenek.....	67
24. 1765. december 20. Siklós. Matekovics Antal elleni úriszéki per.....	80

25. 1765. december 20. Siklós Turos Sámuel elleni úriszéki per, melyben említenek egy Marczia Mátyás nevű cigányt	81
26. 1766. Cigányok Siklós mezőváros árenda-összeírásában	82
27. [1767] A siklósi cigányok úrbéri tabellája	86
28. 1768. szeptember 24. Siklós. Batthyány Károly megbízottjának úrbéri szerződése a siklósi cigányokkal	89
29. 1769. november 26. Pécs. Buna Mátyás főszolgabíró és Hajas János esküdt bizonyoságlevele, melyben egy siklósi cigányt is említenek	91
30. 1770. április 11. Siklós. A siklósi cigányok újabb úrbéri szerződése	92
31. 1773. augusztus 21. A siklósi cigányok úrbéri szerződésének megújítása	95
32. 1775. augusztus 14. Siklós mezőváros folyamodványa Mária Teréziához, melyben a cigányokról is szó esik	97
33. 1813. Kaposvár. Somogy vármegye törvényszékének 264. sz. alatt Baranya vármegyéhez küldött átírtata.....	101
34. 1816. július 17. Siklós. Siklós mezőváros instanciája Baranya vármegyéhez	102
35. 1816. december 1. Siklós. A siklósi cigányok bizonyoságlevele Bani Lukács számára.....	104
36. 1817. Szava József, Gálits Pál, Juszó Józsi, Kapusi András, Szigethy Istók, Szava András, Lukáts Antal és Mártó András siklósi cigányok kérelme Baranya vármegyéhez	106
37. 1817. április 22. Kaposvár. Bogyai Péter főszolgabíró jelentése Somogy vármegye közgyűléséhez lopottnak vélt lovak ügyében.....	107
38. 1817. június 2. Kaposvár. Somogy vármegye törvényszékének 179. szám alatt kelt válasza Baranya vármegyéhez	108
39. 1818. február 15. Pécs. Mitterpacher Ignác főszolgabíró jelentése Baranya vármegye közgyűléséhez lopottnak vélt lovak ügyében.....	109
40. 1818. április 7. [Pécs] Baranya vármegye válasza Somogy vármegye 1817. június 2-án kelt levelére	110
41. 1830. november 28. Siklós. Hegedüs József és Markovics Mihály vagyonának leltára	111
42. 1830. november 29. Pécs. Orvosi bizonyítvány a Pécs város által elítélt Markovits Mihály siklósi cigányról	113
Resumee.....	114,116,117

BEVEZETÉS*

A magyarországi cigányok történetének egyik sajátossága, hogy a cigányoknak a forrásokban való megjelenésétől (15. sz.) kezdve többféle együttélési és közösségszerveződési forma létezett egymás mellett. A cigány közösségek társadalomtörténeti leírásának ebből adódóan nem lehet egyetlen generális módszere. A forrásokban cigányként megjelenő emberek és csoportok nem szoríthatók bele ugyanabba a modellbe, mert különböznek egymástól identitásuk kritériumaiban. Tulajdonképpen nem egyetlen, hanem többféle cigány identitásról beszélhetünk, illetve egy-egy közösségen belül a kritériumok összekapcsolódásának különös variációiról.¹ Olyan hús-vér emberek életét kell tanulmányoznunk, akik mindnyájan cigányként léteztek ugyan koruk társadalmában, de nem azonos módon. Nem ugyanúgy váltak cigánnyá, nem ugyanúgy öltözködtek, másképpen beszéltek, eltérő szokásokat követtek, s még a fizikai alkatuk, bőrszínük sem volt egyforma.²

A hazai szakirodalomban a cigány csoportok klasszifikálásában és karakterizálásában a nyelvi és foglalkozási tényezők abszolutizálása vált általánossá, a proletarizálódásra, a gázsikáno tökefelhalmozásra és a periférikus helyzet fokának eltérő mértékére csak kevés kutató fordít figyelmet. A tületnicizáltság következtében az újfajta problémafelvetések (pl. *Ladányi – Szelényi, 1997*) nem találtak tudományos érdemük szerinti visszhangra.

A különbözőség hangsúlyozása történeti aspektusból elsősorban egy új módszertani megközelítést jelent. Nem vonom kétségbe, hogy az elmúlt hat évszázadban cigányként felbukkanó emberek viselkedésében, világképében, gondolkodásában – főleg a gázsó és cigány értékrend szembehelyezésének kontextusában – voltak közös vonások.³ Az egységes kulturális jegyekre azon-

* A Bevezetés az Amaro Dromban 2000. augusztusban megjelent cikk kibővített és átdolgozott változata.

¹ Az identitás kritériumaira vonatkozó kulturális antropológiai eredményekről l. *Prónai, 1995*. II. 4. fejezet, főleg 74. p. A cigány volt sajátosságait meghatározó feltételek relációjáról pl. *Pisarsere, 1997*. passim.

² A magyarországi személyleírások cigányokra vonatkozó néhány tanulságáról *Nagy, 2000* (*Levágott ujjak...*).

³ Egység és különbözőség problémájáról pl. *Acton, 1994*. A magyarországi cigány csoportok kultúrájának ipari forradalom előtti hasonlóságát leginkább a többféle variációban megjelenő mendikációs életmódban és etikában fedezhetjük fel, l. erről *Nagy, 1999*. főként 324-330. p.

ban nem lehet esetleges, szórványos adatokból általános következtetést levonni. A cigányok múltbeli kultúráját megismerni szándékozó kutató nem járhat el a hagyományos kronológiai eseményrekonstrukciót végző történész módjára.

A további történeti kutatások egyik lehetséges útja egy-egy cigány közösség, illetve egy-egy település egymást váltó cigány közösségeinek hosszú időtartamú vizsgálata, nem elválasztva a település egészének történetétől. Ebben a kötetben az együttélés kivételes, 18–19. századi mezővárosi modelljének dokumentumait mutatom be a Baranya megyei Siklós példáján. A forrásgyűjtemény arra hivatott, hogy kiindulási pontot nyújtson a további feldolgozásokhoz.⁴

Kivételes ez a modell több szempontból is:

- Az itteni cigányok már a 18. század elején telkekhez jutottak.
- Földesuraikhoz való viszonyukat külön úrbéri szerződés szabályozta.
- A különleges gazdasági feltételek nem szokványos háztartás-modelleket és életvitelt alakítottak ki.
- A siklói példa bizonyítja, hogy a Mária Terézia-féle úrbérrendezés a cigányok történetében is vízvonalzó volt, felboríthatta a korábban jól működő, helyi viszonyokhoz idomuló, kölcsönösen elfogadható együttélési modellt, addig nem létező konfliktusokat váltva ki.
- A helyi társadalomban zajló folyamatok segítenek megérteni, hogyan válhatott valaki cigányból gázsóvá és fordítva, illetve felvetnek néhány új aspektust a rendeleti politika szocializációs/reszocializációs programjáról.

AZ INTEGRÁLÓDÁS ÚTJA: ÚRBÉRESSÉ VÁLÁS

A 18. század elején Siklóson élt a mai Magyarország területének egyik legnépesebb és legerősebben integrálódott cigány közössége. A cigányok egy része korábban valószínűleg mohamedán vallású „török” cigány volt, akik Siklós 1686. évi visszafoglalása után helyben maradtak és keresztény hitre tértek. Ilyen cigányokat takar bizonyára a gyakori Huszen/Huszain név, így hívták az 1720-as évek elején az igazgatási önállósággal rendelkező cigányok bíróját is.

⁴ A közelmúltban Siklósról megjelent tanulmánykötetben nem kaptak helyet tematikus fejezetek. A cigány közösség, mint komplex entitás történetének feldolgozása czidáig nem történt meg. *Vonyó, 2000.* szerzői csupán elszórt adatokat közölnek a cigányokról. A kötetben Szita László foglalkozik a cigány jobbágyok úrbéressé válásával, de a cigány közösség életének a mezővárosi társadalom egészében rejlő meghatározottságait nem elemzi, illetve a cigány közösség kulturális rendszerének mélyebb megismerésére – a kötet szerkesztési elveiből adódóan – nem törekszik.

Többségük azonban nem törökös, hanem magyar, főképpen pedig délszláv nevet viselt. A rendelkezésre álló adatok nem elégségesek a bizonyításhoz, hipotézisként azonban talán felvethetem azt a lehetőséget, hogy a siklói cigányok többféle etnikumú és társadalmi helyzetű emberek köréből kerültek ki. Nézetem szerint többüknek is a 17. század második felének nagy társadalmi mozgásaiban egzisztenciát vesztett, elszegényedett, eredeti közösségéből kitaszított nem-cigányok voltak az ősei.

Az ország más részeiben élő, illetve vándorló cigányokhoz képest a siklói cigányság, mint csoport számára mégis a felfelé vezető utak nyíltak meg, annak köszönhetően, hogy rendelkeztek földdel, állatokkal, szőlővel. A cigányok telki állományhoz⁵ juttatását gróf Caprara kezdte el, majd az uradalom új tulajdonosa, a herceg Batthyány család fejezte be. A cigányokat 1721-től folyamatosan ott találjuk a megyei adóalap-összeírásokban (conscriptio domestica) és az uradalmi összeírásokban is. Kezdetben 15-17, majd 28-30 háztartást. 1766-ban a cigányokról a földesúri adó (cenzusnak, árendának is nevezték) kivetéséhez készült összeírás szerint 46 cigány család élt a mezővárosban.

A cigányok a vármegye által kivetett adón kívül rendszeresen fizették az évi fix összegben meghatározott földesúri árendát és teljesítették a terményszolgáltatásokat is. A magyarokhoz, horvátokhoz, szerbekhez és németekhez hasonlóan a cigányok is külön városrészben laktak, melyet a korszak latin nyelvű irataiban *Civitas Zingarorum*-nak, vagyis *Cigány Város*-nak nevezték. A szántóik és rétjeik is külön határrészben voltak, aminek *Cigány Poroszló* volt a neve.

Az 1767. évi úrbérrendezés előtt a siklói cigány családfők egy része feltelkes jobbágy volt, zömük negyedtelkes házas zsellér, s rendkívül ingadozó volt a házatlan (más házában lakó) zsellérek aránya. Egy-egy családra 1766-ban, az úrbérrendezés előtt átlagosan negyed telek, 2.3 kapás szőlő, 2.4 magyar hold szántó és 1 kaszás rét jutott.⁶

1767-ben, az úrbérrendezés végrehajtása után a siklói cigányok úrbéri tábellájába, amely a telki állomány nagyságát és a szolgáltatások mértékét tartalmazta, 45 családfő nevét jegyezték be.

⁵ 1767 után a helyi sajátosságoktól függően Magyarországon az egész jobbágy telekhez tartozó szántót átlagosan 26-32 holdban, a kaszás rétet 8-12 holdban állapították meg. A Siklóson élő cigányok ennek csupán töredékével rendelkeztek. Az egész telek 1767 előtti nagyságának kiszámításához nem találtam megfelelő adatokat.

⁶ Dél-Dunántúlon 1 kapás szőlőt 94 négyszögölnek szokás számítani a szakirodalomban. 2.3 kapás = 216 négyszögöl. 1 kapás akkora terület, amit egy ember 1 nap alatt bekapál. Hasonlóan 1 kaszás rét akkora terület, amit egy ember 1 nap alatt lekaszál. Pontos meghatározása nem lehetséges, az ország egyes vidékein 300 - 1760 négyszögöl között változik. 1 magyar hold, másképpen kis hold vagy lánc = 1200 négyszögöl. 2.4 magyar hold = 2880 négyszögöl.

A 45 családfőből nyolcan rendelkeztek jobbágytelekkel, melynek nagysága 4/32 és 14/32 között váltakozott. Vagyis a cigányok között egyetlen egésztelkes sem volt. A telekhez tartozó szántó és rét nagysága differenciáltabb lett, ezzel együtt a siklói cigányság vagyoni megosztottsága is. A telkes cigány jobbágyok 3-13 holdas szántókat és 2-3 szekérnyi réteket bírtak.⁷ A házas zsellérek szántói 0,5-3 hold nagyságúak voltak. Csak négy családfőnek nem volt szántóföldje, s huszonkettő nem rendelkezett réttel. Csaknem minden cigány családnak 1/32 pozsonyi mérő nagyságú volt a belső telke (házhely kerttel). Négy családnak volt ennél nagyobb, függetlenül attól, hogy volt e jobbágytelkük. Igás robotot csak a telkes jobbágyoknak kellett végezni, ez a legnagyobb telket bíró Pécsics Jankó Palkó esetében évi 22 nap volt, amihez 45 nap kézi szolgálat járult. A zsellérek robotkötelezettségét esztendőnkénti 18 gyalognapban szabták meg. A természetbeni szolgáltatások (tűzifa, fonás, vaj, kappan, csirke, tojás) is attól függtek, hogy volt e valakinek jobbágytelke vagy sem. Utóbbi kötelezettségek a cigányok esetében csekély mértékűek voltak, s több családnak együtt kellett teljesíteni, hiszen negyed vagy nyolcad tojást nem lehetett adni.

1768. szeptember 24-én Batthyány Károly, Siklós földesura külön úrbéri szerződést kötött a cigányokkal, s ezt 1770-ben és 1773-ban is megújították. A külön szerződésre azért került sor, mert a siklói cigányság az úrbérrendezéssel „*hasonló mód mint más jobbágyok robotosnak tétetett*”, s kérték a grófot, hogy „*eőket az urbarialis robottul föl szabadítván előbenyi esztendőben tett adózásokat és szolgálatokat tőlek kegyelmessen bé venni méltosztatnék*”. Batthyány Károly méltányolta a kérést és 1768-ban az alábbi feltételek szerint kötötték meg a contractust:

1. A cigányok a város többi lakosához hasonlóan birtokarányosan fizetni fogják az évi földesúri pénzdót (az 1767-es úrbéri tabella szerint ez egységesen 1 forint volt).

2. Az esztendei robotot kollektíven 70 forinttal válthatják meg.

3. Az „*egész Ui Polgárságh Kösséghe*” együttesen köteles minden héten kiállítani egy kétmarhás szekeret egy napi szolgálatra (hosszú fuvar). Ha a szekér négymarhás, akkor két hetente teljesítendő ez a kötelezettség.

4. A cigányok minden héten kötelesek embereket adni a vár kiséprésére, úriszékek alkalmával pedig minden napra két asszonyt kiállítani konyhai szolgálatra.

5. Az eddig is élő szokás szerint kötelesek terményeikből kilencedet adni (kivéve a házaknál levő kis kerteket), s azt a kijelölt helyre összehordani.

⁷ 1 szekérnyi rét akkora terület, amelyről 1 szekér szénát lehet kaszálni. Ez is nehezen pontosítható, területileg, sőt akár helységenként változó mérték. Átlagos nagysága 0,3 – 1 hold, illetve 0,5 – 3,2 kaszás. 1 pozsonyi mérő = 0,1 – 4 hold. Baranyában ebben az időben általában azonos volt 1 magyar holddal.

6. A contractus érvényessége a földesúr akaratától függ, illetve addig érvényes, amíg a cigányok engedelmesen és hűséggel szolgálják őt.

A szerződés 1770. április 11-én történt módosított megújításából azt is megtudjuk, hogy a siklói cigányok leginkább *„szülő és egyéb pénzes munkákkal”*, azaz napszámmal keresték a kenyerüket. A robotváltásot és a földesúri cenzust ezentúl családonként kellett fizetni, 4 forint 50 dénárt két részletben, pünkösdkor és karácsonykor. A legvagyonosabb cigányok, akik több földdel és réttel rendelkeztek, s ehhez mérten több szolgálattal is tartoztak: Szegedi András, Pécsics Péter, Pécsics Jankó Palkó, Pécsics Ilia, Pécsics Andria. Az általuk fizetendő összeg 6 és 10 forint között volt. Ha valaki nem tudta vagy nem akarta kifizetni a pénzt, akkor lehetősége volt robottal szolgálni.

Batthyány Károly 1770-ben megerősítette a cigány közösség autonómiáját is, a szerződésben kimondták, hogy az önálló bíróválasztás joga megmarad. Ez azért figyelemreméltó, mert az 1767. december 10-én kibocsátott rendelet óta a királynő, illetve a helytartótanács folyamatosan szorgalmazta, hogy a cigányoknak ne legyenek saját közösségi előljáróik, hanem tartozzanak a helyi fülösi és mezővárosi bírók joghatósága alá a többi lakoshoz hasonlóan.

Ebben az újabb szerződésben meghatározták, hogy 3 esztendeig érvényes. Ha valaki nem a külön szerződés, hanem az 1767-es úrbéri reguláció szerint akar szolgálni, az köteles ezen szándékát egy negyedévvvel előre bejelenteni a földesúrnak, illetve az uradalmi prefectusnak (jószáigazgató). A szerződés aláírásakor (a cigányok X-et tettek a nevük mellé) a cigány közösség bírója Tomics Iván volt, az esküdtek pedig Márkovics Iván, Pécsics Ilia, Szegedi András, Pécsics Makszim, Márkovics József, Deli Bártoly.

Három év múltán, amikor esedékessé vált a szerződés megújítása, Batthyány Fülöp nem eszközölt változtatásokat. Amikor 1773. augusztus 23-án újabb három évre aláírták a szerződést, Deli Bártoly volt a cigány bíró, Szegedi András, Márkovics Iván, Kuczi Márkó, Kovácsévics Mátyás az esküdtek.

ELTÉRŐ AMBÍCIÓK

1767 előtt Siklóson a lakosok, cigányok és nem cigányok elsődlegesen nem földművelésből, hanem kereskedelemből, iparúzésből és napszámos munkákból éltek. Cigányok és nem cigányok egyaránt arra törekedtek, hogy az úrbérendezés után is megtartsák korábbi, nagyobb függetlenséget nyújtó megélhetési módjaikat, a feudális függőség jogi és gazdasági kényszereit mérsékeljék. 1768-ban Batthyány Károly nem csak a cigányokkal, hanem uralkodói hozzájárulással a mezőváros többi lakosával is speciális szerződést kötött. A

nem cigány lakosok azonban még évek múltán is elégedetlenek voltak helyzetükkel, 1775. augusztus 14-én egyenesen Mária Teréziához fordultak panaszukkal. Előadták, hogy a város lakosságának nagyobb része kereskedőkből, kalmárokból és mesteremberekből áll, akik „*másképp is Szabad Emberek lévén paraszti robothoz nem szoktanak*”, ráadásul a szerződéses feltételek némelyikét az uradalom nem tartja be.

A panaszlevélnek azok a passzusai különösen érdekesek, amelyekben a siklósiak a cigányok kedvezőbb helyzetét, illetve különállását sérelmezték. Kedvezőtlennek tartották, hogy a cigányok (*új lakos*-nak nevezik őket) külön fizetik a robotváltságot és a földesúri cenzust, s az általuk fizetett összeg ily módon nem számít bele a városra kivetett pénzösszegbe. Amikor a vármegye tisztjei elosztották, hogy az egyes lakosokra mekkora összeg jut a földesúri adóból, az urasági szolgálkat és cigányokat kihagyták. Ez a hétköznapi gondolkodásban úgy csapódott le, hogy utánuk is a város többi lakosának kell fizetni.

A panaszok háttérben gazdasági konfliktusok húzódtak. A cigányok ugyanolyan stratégiákkal próbálták növelni függetlenségüket, mint a többi lakos. Földjeiket árendába adták vagy takarmányt (főleg kukoricát) termeltek rajta és lovakat tartottak, néhányan pálinkafőzéssel is megpróbálkoztak. A szerb és cigány lókupecek között a 19. század elejére különösen kiéleződtek az ellentétek. A cigányok egy része ugyanúgy irtózott a nehéz fizikai munkától, illetve a földműveléstől és a marhatartástól, mint az 1775-ben panaszolkodó gázsók. Legfőképpen a szerbekével volt hasonlatos ez a kulturális beidegződöttség. Ritkán, de az is előfordult, hogy cigány ember nem használta ki a föld, illetve rét nyújtotta lehetőségeket. 1766-ban például Huszain Sánta Ferkó „*réttyét Cigány Poroszlóban az erdő el fogta*”. Jónéhányan vásározással igyekeztek fenntartani a függetlenség lehetőségét, a férfiak közül sokan hivatásos kártya- és kockajátékosok lettek. Az ő életvitelük és életritmusuk a Dél-Dunántúl, illetve a távolabbi vidékek vásárainak időpontjaihoz igazodott.⁸

A feudális függőségi rendszerbe való betagozódás, a jogi értelemben vett állandó lakóhellyel (*fixa domicilia*) való rendelkezés, sőt a jobbágytelek léte sem jelentett feltétlenül letelepedett élelemtermelést, egy helyben való megélhetést. A cigány közösségen belül az egyes családok a teljes letelepedettség és a rendszeres mozgás szélsőségei közötti képlékeny, egymásba átalakuló életviteli modelleket alakítottak ki. Ezen belül többségük alkalmazkodott a lokális adottságokhoz, valamint a földesúr szabta keretekhez. Ezt mutatja az is, hogy a 18. század folyamán a mintegy 60-70 házban élő cigány családok zöme helyben maradt, a demográfiai fluktuáció más településekhez képest mérsékeltebb volt.

⁸ A függetlenség megtartására való törekvés és a hozzá társuló sajátos életvitel jól rekonstruálható a korszak úrszéki pereiből. Részletes bemutatásáról e helyen eltekintem.

A siklői cigányok közösségszerveződése és gázsókkal való együttélése azért különösen érdekes, mert nem csak a különállás, hanem az integrálódás stratégiái is nyomon követhetők. Az itteni cigányok nagy számban választottak adaptációs utakat, persze ez nem csupán egyéni ambícióiktól, hanem a helyi adottságoktól is függött. A mezőváros cselédei a mézszárszék kocsisai lettek, de ez csak korlátozottan volt lehetséges. Több lehetőség nyílt a siklői gazdák szőlőiben napszámos munkát vállalni. Azoknak, akik fokozottan akartak gázsikáno tőkét (a gázsók számára fontos értékeket és javakat) felhalmozni, uradalmi szolgálatot kellett vállalni, vagy meg kellett próbálni gázsóvá válni. Utóbbi az anyagi felhalmozáson és a megélhetési mód változtatásán kívül az értékrend és az életstílus átalakítását is megkívánta. Tekintélyes mennyiségű gázsikáno tőkét felhalmozott cigányok voltak Siklóson 1817-ben egy kérelemlevél tanúsága szerint Szava Pál, Gálits Pál, Juszó József, Kaposi András, Szigeti Istók, Szava András, Lukáts Antal és Mártó (Murtóból ferdítve vagy szándékosan gázsósítva) András.⁹

A 19. század első harmadában voltak olyan cigányok Siklóson, akik a korabeli normák szerint már nem számítottak cigánynak. E családok már nem tudtak cigányul, öltözködésüknek nem voltak cigány specifikumaik, gázsókkal léptek vegyes házasságokra, s a Cigány Városból is kiköltöztek. Néhányan közülük mezővárosi gazdákká váltak. Az ekkoriban készült anyakönyvi bejegyzésekben sok olyan családnév, amely korábban csak cigányokra volt jellemző, gázsók között fordul elő. A gázsóvá válást az 1794-es helytartótanácsi rendelet is szorgalmazta, amely kimondta, hogy a becsületes, kétkezi munkából élő magukat jól viselő és környezetük normáihoz alkalmazkodott cigányokat ki kell emelni a cigányok sorából, s ezt nyilvánosan ki kell hirdetni. A gázsósodás folyamatáról jelenleg még csak közvetett adatokkal rendelkezünk, a cigány definiálásában azonban megfigyelhető a szisztematikus megkülönböztetés. Az anyakönyvekben a helyi társadalomba integrálódott cigányokat és az idegen vándorlókat a *neo-colonus* és *zingarus*, majd az *új paraszt* és *cigány* kifejezések következetes használatával választották el egymástól.

Más cigányok ugyanebben az időben tudatosan őrizték különállásukat, tiltakoztak például az egyik siklői plébános azon szándéka ellen, hogy megtanuljon cigányul és úgy tartson istentiszteletet.

Bizonyos cigányok gázsósodásával párhuzamosan zajlott egy ellenkező előjelű folyamat is. Elszegényedett, elmagányosodott, elesetté vált, katónaságtól megszökött gázsók cigányokká lettek. Ennek köszönhető, hogy olyan családnevek, amelyek a 18. században nem fordultak elő a cigányok között, a 19. század elejétől cigányként jelennek meg. A kétféle társadalmi mozgás demográfiai mérlege felmérhetetlen.

⁹ Az említett kérelemlevél elemzését l. Nagy, 1998, 373-374. p.

ÓVATOS KÖVETKEZTETÉSEK

A „ki a cigány?” újra és újra felvetődő kérdésére a kutatások jelenlegi szintjén, történeti aspektusból meglehetősen bizonytalan válaszokat adhatunk. A társadalmi folyamatok öntörvényű mozgásai és adminisztratív úton gerjesztett dimenziói nehezen választhatók külön. A periférikus akkulturáció, a vegyes házasságok, a 18. századi nevelőszülői rendszer hatása az identitásra, ma még nem kellően feltárt területei a kutatásnak.

A genealógiai kutatások és a társadalomtörténeti esettanulmányok hiánya miatt hipotetikusán fogalmazom meg a bevezetés témáján túlmutató következtetéseket, s nem csupán a siklósi, hanem más kárpát-medencei cigányok történetére vonatkozó adatokat is figyelembe véve.¹⁰ A mai gázsók egy részének olyan cigányok az ősei, akiknek a sorsa nem-cigány szubkulturákkal fonódott egybe. A siklósi, s általában a kárpát-medencei cigányok (főleg rom-ungrók és a hozzájuk hasonlóan asszimilálódott szerb, tót stb. cigányok) egy részének az őse lesüllyedt gázsó volt. Árvák, elszegényedettek, tűzkárosultak, idegenek, otthontalanok, megélhetés nélkül maradt katonák, csavargók, közösségükből kivetettek. Olyan emberek, akik valamely oknál fogva elveszítették szokásszerű életlehetőségüket és ezzel környezetük megbecsülését is. Nem térhetvén vissza természetes miliójükbe, sorsuk a „cigánnyá” válás lett.

A számszerűleg nem meghatározható utódaik folyamatosan arra törekedtek, hogy visszaküzdjék magukat abba a világba, amelyből kiszakadtak. A visszakapaszkodás esélye a helyi társadalom sajátosságaitól függően változó volt, s eltérő mértékben volt sikeres. A központi politika (anélkül, hogy tisztában lett volna a társadalmi folyamatokkal) a 18. század derekától ezeknek az embereknek a reszocializálását, a gázsó világba való újbóli beilleszkedését szorgalmazta, hogy ismét a társadalom megbecsült, másoktól nem különböző, adófizető tagjai legyenek. Vagyis nem csak, s talán nem elsősorban egy etnikai csoportra irányuló asszimilációs politikáról volt szó, hanem megváltozott szociális helyzetű embereknek a társadalomba való újbóli integrálásáról is.

A folyamat ellentmondásos volt, mert nem mindig voltak adottak a helyi feltételek, s voltak olyan cigányok, akik nem ambicionálták a beilleszkedést. A 18-19. századi gázsók nem voltak tudatában annak, hogy a képzeletükben cigányként kijelölt képtől, vagy a közvetlen környezetükben élő cigányoktól eltérő emberek is lehetnek cigányok. Nem lehetett tudni, hogy kik azok a cigányok, akiknek gázsók voltak az ősei, s kik azok, akiknek cigányok. Ez az

¹⁰ Az itt érintett problémák egy részét részletesebben megpróbáltam elemezni más dolgozatokban: *Nagy, 1999* és *Nagy, 2000 (Levágott ujjak...)*.

ellentmondásosság nyújt magyarázatot arra, hogy a mai magyarországi cigányok mintegy 70 %-a miért lett felemás helyzetű romungró.¹¹ A cigányok egy részének korábbi gázsóként való létezése pedig arra ad magyarázatot, hogy nagyon sok cigány közösség szokásai és ideológiái (pl. boszorkányhit)¹² miért nem mutat a környezetükkel szemben semmilyen etnospecifikus vonást.

Források:

A bevezetés megírásához a kötetben közzétett forrásokon kívül felhasználtam a siklói felekezeti anyakönyvek mikrofilmen levő eredeti példányaít, valamint az 1827-től rendszeresített másodpéldányokat is a Baranya Megyei Levéltárban. Terveim szerint a reformkor utáni forrásokat a közeljövőben külön kötetben teszem közzé, s azután következhet a cigányvárosról szóló kismonográfia elkészítése.

A kötetet a Baranya Megyei Levéltárban 1996-97-ben levéltárosként gyűjtött forrásokból állítottam össze. Időközben megjelent egy tanulmánykötet Siklós történetéről¹³, a dokumentumok közreadása mégsem vált haszталanná. Annak köszönhetően, hogy az anyaggyűjtéskor levéltáros voltam, olyan források is eljutnak az olvasóhoz, amelyet raktárak eldugott zugaiban találtam, s ezidáig rajtam kívül senki sem ismert, az említett tanulmánykötet szerzői sem.

Eddigi kutatásaim során több olyan értékes forrást is találtam, amelyek nem kerülhettek be ebbe a kötetbe, de nélkülözhetetlenek lesznek a siklói cigányok történetének feldolgozásakor. Kimaradt a „Siklói Cziganyok Portio könyvő a Ima 9bris 1727. kezdődvin” címet viselő, az uradalmi perceptor által 1767-ig vezetett könyvecske, amely összesített számadatokat tartalmaz, neveket nem.¹⁴

Fájó hiánya munkámnak, hogy nem közölhetem a siklói cigányok 1817. évi összeírását.¹⁵ Az íróanyag olyannyira sérült, hogy a szövegből csak töredékek látszanak. Ezt a vármegyei közgyűlés készítette a siklói főbíróval azt

¹¹ Az ún. kárpáti cigányok asszimilálódásában és identitásának elbizonytalanodásában néztem szerint a cigány gyermekek gázsó nevelőszülőkhöz adása volt a legdöntőbb tényező. Erről a baranyai források is informatív adatokkal szolgálnak, feldolgozásuk külön tanulmányt kíván.

¹² A boszorkányhit értelmezésének néhány problémájáról Nagy, 2000 (*Cigánypercek...*), 64-67. p.

¹³ Vonyó, 2000.

¹⁴ Ez a dokumentum a Baranya Megyei Levéltár visszahelyezetlen iratai között található, amit a levéltárosok reponendának neveznek.

¹⁵ BML. IV. 1. b. 897/1817.

követően, hogy viták támadtak a lótartás körül, s nyolc cigány gazda a vármegyéhez fordult.¹⁶ Az összeírásban külön mutatták ki a „polgári sessió”-val (szántóföld, rét, szőlő) rendelkező cigányokat, s azokat, akiknek „puszta nyomorult házokon kívül” semmijük sincs, továbbá az otthon tartózkodó szabadságos katonákat, akiknek nincs élelme.

A már kiadott források másodközlésétől eltekintettem. Nem vettem fel a kötetbe a Móró Mária Anna által közzétett 18. századi cigányösszeírások siklói adatait, s azokat a pereket sem, amelyek korábbi munkáimban megtalálhatók. A Cigányperek a Dél-Dunántúlon 1796-1847 c. kötetben 15-19. sz. alatt a siklói úriszéken 1821-1831 között lezajlott perek olvashatók. Ugyanebben 46. sz. alatt a pécsi bíróság elé állított Markovics Mihály 1830. évi pere, akinek az akkor készült látletet és vagyonleltárát a jelen kötetben 41-42. sz. alatt közlöm. Az ő, valamint lánytestvére és sógora életéről ismerjük a legtöbb adatot a siklói cigányok közül.

A Cigányperek Magyarországon (1758-1787) c. forráskiadványomban négy siklói vonatkozású, 1762-1765. közötti per található a 2-3., valamint a 20. és 39. sz. alatt.

A 18. század első feléből kevés adattal rendelkezünk a baranyai cigányokról, s a jobbágytelekhez jutás rendkívülinek mondható ebben az időszakban. A siklóiakéhoz hasonló helyzetű cigányokról csak Majs és Virágos helységek esetében ismerünk korai domestica-adatokat.¹⁷ A háziadó-összeírásokban más településeknél nem is szerepelnek cigányok. Ugyanakkor Baranya vármegye területén feltehetően jóval több cigány tartózkodott, mint amennyi a háziadó-összeírásokból kimutatható. Erre enged következtetni a Batthyány-Montenuovo család bolyi levéltárában fennmaradt uradalmi összeírás is, amely a bolyi uradalom kilenc helységében „tartózkodó” cigányokat vette számba.¹⁸

Irodalom:

- Acton, Thomas:* Egység a különbözőségben. In: Cigány néprajzi tanulmányok 2. Szerk.: Bódi Zsuzsanna. Bp. 1994. 89-98. p.
- Ladányi János – Széleányi Iván:* Ki a cigány? Kritika, 1997/12. 3-6. p.
- Móró Mária Anna:* Mária Terézia cigány-rendeletei és a Baranya megyei cigányösszeírások 1775–1779. Baranyai Helytörténetírás 1978. Szerk.: Szita László. Pécs. 1979. 205 - 301. p.

¹⁶ L. kötetünkben a 35. sz. !

¹⁷ A Majson élő cigányokról az 1727., 1728., 1730., 1732., 1737. évekből, a Virágoson élő cigányokról pedig az 1737. évből maradt fenn összeírás. L. a Baranya Megyei Levéltárban a Domestica-sorozat 14-15., 21., 23. és 29. kötetét !

¹⁸ Az összeírás ismertetését l. Nagy, 1998. 299. p.

- Nagy Pál*: A magyarországi cigányok története a rendi társadalom korában. Kiadja a Társadalomtudományi Tanszék gondozásában a Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola Kiadója. Kaposvár, 1998
- Nagy Pál*: „Kicsinségemben elszakattam” (Cigány közösség, szocializáció és gyermeksors Magyarországon a 16-19. században). *Educatio*, 1999. nyár, 320-338. p.
- Nagy Pál*: Cigányperek Magyarországon I. rész. Korai perek (1506/1534-1715). Pécs, 2000. Romológia Szeminárium
- Nagy Pál*: Levágott ujjak, megsebzett arcok. Magyarországi cigány emberek különös testi jegyei a 18-19. században. In: *Romológia – Ciganológia*. Szerk.: Forray R. Katalin. Pécs, 2000. Dialóg Campus Kiadó. 90-126. p.
- Nagy Pál*: Cigányperek a Dél-Dunántúlon 1796-1847. Szekszárd, 2001. Romológiai Kutatóintézet Közleményei 6. Sorozatszerkesztő: Gémes Balázs, Kalányosné László Julianna
- Nagy Pál*: Cigányperek Magyarországon (1758-1787). Szekszárd, 2003. Romológiai Kutatóintézet Közleményei 7. Sorozatszerkesztő: Kalányosné László Julianna
- Piasere, Leonardo*: Ciganológusok szerelmei (Válogatott tanulmányok). Kulturális Antropológiai Cigánytanulmányok 2. Bp. 1997. ELTE Kulturális Antropológia
- Prónai Csaba*: Cigánykutatás és kulturális antropológia (rövid vázlat). Kulturális Antropológiai Cigánytanulmányok I. Budapest - Kaposvár, 1995. Kiadja az ELTE BTK Kulturális Antropológiai Tanszéki Szakcsoportja és a Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola Társadalomtudományi és Közművelődési Tanszéke
- Vonyó József (szerk.)*: Város a Tenkes alján. Siklós évszázadai. Siklós, 2000

Az összeírások latin nyelvű kifejezései¹⁹

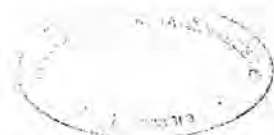
boves: ökrök

census: földesúri adó (árrenda)

cremati pintae: pálinkafőző üst (magyar nyelvű forrásokban mondják kazánnak is), ürmértéke pintben megadva

equi: lovak

¹⁹ Egyéb szómagyarázatokat l. a lábjegyzetekben ! A szövegekben gyakran előforduló fontos történeti és jogi kifejezések magyarázatát l. *Nagy Pál*: Cigányperek Magyarországon II. rész. 1715-1758. Pécs, 2002. *Gypsy Studies* 9. 139-149. p., valamint Uő.: Cigányperek Magyarországon (1758-1787). Szekszárd, 2003. Romológiai Kutatóintézet Közleményei 7. 167-176. p.



fagopyrum: kukorica (török búza)
falcatores: kaszás (rét)
fili et fratres inuxorati: nőtlen fiúk és testvérek
fili et fratres uxorati: nős fiúk és testvérek
fossore: kapás (szőlő)
fundus: jobbágytelek
hospes inquilinus: zsellér állapotú gazda (házas zsellér)
hospes mediocris: közepes állapotú gazda (féltelkes)
hospes melioris (conditionis): jobb állapotú gazda (egész telkes)
hospes, hospites: telepes, jobbágy, gazda
inquilini: zsellérek
inuxorati: nőtlenek
judex: bíró
juvenci 1 anni: 1 éves tinó
juvenci 2 annorum: 2 éves tinó
lebetes: üstök (pálinkafőző)
majales majores: nagyobb sertések
majales minores: kisebb sertések
prata falcatorum: kaszás rét
prata in locis: rét helyben
pro redemptione robottae: a robot megváltása (illetve ennek fejében fizetett összeg)
sessio → fundus
siliginis: rozs
subinquilini: házatlan zsellér
terrae jugera: szántó föld holdban
tritici: búza
tritici siliginis: ebben az összetételben kétszeres (búza és rozs keveréke, más néven abajdóc)
vaccae: tehének
vidua: özvegy asszony
viduus: özvegy férfi
vineae fossorum: kapás szőlő (a szőlőhegyen)
vineae quot locis: szőlő helyben
vini urnae: bor (ürmértéke urnában megadva)

Pénznemek és mértékegységek

dénár: Magyarországon Szent László király óta létező ezüstpénz; ezüsttartalma többször változott, a 18. században 1/5 alá esett, sőt rézből is vertek dénárokat; a 18. század első felében 1 ezüstforintra 100 dénárt számítottak; az 1760-as években Mária Terézia beszüntette a kibocsátását, s a váltópénz véglegesen a krajcár lett; a kötetünkben közölt forrásokban 1766-ban fordul elő utoljára.

forint: Több ország valutája a történelem folyamán, Magyarországon 1325-től folyamatosan pénznem volt 1900-ig; értéke változó volt, aranyból és ezüsből is verték; forrásainkban a rhénes, azaz rajnai forintot, másként ezüstforintot jelenti; a rhénes forint a 18. században a leggyakrabban használt pénz; eredetileg aranypénz, a 17. század végén váltották ezüstre, 3 ilyen rajnai ezüst forint ért 1 tallért; váltópénze a garas és a krajcár volt, 1 rajnai forint = 20 garas = 60 krajcár.

garas: Károly Róbert idejében cseh mintára bevezetett ezüstpénz, az aranyforint nagyobb váltópénze; a Habsburgok által a 17. században kibocsátott garas értéke kisebb volt, 3 krajcár ért 1 garast, s 20 garas 1 rhénes forintot.

krajcár: Keresztalakú verésmintázatáról cruciatus, crucifer (jelölése innen: xr, xcr); Magyarországon a 16. században jelent meg, az 1659. évi habsburg birodalmi pénzreformtól kezdve a legfontosabb váltópénz lett; 1857-ig a rhénes forint 1/60 része volt.

icce: Időszakonként és területenként változó, elsősorban a kocsmai italmérésnél használt országos bormérték, 2 meszely; a 17. századtól Magyarországon a budai icce volt a legelterjedtebb, amely 0,95 liter.

font: Országos súlymérték, több helyi változatban; 0,38 – 0,61 kilogramm.

hold: → magyar hold

kapás: L. a bevezetéshez fűzött lábjegyzetekben!

kaszás: L. a bevezetéshez fűzött lábjegyzetekben!

köböl: Több változatban előforduló űrmérték; gabonamértékként átlagosan 124 liter.

magyar hold: L. a bevezetéshez fűzött lábjegyzetekben!

öl (bécsi): 1,896 méter (hosszmértékként), illetve 3,4 köbméter (köbmértékként).

pint: 2 icce, átlagosan 1,6 liter.

pozsonyi mérő: A mérő eredetileg dongás faedény; német eredetű, 13. század óta ismert száraz űrmérték; nagysága időszakonként és területenként változó, legelterjedtebb változata a pozsonyi, amely a 18. században 56-62 liternek felelt meg. (Területmértékként l. a bevezetéshez fűzött lábjegyzetekben!)

szekér: L. a bevezetéshez fűzött lábjegyzetekben!

urna: Az akónak megfelelő űrmérték, 12-112 icce közötti nagyságban, leggyakrabban 64 iccének felel meg; mai mértékben 41,97 – 85,6 liter, illetve átlagban 53,72 liter

vég: Egész Európában elterjedt textilmérték; nagysága területtől, időszaktól és textílfajtától függően változott; vászonnéknél átlagosan 28, posztófélek-nél 20 centiméter

Rövidítések

A = Actor (felperes)

A^o = Anno (év, évben)

BML = Baranya Megyei Levéltár (Pécs)

Cottus = Comitatus (vármegye)

D = Dominus

d = krajcár

f = florenum (forint)

I = Incattus (alperes)

I = Inelytus (tekintetes)

(LS) = locus sigilli (pecsét helye; ha az írat másolat, azaz nincs rajta ténylegesen pecsét, s annak helyét a másolat egykorú készítője és nem a szöveg mai közlője jelzi)

[LS] = locus sigilli (pecsét helye; ha az írat nem másolat, azaz az iraton ténylegesen van pecsét, s annak helyét a szöveg mai közlője jelzi)

mp, mpa = manu propria (saját kezével)

Nrus = Numerus (szám, házsám)

pm = pozsonyi mérő

S.V. = salva venia; sit venia verbo (bocsánat a kifejezésért)

sz. = szám(ú)

xr = krajcár

ún. = úgynevezett

... = kivonatos közlés jelölése

< > = a szövegből az író hibájából kimaradt, de szükséges szöveg pótlásának jelzése

[---] = az íróanyag hibája, károsodása vagy egyéb ok miatt nem olvasható, bizonytalan olvasható, továbbá feleslegesnek ítélt, kihúzott vagy átjavított szavak, szövegrészek jelzése

() = siglák és egyéb rövidítések (csonkítás, összevonás) feloldásának jelzése

1.

1721

A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában

	hospites	inuxorati	Vaccæ	Juvençi 2 annorum	Juvençi 1 anni	equi	vini urnæ
Kodro Czigán	1					1	3
Ivan Czigán	1	1				2	3
Czindiri Czigán	1		1	1		2	4
Lukacs Czigán	1					2	
Pujo Czigán	1	1				2	3
Mihal Czigán	1		1	1		3	
Lukusac Czigán (özv)		1				2	
Ferencz Czigán	1	1	1		1	1	
Murto Czigán	1	1	1			2	1
Fiso Gyurka Czigán	1		1	1		2	
Czigán Kata fia		1				1	
Andrisko Czigán	1						
Istok Czigán	1	1	1			2	
Kuczi Czigán	1					1	2
Kis Janko Czigán	1						
Andras Czigán	1		1	2		3	
Mihok Czigán (judex)	1						
	14	7	7	5	1	26	16

BML. IV. 6. Conscriptio domestica, 9. köt. 230 - 231. p.

Azokat a rovatokat, amelyekben a cigányokra vonatkozóan nincs bejegyzés, elhagytam. Ezek: Filii et fratres uxorati, Inquilini, Viduae, Boves, Juvençi 3 Annorum, Hinuli 1 Anni, Majales majores, Majales 1 Anni, Fagopyrii, Alvearia apum, Molae suae, Oves et Capra, Tabacae, Lebetes. Ugyancsak üres valamennyi, a gabonafélékre vonatkozó szokványos rovat, külön felsorolástól eltekinttem.

2.

1727

A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában

	Hospites	fili et fratres uxorati	Inuxorati	inquilini	vaccæ	juvenci 2 annorum	juvenci 1 annorum	equi	Kukuricæ	vini urnæ
Judex Huszen Istok										
Csindei Miklos	1		1		1		1	2		12
Csigan Lukats	1							2	3	20
Morto Gyurka	1				1			1	3	14
Miklos Peti	1	2						2	3	7
Bané Csigan	1		2					2		
Thoso Mihaly	1							2		
Lukács Janko	1		1		1			2	3	8
Csigan Ferenz	1				1					
Thoso Gyurka	1					1		2	3	
Balind Andras	1									3
Dunaij Istok	1				1			1		3
Kis Deli Andras	1								3	3
Kadro Janko	1				1			1		
Kucsi Peti	1									5
Csigan Joseph	1							2		10
Kis Janko	1								3	
Ivan Csigan	1				1			2	3	7
Kadro Csigan	1									16
Morto Istok	1				1			1	3	10
Santa Lőrincz	1		1					2	3	8
Kucsi Miklos				1						3
Summa	20	2	5	1	8	1	1	24	30	129

BML. IV. 6. *Conscriptio domestica*, 14. köt. 19 - 22. p.

Azokat a rovatokat, amelyek nem tartalmazznak cigányokra vonatkozó adatokat, elhagytam. Hasonlóan jártam el az alább következő összeírásoknál is. A kukorica mértékegysége 1732-ig nincs megadva, feltehetően köbőlről van szó.

3.

1728

A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában

			fili et fratres uxorati	inuxorati	inquilini	vaccæ	juvenci 2 annorum	juvenci 1 annorum	equi	kukuricæ	vini urnæ
1.	A	Judex Huszen Istok									
	B	ua.									
	C	ua.									
2.	A	Czinderi Miklos		1	1	1		1	2		12
	B	ua.									
	C	ua.									
3.	A	Czigán Lukács			1				2	3	20
	B	ua.									
	C	Csigán Lukács									
4.	A	Morto Gyurka			1	1			1	3	14
	B	Morto Gyurko									
	C	Morto Gyurka									
5.	A	Miklos Peti	2		1				2	3	7
	B	ua.									
	C	ua.									
6.	A	Dani Czigan		2	1				2		
	B	ua.									
	C	Dani Csigán									
7.	A	Tosso Mihál			1				2		
	B	Tosó Mihál									
	C	Thosso Mihály									
8.	A	Lukács Janko		1	1	1			2	3	8
	B	ua.									
	C	ua.									
9.	A	Czigan Ferencz			1	1					
	B	ua.									
	C	Csigán Ferencz									
10.	A	Tosso Gyurka			1		1		2	3	
	B	Toso Gyurka									
	C	Thosso Gyurka									

11.	A	Balind András			1						3
	B	Bálint András									
	C	Balint András									
12.	A	Dunar Istók			1	1			1		3
	B	Duna Istók									
	C	Dunaj Istok									
13.	A	Kis Deli András			1					3	3
	B	ua.									
	C	ua.									
14.	A	Kadro Janko			1	1			1		
	B	Kodro Janko									
	C	ua.									
15.	A	Kuczi Peti			1						5
	B	ua.									
	C	Kucsi Peti									
16.	A	Czigány Joseph			1				2		10
	B	Czigan Joseph									
	C	Csigan Joseph									
17.	A	Kiss Janko			1					3	
	B	Kis Janko									
	C	Kis Janko									
18.	A	Iván Czigan			1	1			2	3	7
	B	ua.									
	C	Iván Csigán									
19.	A	Kadro Czigan			1						16
	B	Kodro Czigán									
	C	Kadro Csigán									
20.	A	Murto Istok			1	1			1	3	10
	B	Morto Istók									
	C	Morta Istok									
21.	A	Sánta Lőrincz			1	1			2	3	8
	B	ua.									
	C	Santo Lőrincz									
22.	A	Kuczi Miklos			1					3	
	B	ua.									
	C	Kucsi Miklos									
	A	Summa	2	5	21	8	1	1	24	30	129
	B		nincs eltérés								
	C		nincs eltérés								

A: BML. IV. 6. *Conscriptio domestica*, 15. köt. 358-359. p.

B: BML. IV. 6. *Conscriptio domestica*, 16. köt. 476-479. p.

C: BML. XI. 606. *A Batthyány–Benyovszky fősíklósi uradalom iratai*. 3. doboz. Ennek külzetén: „*Conscriptio Dominií Síklós N^o 33^{tió} de A^o 1728.*” A belső előlapon: „*Conscriptio Domestica Inelyti Comitatus de Baranya 1728. In Inelyto Dominií Caprario. N^o 33^{tió}*”

1728-ból három összeírás is fennmaradt, mindegyikben ugyanazon személyek szerepelnek, és az összeírtak sorrendje is azonos. Nincsenek eltérések a számadatokban sem. Néhány helyen az összeírók eltévesztették a számoszlopot, az ilyen következtelenségeket az összegzés ellenőrzésekor kiküszöböltem. A három példány a nevek írásmódjában mutat eltéréseket, ezért A, B és C betűkkel jelölve az összeírásokat, mindegyiknek feltüntettem a névváltozatát.

4.

1729

A siklósi cigányok által fizetett földesúri árenda kimutatása

Arenda Zingarorum Siklosiensiu(m)

	f	d
Pécsi Miklós	3	50
Huszain Miska	1	50
Bálint András	1	50
Kovácsovics Simon	1	50
Deli András	1	50
Szigeti Janko	1	50
Markovics József	1	50
Lukács Janós qua Judex ^m	1	50
Kula Janko	1	
Téssó Mihály	1	
Murto György	1	50
Toka Czigány	1	
Murto István	1	50
Téssó György	1	50
Téssó Mihály	1	
Czigány András	1	
Sánta Lőrincz	2	
Czigány Lukácsné	1	50
Kadró János	1	50
Kuczi Czigány	1	50
Huszain Iván	1	50
Kuczi Miklós	1	
Czinderi Miklósné	1	
Voics Janko	1	
Czigány Hegedős János Haraes		56
Czigány Hegedős Palko Haraes		56
Bani Sándor, Kovács Gyurka, Kovacs Miska Haraes	1	70
Kovács Máté Haraes		
Summa	37	88

BML. XI. 606. A Batthyány–Benyovszky féle siklósi uradalom iratai. 3. doboz.
Külzetten: *Conscriptio Arendae Pro Anno 1729^{mo} In Inclyto Dominio Siklo-*
siensi.

* mint bíró

5.
1730

A siklósi cigányok által fizetett földesúri árenda kimutatása

Zingari Siklóssienses

	hospites	fili et fratres uxorati	inuxorati	fundi	prata falcatorum	terrae jugera	fossore	f	d
Kadró János	1			¼			2	1	45
Kovácsévics Simon	1			¼	3	½	3	2	17½
Murtó Istók	1			¼	1	½	1½	1	62½
Lukács Czigányné				¼			1½		90
Sánta Lőrincz	1			¼	½	½	1½	1	52½
Kapussi v(el) Tóka Istók	1			¼	2	½	1	1	77½
Murtó Gyurka	1			¼	2	½	2½	1	92½
Pécsics Jánko	1	1	1	½	6½	1	8	4	40
Báni Sándor	1	1	1	¼	½	½	1	1	57½
Tésó Mihály	1			¼	2			1	65
Lukács Jankó	1	2		½	4	½	3½	3	57½
Bussa v(el) Huszain Gyurka	1			¼	6		½	2	50
Huszain Miska	1			¼	1		1	1	55
Téssó Gyurka	1			¼	2		1½	1	80
Bálint András	1			¼	1	½	1	1	57½
Duna Ferkó Venator*	1			¼	1	½	1	1	57½
Deli András	1			¼	1	½	1	1	57½
Huszain Ivan	1			¼	3½	½	2	2	17½
Kuczi Miklós	1			¼		½	1	1	37½
Kuczi Péter	1			¼	1		2	1	65
Kula v(el) Kis Jankó	1			¼		½		1	27½
Márkovics Joseph	1			¼	3½	½	7	2	67½
Summa	21	4	2	6	41½	8	43½	42	30

BML. XI. 606. A Batthyány–Benyovszky féle siklósi uradalom iratai. 3. doboz. Külzeten: *Conscriptio Arendae Pro Anno 1730^{mo} Juxta Fundos, et Hereditates eruta*. A táblázatot utólag összesítettem.

* vadász

6.

1730

A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában

	fagopirii	vini urnae
Judex Lukacs Janko		
Czigany Lukacsni		10
Murto Gyurka		7
Miko Peti	6	10
Bani Czigan	6	7
Tosso Mihaly		
Czigan Ferko		8
Tosso Gyurka		5
Balind Andras		5
Vidua Dunya Istokni		3
Szeli Andras		3
Kadro Janko		7
Kucsi Peti		5
Czigan Joseph		5
Kis Janko		
Ivan Czigan		5
Kadro Czigan		16
Murto Istok		10
Sánta Lőrincz		8
Kezi Miklos		3
Hoszai Istok		4
Vidua Czinderi Miklosni		
Summa	12	121

BML. IV. 6. Conscriptio domestica, 21. köt. 204 - 205. p.

Az összes többi rovatot kihúzták, az összesítést sem végezték el.

7.

1732

A siklósi cigányok által fizetett földesúri árenda kimutatása

Zingari Siklosiensis

	hospites	filii uxorati	inuxorati	fundi	falcatores	terrae jugera	fossores	f	d
Kadró János	1			¼			2	1	45
Kovácsovics Simon	1			¼	3	½	3	2	17½
Murtó Istók	1			¼	1	½	1½	1	62½
Lukács Czigané				¼			1½		90
Sánta Lőrincz	1			¼	½	½	1½	1	52½
Kapusi v(el) Toka Istók	1			¼	2	½	1	1	77½
Murto Gyurka	1			¼	2	½	2½	1	92½
Pécsitty Janko	1	1	1	½	6½	1	8	4	40
Bani Sándor	1	1	1	¼	½	½	1	1	57½
Tésó Mihály	1			¼	2			1	65
Lukács Janko	1	2		½	4	½	3½	3	57½
Busa v(el) Huszain Gyurko	1			¼	6		½	2	50
Huszain Miska	1			¼	1		1	1	55
Tésó Gyurka	1			¼	2		1½	1	80
Bálint András	1			¼	1	½	1	1	57½
Duna Ferko	1			¼	1	½	1	1	57½
Deli András	1			¼	1	½	1	1	57½
Huszain Ivan	1			¼	3½	½	2	2	17½
Kuczi Miklós	1			¼		½	1	1	37½
Kuczi Péter	1			¼	1		2	1	65
Kula v(el) Kis Janko	1			¼		½		1	27½
Markovics Joseph	1			¼	3½	½	7	2	67½
Summa	21	4	2					42	30
Thomics Janko									
Huszain András v(el) Bussa Czigán									
Tesso Gyurko az veje Mihok Péter									

Kelics Miska Czigány Sellér

BML. XI. 606. A Batthyány–Benyovszky féle siklósi uradalom iratai. 3. doboz.
Az eredeti összeírásban csak az árendát összesítették, a többi rovatot utólag összegeztem.

8.

1732

A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában

	viduae	equi	fagopirii pm.	vini urnae
Judex Tomis Janko				
Lukacs Janko		1	6	3
Vidua Czigan Lukacsné	1			2
Murto Istok		1	4	4
Murto Gyurka		1	4	4
Kuczi Péter				2
Santa Lőrincz		1	4	2
Miko Kuczi		1	4	1
Bain Sandor		1		
Tesseő Mihály		1		
Czigan Ferko	venator dominalis ²⁰			
Balint Andras				
Vidua Huszany Istvané	1	1		
Deli Andras		1	4	
Kaszro Janko				3
Czigan Joseff		2		4
Vidua Ivan Czigané	1	1	2	3
Santa Miko				
Kapossij Istvány		1		2
Pecsés Janko		2		6
Bani Samu			2	
Huszai Miska			4	
Summa	3	15	38	36

BML. IV. 6. Conscriptio domestica, 23. köt. 412-413. p.

A többi rovatban nincsenek adatok a cigányoknál.

²⁰ Uradalmi vadász!

9.

1734

A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában

	fagopirii pm.	vini urnae
Judex Huszaj Miska		
Sára Lukács		2
Kovacsovics Simo	1	5
Markovics Joseph		3
Kis Janko		
Huszaj András	1	3
Szigethi Janko		
Kuczi Miklos		5
Báni Sándor		
Huszaj Istokné		
Lukács Janko	2	6
Duna Ferko	venator Dnalis ²¹	
Balind Andras		
Deli Bani	1	
Tiszo Gyurgy	2	4
Huszain Gyurka	profugus ²²	2
Szeli Miska		
Juszo Ferko		4
Huszaj Iván	2	4
Lukács Joseph		6
Tiszenj Mihál		
Duna Antal		
Cadro Janko		6
Bani Samu		2
Pecze Miklos	1	40
Murto Gyurka	4	
Kapusi Istok		6

²¹ L. 22. sz. jegyzet!²² szökevény

Sánta Lőrincz		4
Mortuo Istok	4	4
Luka Palko	Spanus P. P. Franciscanor(um) ²³	
Summa	18	106

BML. IV. 6. Conscriptio domestica, 25. köt. 558 - 561. p.

A többi rovatban nincs adat, az összesítést sem végezték el. A kukorica és a bor oszlopának összesítése utólag más kéztől beírva.

²³ A ferences rend ispánja!

10.

1735

*A siklősi cigányok által fizetett földesúri árenda kimutatása*Arenda Zingarorum Siklosiensium p(ro) A^o 1735

	f	d
Pécsitty Jankó	4	90
Kapussi Istók	1	77½
Murto Gyurka	2	
Kadro János	1	45
Kovácsovics Simon	2	17½
Tomics Janko	2	50
Markovics Josef p(ro) 2 fossoribus emptis supra addendi 20 d ²⁴	3	7½
Huszain Iván	2	17½
Huszain Miska	1	50
Murto Miska	1	62½
Kula Kis Janko	1	27½
Bani Samu	1	42
Marti Miska	1	50
Kuczi Péter p(ro) 1734 et 1735 in futur(o) vero im(m)unis ²⁵	3	
Huszain András	1	
Czigány Lukácsné fia Gyurka	1	50
Bálint András	1	57½
Deli András	1	57½
Duna Antal	1	
Kuczi Miklós	1	37½
Tésó Mihók	1	
Markovics Iván	1	
Juszó Ferko	1	50
Lukács József frater ejus Miska restat adhuc 1f 50d ²⁶	1	50
Summa	43	39½

BML. XI. 606. A Batthyány–Benyovszkyféle siklősi uradalom iratai. 3. doboz.

²⁴ 2 kapás, pénzen vett szőlője után 20 dénárt kell adnia az árendán kívül.

²⁵ 1734-ben, 1735-ben és a következő évben ténylegesen adómentes.

²⁶ Miska nevű testvére 1 forint 50 dénárt tartozik fizetni.

11.

1736

A siklósi cigányok által fizetett földesúri árenda kimutatása

Arenda v Siklosser Csigan

	f	d
28. 8 ^{br} Busa Huszani András D(omi)no Praefecto solvit	1	
26. 9 ^{br} Czigány Biró által fizettek		
31. Xbr Lukács Miska miser ideo 1f solvit ²⁷	1	50
Murtó Gyurka	2	
Murtó Miska	1	62½
Halko Miska	1	50
Kadro János	1	45
Pécsity Janko	4	90
Huszain Miska	1	50
Kula Kis Janko miser ideo 1f ²⁸	1	27½
Lukácsné fia Gyurka	1	50
Kapusi Istók, vel Toka miser ideo 1f 50d	1	77½
Huszain Ivan 1f, Ferko 1f 50d cum fratre ²⁹	2	17½
Juszó Ferko	1	50
Lukács József cum sit separatus a fratre ideo 1f ³⁰	1	50
Halkovics Lukács	1	50
Bani Samu	1	42
Tomics Janko 1f 50d senex Tésó Gyurka 1f ³¹	2	50
Martzi Miska	1	50
Markovics József	3	27½
Kovácsovics Simon	2	27½
Summa	37	57
D. Malik ³²		
Bálint András 1f Deli Dani 1f 7 ½d	1	57½
Deli András	1	57½

²⁷ Nyomorult, ennek okáért 1 forintot fizet.

²⁸ L. 27. sz. jegyzet!

²⁹ Ténylegesen 1 forintot fizet, a testvérével együtt 1 forint 50 dénárt.

³⁰ A nyomorult testvére után 1 forintot kell fizetni.

³¹ Ténylegesen 1 forint 50 dénárt fizet. Az öreg Tésó Gyurka után 1 forintot kell fizetni.

³² Dominus Malik, azaz egy Malik nevű földesúr, akinek a cigány jobbágysáit külön sorolják fel.

Duna Antal	1	
Kuczi Miklós	1	37½
Tésó Mihók obiit ³³	1	
Markovics Iván	1	
Summa	45	9½

BML. XI. 606. A Batthyány–Benyovszky féle siklősi uradalom iratai. 3. doboz.

³³ Meghalt.

12.

1737

A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában

	subinquilini	Vaccae	juvenci trium annorum	juvenci duo- rum annorum	maiales majores	maiales minores	fagopirii pm.	vini urnae
Judex Lukács Jánko								
Joszo Ferko	1						4	
Huszai Miska	1	1			2		4	2
Tesso Gyurka	1				1			1
Balint Andras	1				2		4	2
Deli András	1				2		4	1
Huszai Iván	1				2		4	1
Kuczi Péter	1						2½	
Vidua Kis Jankoné								
Vidua Czigány Lukácsné								
Kovacevicz Simo	1	1	1				4	1½
Markovics Joseph	1						8	5
Murto Miska	1						4	1
Kapusi Istok	1						4	
Murto Gyurka	1						2½	
Pecsics Janko	1						12	10
Bani Samu	1						2½	1
Kadoa Jánko	1							3
Lukács Joseph	1						4	
Deli Dani	1							
Csigán Gyuro	1			1	1			
Kalko Miska	1				2		4	2
Szeki Jánko	1					1	4	
Duna Ferko								
Summa	20	2	1	1	12	1	11½	30½

BML. IV. 6. Conscriptio domestica, 28. köt. 14-15. p.

13.

1740

A siklósi cigányok robotváltság-jegyzéke

Zingarorum Robotta elaborata modo Sequenti pro Anno 1740

	hospes melioris 1f 50d	mediocris hospes 1f 25d	inquinus hospes 1f	innoxoratus 50d	equi 50d	Pro Redemp- tione Robottae	
						f	d
Juszo Ferko	1		2	1	2	6	
Halko Lukácsné					2	1	
Huszain Miska	1				2	2	50
Bani Samu	1				2	2	50
Deli Dani			1			1	
Bálint András			1			1	
Duna Ferkoné			1			1	
Deli András		1			2	2	25
Lukács Janko	1				2	2	50
Huszain Ferko	1		1		2	3	75
Márkovics Iván		1			1	1	75
Halko Miska	1				2	2	50
Huszain András Busa			1			1	
Kuczí Tamás			1		1	1	50
Kula Márko	1				2	2	50
Lukács Farkas		1			1	1	75
Kovácsovics Simon	1			1*	3	3	
Márkovics Joseph	1		1	1	4	5	
Tamás Iván				1			50
Murto Miska	1			1	4	4	
Bani Gyurka			1			1	
Marczin Miska		1			1	1	75
Toka Istok			1			1	
Murto Gyurka	1				3	3	
Pecsics Janko	1	1	1	1	4	6	25
Duna Antal			1			1	
Kadro János			1	1	1	2	

Kuczi Miklós			1			1	
Miska Zivkó			1			1	
Lukács Joseph			1			1	
Huszain Iván		1			1	1	75
Tomics Janko		1			1	1	75
	12	7	17	6 [5]		69	50

BML. XI. 606. A Batthyány–Benyovszky féle siklói uradalom iratai. 3. doboz.
 Az irat sérült, a rovatok címét az 1742. évi jegyzékből ellenőriztem, a hiányzó megváltási összegeket kiszámoltam.

* kihúзва

14.

1740. október 14. Siklós

Radoszav Likics és egy Sztevan nevű cigány vallomása a siklósi úriszék előtt

Anno 1740. die 14. Mensis 8bris Examen Zingari Radosics (sic!) in figura
Judicii per actum.

Puncta

Interrogatoria

Responsoria

Mi a neved.

Radoszav Likics.

Hova való.

Viragoson lakot az utan Villanba al-
tal költözöt.

Hany Esztendos

Circiter 38. Esztendös.

Miért fogatatot meg.

Hogy két Lovat vet.

Kitül vette

Az Ország Uttyan mely Bolyrul Ma-
rokra megyen. Szent Martonyi pusz-
tan valami raczoktul 18 fl.

Ki volt jelen.

Senki sem volt jelen.

Meg bizonyithattya e hogy vette azon
Lovakat.

Nem, mert senki nem volt jelen.

Michael Koller I Cottus de Baranya
Or(dinarius) Judlium mpa
Ignatius Zaloghi praescripti I Cottus
Jurassor mpa

Ki neved?

Sztevan, de az vezetik nevemet nem
tudom, mivel kicsinkoromban árva-
ságra marattam.

Honad való vagy?

Grabováczra való vagyok és ott
nevelkettem föll.

Miért fogatattal megh?

Bolra jöttem, és ott az vendighfoga-
dóban Aranyat váltottam föl melyet
megh látván az ott levő Vendighfo-
gadósné, azt kérdetta hogy mivel
arany legyen néki rossz Embernek köl-
lenyi.

Dunán tulsó félén micsoda helben
voltage szolgálatban?

Én Privnicza névű helységben Vicár
névű Göből tartó Embernél két Esz-

Régen jöttél é el Privniczárul?

Hát az időtül fogvast hol tartozkotál?

Sterbáczrul el jövin micsoda helysigen mentél?

Bolon kinek az hazánal voltal, és kinél tartozkotal, s menyi ideigh?

Bolrul hova mentél?

Maisárul hova mentél?

tendeigh voltam Göbölös; Nem külömben ugyan ott Lakozó Milics Zerenovics nevő Göböltartó Embernél is két Esztendeigh voltam Göbölös.

Csak hamar az elmúlt Aratás után Privniczárul el jövin az Dunanak praecusioja miát által nem jöhetem, hanem Stérbáczon Marczikies Miska nevő embernél egisz Husvétigh betegen feküttem.

Adámovics Márton Praefectus Úrnak Sörtis marhait Sterbáczrul haitottam Boligh.

Juragy Szamáresics nevő Embernél voltam két éczaka.

Maisára mivel a melemen magatul valamely seb indult azt akartam gyógyitatnyi.

Fönt említett Juragy Szaaresics utánam jövin ismit Bolra vissza vitt, ahol is az M(éltóságos) Urasagh Tisztyci Áristomban tettek, és onnad ide ezen Siklosi Várba küldvén Vasra verettetem.

BML. XI. 606. A Batthyány–Benyovszky féle siklói uradalom iratai. 18. doboz.

Mellékletben Radoszáv Pikárov privniczei gazda július 29-én magyar és horvát nyelven írott bizonyosságlevele Sztepán és Jován nevű cigány legények számára. Igazolja, hogy öt esztendeje szolgálnak nála, igaz emberek és igaz úton járnak.

Az úriszék csavargásért 50-50 botütésre ítélte a két cigányt, majd szabadon engedték őket.

15.

1742

A siklósi cigányok robotváltság-jegyzéke

Pro Redemptione Robottae Zingari Siklosiensis Solvunt

	hospes melioris f1 d50	mediocris hospes f1 d25	inquinus hospes f1	inuxoratus d50	equi d50	Pro Redemp- tione Robottae	
						f	d
Juszo Ferko	1		3		3	6	
Halko Lukácsné					1		50
Huszani Miska	1				2	2	50
Banni Samu	1				2	2	50
Balint Andras			1			1	
Duna Ferkoné			1		1	1	50
Delli András		1			2	2	25
Lukács Janko	1				2	2	50
Huszán Ferko	1		1		2	3	50
Markovics Iván		1			1	1	75
Halko Miska	1				2	2	50
Huszani Andras			1			1	
Kucsi Tamas		1				1	25
Kula Marko	1				2	2	50
Lukacs Farkas	1				1	2	
Kovacsovics Simon	1				3	3	
Markovics Joseph	1		1	2	3	5	25
Tamás Iván				1	1	1	
Murto Miska	1		1		2	3	50
Danni Gyurka		1				1	25
Marthin Miska		1			1	1	75
Toka Istok		1			1	1	75
Murto Gyurka	1				3	3	
Duna Antal			1			1	
Kucsi Miklos		1				1	25
Sivko Miska			1			1	

Lukacs Joseph			1			1	
Huszani Iván		1			1	1	75
Tomics Janko	1				2	2	50
Kucsi Marko	1				2	2	50
Pecsics Janko Judex	1	2	1		4	5	25
Summa	15	10	13	3	44	70	

Praesente(m) Conscriptionem pro A^o Duntaxat praesenti 1742 per me fideliter peracta et pro solita in Cassatione Dominio Rationistae Siklosiensi Michaeli Griller assignatam testor Sig in Castro Siklos die 7^a 9^{bris} A^o 1742. Paulus Vásonyi I. Dominii Siklos Provisor (L. S.)³⁴

Quam praesens Copia cum his Originali conveniat praesentibus testamur Siklosini die 14^a Aug 1775.³⁵

Beniamin Hoitssy Processualis Or Judlium mp
Joannes Orlovics I Cottus Baranyien(sis)

BML. XI. 606. A Batthyány–Benyovszky féle siklósi uradalom iratai. 3. doboz. 1775-ben készült másolat. Az eredeti összeírásban csak a megváltási pénzt összegezték.

³⁴ Vásonyi Pál uradalmi provizor igazolása, hogy Griller Mihály számvető a bevételezett összeget átadta.

³⁵ Igazolás, hogy az 1775-ben készült másolat az eredetivel mindenben megegyezik.

16.

1742

A siklósi cigányok által fizetett földesúri árenda kimutatása

Zingari infra Arcem Siklos commorantes

	hospes d50	filii et fratres uxorati 20d	in uxorati 10d	fundus seu sessio f3	vineae in quot locis	Vineae fossorum 10d	terrae arabiles in locis	terrae jugera d5	prata in locis	prata unius falcantis 20d	viduae	subinquinus f1	census	
													f	d
Juszo Ferko	1	3		¼	1	3	4	4½	2	2			2	77½
Hako Lukacsné				⅛	1	1	2	1	1	1	1			72½
Huszajj Miska	1			¼	1	2	2	1	2	2			1	92½
Banni Samu	1			¼	1	2	3	1½	1	1			1	12½
Deli Daniné mortuae														
Deli András	1			⅛	1	2	2	1	2	2½			1	62½
Balint András	1			⅛	1	1	2	1	1	1			1	22½
Duna Ferkoné			1	¼	1	2	3	1½	2	1½			1	42½
Lukacs Janko	1			¼	1	2	2	1¾	3	2½			2	3¾
Huszan Ferko	1	1		¼	1	2	2	1½	1	3			2	32½
Markovics Iván	1			⅛			2	1						92½
Halko Miska	1			¼	2	2	3	2	1	1			1	75
Huszani Andras	1			⅛	1	1	1	½					1	
Kucsi Tamás	1			¼			2	1					1	30

Kula Marko	1			$\frac{1}{4}$	1	$1\frac{1}{2}$	2	$1\frac{1}{2}$	1	1			1	$67\frac{1}{2}$
Lukacs Farkas	1			$\frac{1}{4}$			1	1	1	1			1	50
Kovacsovics Simon	1			$\frac{1}{4}$	2	4	3	$1\frac{1}{2}$	2	3			2	$32\frac{1}{2}$
Markovics Joseph	1	1	2	$\frac{1}{4}$	2	4	2	$1\frac{1}{2}$	2	4			3	$22\frac{1}{2}$
Murto Miska	1	1		$\frac{1}{4}$	2	$3\frac{1}{2}$	3	$1\frac{1}{2}$	2	2			2	$27\frac{1}{2}$
Bannj Gyurko	1			$\frac{1}{8}$			1	$\frac{1}{2}$						90
Marczin Miska	1			$\frac{1}{8}$			2	1						$92\frac{1}{2}$
Kapusi Istok	1			$\frac{1}{4}$	1	1	2	$1\frac{1}{2}$					1	$42\frac{1}{2}$
Murto Gyurka	1			$\frac{1}{4}$	2	3	2	$1\frac{1}{2}$	1	$2\frac{1}{2}$			2	$12\frac{1}{2}$
Duna Antal	1			$\frac{1}{8}$			1	$\frac{1}{2}$						90
Kucsi Miklos	1			$\frac{1}{8}$			2	1						$92\frac{1}{2}$
Miska Sivko	1			$\frac{1}{8}$			2	1						$92\frac{1}{2}$
Lukács Joseph	1			$\frac{1}{8}$	1	1	2	1					1	$2\frac{1}{2}$
Huszanyi Iván	1			$\frac{1}{8}$	1	1	2	1	1	2			1	$42\frac{1}{2}$
Tomics Janko	1			$\frac{1}{4}$	1	1	2	1					1	40
Kucsi Marko							1	$\frac{1}{2}$				1	1	$2\frac{1}{2}$
Pecsics Janko	1	3	1	$\frac{1}{2}$	4	20	10	23	4	$8\frac{1}{2}$			5	$66\frac{1}{4}$
Summa	27	9	4	6		63		$60\frac{1}{4}$		$41\frac{1}{2}$		1	50	$42\frac{1}{2}$

BML. XI. 606. A Batthyány–Benyovszky féle siklói uradalom iratai. 3. doboz. Külzetten: *Conscriptio Arendae Inclyti Domini Siklos pro Anno 1742*. A summa-t csak azoknál az oszlopoknál vettem fel, amelyeket az eredeti összeírásban is összesítettek.

17.

1742

A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában

	Nrus domorum	fili et fratres uxorati	Inquilini	subinquilini	equi	Fagopirii pm.	vini urnae	crenati pintae
Judex Péics Jánko	1							
Lukács Farkas	1			1		4		
Huszai István	1			1		2		
Lukács Jánko	1		1		1	4	3	
Huszai Miska	1		1		1	4	2	
Bani Samu	1		1		1	2		
Juszo Ferko	1	1	1		1	12	2	
Duna Ferko	1			1		4	3	
Tomics Jánko	1			1		12		
Murto Gyurka	1		1		1	2		
Kaposij Toka	1			1		4	2	
Boeskor Miska	1			1		4		
Halko Miska	1		1		1	4	2	4
Huszai András	1			1				
Murto Miska	1	1		1		6	3	
Kis Jánko	1		1		1	4	2	
Markovics Joso	1	1	1		2	8	6	
Kovaesevics Simo	1		1		1	4	2	
Lukács Joseph	1			1		4	1	
Summa	19	3	9	9	10	84	28	4

BML. IV. 6. Conscriptio domestica, 38. köt. 60-61. p.

18.

1745. július 27-28. Siklós

Pávo Markovics kisbudméri cigány pere a siklósi uradalom úriszékén

Anno 1745. Die 27^a July in Castro Siklos I Comitatus de Baranya adjacente sub Sede Judria Dominali ...³⁶

Anno 1745^a Die 28a July Sub Tortura Pávo Markovics Zingarus furti Reus intuitu sequentium examinatus est.³⁷

Primo: Tudtae³, hogy lopot ló let volna, a'mellyet Illia Berkovicstul vett? R³⁸: Negative.

Secundo: holl kopta azon lovakat Mátó Czigán, mellyeket hogy vegye megh Illia Berkovics eötet Maysra hitta? R: Negative.

Tertio: Vallya megh, micsoda lopásokat tett ezeken kívül, és kik voltak Társaj a' lopásokban? R: Negative.

Paulus Mesterházy, Inclyti Cottus de Baranya processualis Judex Nobilium
mpa

Emericus Liptay Ejusdem I Cottus Jurassor mpa

BML. XI. 606. A Batthyány–Benyovszky féle siklósi uradalom iratai. 18. doboz.

Pávo Markovicsot lólopással és lopott lovak eladásával gyanúsították. Július 27-én az 1659. évi 17. articulus alapján kínvallatásra ítélték. 28-án, miután tortura alatt is tagadta a vádakát, szabadon bocsátották.

³⁶ Ezután az úriszék tagjainak felsorolása következik, majd a perfelvétel, valamint a vádló és a védő érveinek, továbbá két rendbeli ítéletnek a rövid latin szövege. Ezeknek a közlésétől eltekinttem.

³⁷ A vádlott kínvallatás alatt tett vallomásának jegyzőkönyve.

³⁸ R = responsio (válasz). A többi kérdésnél az R rövidítést nem magyarázom, s nem oldom fel.

A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában

	Nrus domorum	fili et fratres uxorati	Inuxorati	subinquilini	vaccae	equi	fagopirii pm.	vini urnae	cremati pintae
Pécsics Janko Judex	1								
Markovics Iván	1			1		1	4		
Vidua Halkó Lukácsné	1								
Huszaj Miska	1			1		1			
Bani Samu	1			1			4		
Vidua Duna Palkoné	1		1				4		
Lukács Jancsi	1			1		1	4	2	
Tomics Jankó	1			1					
Huszaj Ferkó	1			1			4		
Vidua Magda Jankoné	1								
Vidua Zivko Miskané	1						4		
Pécsics Illyés	1	1	1	1	1	2	8	10	7
Murtó Gyurka	1			1			4		
Vidua Sánta Kata	1								
András Miska	1			1		1	4		
Murtó Miska	1			1		1	4		
Kovacsevics Simon	1			1		1	4		
Jozo Barth	1			1			4		
Halko Miska	1			1		1	4		
Duna András	1			1					
Huszaj András	1			1			4		
Bani Gyurka	1			1			4		
Kutzi Markó	1			1			4		
Kutzi Tamás	1			1			4		
Szegedi András	1			1					
Kapusi Toka	1			1			4		
Summa	26	1	2	20	1	9	76	12	7

20.

1752

A cigányok Siklós mezőváros háziadó-összeírásában

	Nrus domorum filii et fratres uxorati	subinquilini	Boves	equi	tritici siliginis pm.	fagopirii pm.	vini urnae	cremati pintae	lebetes	
Judex Kovacsovics Simon	1									
Pécsics Illia	1	1	1	2	2	8	4	6	6	1
Mrkovics Bartoll	1		1							
Murto Palko	1		1				1			
Juszo Ferko	1		1		1		1			
Kuczi Marko	1		1				1			
Huszai András	1		1							
Halko Miska	1		1		1		2			
Bani Samu	1		1							
Huszain Miska	1		1							
Radanovics Péter	1		1							
Markovics Ivan	1		1		1		1			
Duna Palko	1		1							
Lukács Janko	1		1		1		2	3		
Máttovcics Péter	1		1							
Peicsics Janko	1		1		2		2	5	2	
Murto Gyurka	1		1							
Marczi Miska	1		1							
András Miska	1		1		1					
Szigethi András	1		1		1		1			
Murto Miska	1		1					1		
Lukács Farkas	1		1							
Tomics Iván	1		1				1			
Sivko Miska	1		1							

Huszain Ferko	1		1		1		1			
Kucza Miklosné	1									
Duna Ferkoné	1									
Halko Lukácsné	1									
Summa	28	1	24	2	11	8	17	15	8	1

BML. IV. 6. Conscriptio domestica, sorszámzatlan köt. 102-103. p.

21.

1757. január 28. Siklós

Simon János elleni úriszéki per. Nem cigány, de beszél cigányokról.

In Causa Fiscī Dominalis et A Contra et adversus Joannem Simon Campi Custodem Nagy Falusien(sis) propterea, ausi ille Anno praeterito 1756. die 22^a Mensis 7^{bris} nocturno tempore e Diversorio Tapolczensi pecuniam Educillatoris Francisci Blasik florenos 40. Constituentem, aliasque res furtive Sussulisset, mota.

...

Puncta

Interogat(oria)

Responsor(ia)

Mi neved, honnend való vagy, és minémü vallasú s hány esztendős?

Simony János Nagy Falusi Csösz, másképpen Pécsi fi Papista 40. esztendős.

Miért és mikor fogattattal meg, és ide Siklosi Vár fogságában hozattattal?

Az mast ellmult 1756^{dik} esztendőben esset Sz(ent) Mihály havának³⁹ 22. napján Beremendi Plebanus Uramtul vissza jöven Tapolcza felé és előll találván Pécsi két Asz(sz)ont, dél után az uton mellyekkel bémenvén Tapolczai Korcsma házhoz, azokkal edgyüt egész estvélig borosztak, az Asz(sz)onyok ottannak Korcsma háznál háltak, mely Asz(sz)onyok közül egyike az előtt Siklosi, most pedig Pécsi Krismarics Istok felesége volt, masikat ki let légyen nem ismeri meghirt napon estén a Korcsma háznál hagyván Pécsi Asz(sz)onyokat, maga ell ment

³⁹ Szeptember.

mezeőt kerülni, és egész éjszaka a mezeőn kint maradot, hanem mihelyest meg viradot, ismét a Korcsma házhoz menvén, azon Pécsi Asz(sz)onyokkal pálinkázot, azok meg iván a palinkát utnak indulván ell mentenek, ahová elérkezvén Nagy Harsányi Csösz is nem Sokára Siklosi Miska névő Czigány mellyel puskáját el cserélvén, egész Usonnakorig meg irt Tapolczai Korcsma háznál hármon együt borosztak, a Czigány haza jött Siklosra, Harsányi Csöszell ment a mezőre, minek utánna az el cserélt puskát meg próbálták volna, maga pediglen a fatens Tapolczai Csordás házána le feküt, és mind addig ott volt, meglen az esseő meg nem álott, meg álván az esseő estve felé ismét el ment Beremendbe, Plebanus Uramhoz puskaporért, ahol vacsorálván, és vissza Tapolcza fele jöven már estve keseön a Tapolczai réteken akadot 5. Kocsikra a tüznél ahová érkezvén, és tölök Szállást kérvén egész éjszakán azokkal edgyüt a tűz mellett hált, mely kocsisok közül ketteje Bodonyi emberek voltak, hárma honnénd valok voltak nem tudgya, meg viradván a Beremendi határ mellet lévő Gunyhóban ment, Nagy Falusi csösz társához, ott nem Sokaig mulatván bé ment Tapolczára ott levő

Czigányokhoz Köröm vasat csináltatni, a Csösz társa pedig Nagy Faluban ment, midőn a Czigányoknál mulatott volna azok mondták és kérdesztek volna, ha a Korcsmarosnének sok pénzét loptak ell. A csiganyoktul Tapolczai Dávid Ander házához menvén, és a Koresmárosnéra vizet hozván az Ispány házátul akadván kérdészve töle mondván, Koresmarosné amint hallottam sok pénzedet lopták ell. Felelt a Korcsmarosné sokat bizony, bár a vilagon sem lettem volna, ennek utánna harmad napra Tapolczai Ispány Nagy Faluban ment az eöreg birohoz ahová a fatenst hivatván mondtotta fatensnek: te loptad ell Tapolczai Koresmárosné pénzét, azért ad meg magadat, a fatens semmit nem ellenkezvén mivel magát bünösnek nem érzette, a békót lábára hadta tenni, ugy ide a Siklosi Vár fogságában emlétet holnapnak 29dik napján hozattott.

Mi okbul vélekedet reád Tapolczai Koresmárosné, hogy te és nem más lopa volna ell a pénzét?

Ezen okbul mivel ennek elötte egy esztendővel Szüret alkalmatosságával Tapolczai Koresmárosnének egy Ludgya ell veszvén, a fatensre fogta, mintha eö lopta volna ell, mellyért ott lévén Sellyei Szamtarto Uram megis akarta a fatenst verettni, holott azután

világosságra jött, hogy nem a fatens, hanem Nagy Falusi Terő Miklos Szolgája lopta ell azon ludat.

Tudtad e hogy a Korcsmárosnének volt e pénze, és hol szokta tartani?

Ha azon éjszakán mellyen a pénz ell lopattatott voltal e a Vendég fogadoban?

Midön a meg irt napon a Korcsmárosné a pénzt olvasta jelen voltal é? és midön a pénzt a Kamarában hogy a ládában bé tedgye, magadis bé mentél e vele edgyüt a Kamarában, és láttad e hová tette a pénzt?

Ismerte é azon cigányokat, mellyek fölleb megh irtt lopás alkalmatosságával Tapolczához közel tartózkodtak?

Azelőtt ugyan elégszer látta, hogy a Korcsmárosné a pénzt olvasta, de a történt dolog előtt kétt, három nappal [előbb]⁴⁰ egy pénzt sem látta, nemis tudgya, nemis látta hol szokta tartani.

Éjszakának idején ugyan ott nem volt, midön a Korcsmárosné feküt, hanem más nap rögvél Korcsma ház udvarán által menvén, és a Korcsmárosné a pineze előtt találván kérdészte; Korcsmárosné ha sok pénzed veszet é ell, mely alkalmatosságával a Korcsmárosné három esztendös fiacskája mondotta a Tanunak: te loptad ell az én ungecskémet.

Fatens a pénznek olvasásan jelen nem volt, hanem mivel a Kargyát Kamarában tartotta, mellyet esztendötul fogvást nem látott, bé ment a Korcsmárosnéval a Kamarában Kardgyát meghtekinteni, de a Korcsmárosné mi végre ment az kamarában nem tapasztalta.

Nem ismerte, nemis volt töbször egyszernél nálok, akor is Köröm Vasat tsináltattott vélek.

⁴⁰ Ezt a szót kihúzták.

Azon Czigányok néked a meg irt
lopásban tarsaid voltak?

Tagadgya.

Azon napnak estvéjén, melynek
Éjszakáján a lopás történt voltal
e Czigányokkal?

Igenis midőn Beremenyben ment
volna a Cziganyokhoz ment, és a
pipát meg gyujtván Beremény
felé ell ment.

Deinde quod antea in Dominijs Dardensi et Ep(isco)pali Serviens honeste
Semet gesserit, duplicis ordinis Testimonialibus Legitimavit. Post hac ex-
aminabat(ur) attactus Valentinus Bögri, cujus fassio Sequens est.

Anno 1757^o Die 28^a Men(sis) Januar(ius) in Castro Siklosiensi I(ncl)yt(i) Co-
(mi)t(a)tui de Baranya adjacente Sub Continuatione Sedis Jud(icia)riae
D(omi)nalis Praesidus Valentinus Bögri in Poss(ess)ione Bodony praetitulati
Excell(entissi)mi D(omini) Comit(is) Subditus personaliter Constitutus, in Cau-
sa Joannis Simony Captivi deposito praevie Corporali juramento Sequentem
edidit fassionem. Hogy azon Éjszakán, mellyen a Tapolezai Korcsmarosnál
Kamarájából pénze, és ruhája ell lopattatott a Tanu és véle lévő Tapolezai
réteken rakot tüzeknél hált említett Simon János egész Éjszakán, boeskorat is
le vetvén jól tudgya a Tanu, mivel éjszakának üdején ednyihányszor társaival
edgyüt a lovakat téréngetni fel kelvén, mindenkoron az tűz mellet fegüdni
tapasztalta a Tanut és midőn a tüzöktül ell ment, már szépen meg véradott.

Qvibus praevio modo perfectis

Deliberatum est.

Suspicionem patrato furto contra Joannem Simon eade Causa, ac si vagabundus
esset, optima(?) in Diversorio omnium circumstantiarum notitiam habu-
isset, oborta propterea idem Simon de Com(m)isso furto accupatus, et in
custodiam positus exstitisset: ex qvo nihilominus ejusmodi suspicionem
integritate sua duplici Testimonio coram jure producto remonstrata dilu-
isset, insuper(?) uno Teste jurato Semet totam noctem illam qva furtum
Com(m)issum fuisse asserit(ur) Cum Bodonyien(sis) in Canepo transe-
gisse Comprobasset, eundem a praeconcepta suspicione liberari, et ab
accusatione absolvi liberum(?) dimittendum decerni.

Franciscus Perenyei Instructo(r) mp
Michäel Hoitssij Fiscal(is) mp
Laurentius Farkas Convocatus mp
Kapási Marko Varos Birája
Bicsak Janos Eskütt
Barbély Mihály Eskütt

Coram me Paulo Mesterházi I Cottus de Baranya Judex Nobilium mp
Coram me Benjamin Hoitssy praefati I Cottus de Baranya Jurassores mp

*BML. XI. 606. A Batthyány–Benyovszky féle siklósi uradalom iratai. Protocolum Sedium Dominalium Civilium et Criminalium Inclyti Dominij Siklos ab Anno 1756 usque 1766. 46 - 53. p.*⁴¹

Simon Jánost az úriszék felmentette és szabadon bocsátották.

22.

1760. szeptember 15-17. Siklós

Török János és Benács Simon cigányok elleni úriszéki per

Anno 1760 Die 15^{ta} Mensis Septembris Sub Sede Dominali ...⁴²

Anno 1760 die 7ma Mensis Maij in Episcopali Qving(ue) Ecclesiensi I Cottui de Baranya adjacente Seqvens per actu(m) est benignum examen.⁴³

Puncta

Interrogatoria

Responsoria

Qvo modo vocaris, unde et cujus Religionis, et qvot annor(rum)? Joannes Török, pro nunc incolatum habens in Pos(ses)sione Battyaniana

⁴¹ Ez a forrás egy 753 oldalas nagy alakú kötet, amely a siklósi úriszéken 1756 és 1766 között tárgyalt büntető és polgári peres ügyek jegyzőkönyveit és azok mellékleteit tartalmazza. A kötetet a Baranya Megyei Levéltár egyik félreeső helyén találtam meg visszahelyezetlen iratok között. Proveninenciája megállapítható volt (siklósi uradalom úriszékén keletkezett), de közelebbi jelzete (dobozszám stb.) nem.

⁴² Itt az 1760. szeptember 15-17-én felvett latin nyelvű úriszéki jegyzőkönyv következik, közlésétől eltekintettem. Sedes dominiales = úriszék.

⁴³ Török János és Benács Simon vallomása Koller Mihály szolgabíró és Balaskó Sándor esküdt előtt 1757. május 7-én Pécsen. A per 'A' jelű melléklete.

Egerszegh, I Cottui huic de Baranya
adjacente, Catholicus, annoru(m)
circiter 20.

Qvare et Captus, ubi, qvando, et per
qvos?

Casus est iste, me qvod, et sociu(s)
meu(s) concaptivu(s) Simonem
Benács Oenopola Diversorij
Gyudiensis ad I Dominium
Baksaiense Spectantis a festo
S(ancti) Georgij usq(ue) festu(m)
S(anctis) Michaelis ut ibidem
Singulis festis, et Dominicis Diebus
erga mercedem diurnalem 15
denarioru(m) Conduxerat, die autem
I^{ma} Mensis Maij dictus socius meus
inebriatus diversis contu meliosis
verbis Oenopola(rum) affecit, ex eo,
qvod paetis n(on) steterit, neq(ue)
hactenus p(rae)sita Servitia
exolverat, ideo, et Nos ulteriora
nostra servitia eidem denegavimus,
ab inde recessimus ille autem
Oenopola videlicet nescio qvae in
nos comenentus est ad cujus
delationem die 4ta Mensis currentis
Maij per Hajdonem I Cottus
Captivatus sum et huc ad
Custodia(m) I Cottus deductus sunt.

Adversus vos est qvaerela deposita, Negative,
qvod Oenopola(m) more
praedonu(m) aggressi fueritis,
eundemq(ue) ex integro expilastis.

Secundi
Puncta

Interrogativa

Responsoria

Qvo modo vocaris, unde et cujus
Religionis, et qvot annoru(m)?

Simon benács, nunc incolatum
tenens in Pos(ses)sione Battyaniana

Egerszegh, Catholicus, annoru(m)
circiter 25.

Qvare et captus, ubi, qvando, et per
qvos?

Causam Captivitatis meae penitus
ignoro, Sum Captus in Pos(ses)sione
Hetény Ep(isco)pali apud sororem
mea(m), qvam visitationis Causa
accesseram, die 6ta Curentis mensis
Maij per Hajdones I Cottus et huc ad
Custodia(m) introductus.

Adversus vos est qvaerela deposita,
qvod Aenopolam more praedonu(m)
aggressi fueritis eundemq(ue) ex
integro expilastis?

Negative.

Michael Coller I Cottus de Baranya Judliu(m) mp
Alexander Balasko ejusdem I Cottus vice Judlium mp

Anno 1760. die 28^{va} Mensis Maij in Ep(isco)pali Civitate 5 = Ecclesiensi
I(ncl)yti Co(mi)t(a)tui de Baranya adjacente.⁴⁴

Joannes Kapornakij Oenopola in Diversorio praedij Gyüd ad A. Dominiu(m)
Baksaien(sem) Spectantis in eo conqverit(ur) qvod An(n)o Currente
p(rae)scripto 1^{ma} Maij, duo Zingari Janó et Benács Nominati /:qvos
praevic a Festo S(ancti) Gcorgij usq(ue) Festum S(anctis) Michaelis ut
convivis fidibus Luderent, simulis festis et diebus Dominicis erga
mercedem Diurna(m) in 15. Denariis conduxerat /: sera nocte ab eodem
Diversorio discedentes, et paulo post assumptis secum Alexandro Babos
Zingaró Keszöiensí ac adolescenté Alexandro Adam Regeneiensí, qvem
p(rae)fatí Zingari ad fides tractandas erudierant, denuo reversi sunt,
vinumque sibi aportari curarunt et inter comptandum Saltum etia(m)
instituerunt, qvos ibi Saltantes Zingaros Regenyiensis juvenis relinqvens
domum profectus est cujus absentiarum Zingari observantes, imprimis
dictus Benács Zingarus elevato pede caleari Uxorem fatentis in Lecto
jacentem in Capite vulneravit, ut surgeret pecinuiamq(ue) ipsis claret, ad

⁴⁴ Koller Mihály szolgabíró és Hajas János esküdt jelentése az ügyben 1760. május 28-án
Pécsen kihallgatott tanúk vallomásairól. A per 'B' jelű melléklete.

hoc fatens uxorq(ue) ejus ira succensi eos verbis corripuerunt, et ut modestius agerent, cohortati sunt, sed in Cassum; nam memoratus Benacs ex Culina fatentis Securim Secum intulit, illaq(ue) elevata et in caput fatentis vibrata pecunias si n(on) plus saltem sex florenos sibi dandos fatentem angariavit, Fatens territus inducias usq(ue) ad mane ab [sibi]⁴⁵ illo sibi indulgeri petiit, ad hoc ille securi ictum ad caput vibravit, et nisi ab ictu semet inclinasset, caput fatentis ad duas partes difecuisset, hoc momento strepitu eo adventantes auditi sint, Zingari ob cor(um) accursum territi omnes discesserunt, securimq(ue) fatentis secum absportarunt et nisi taliter fatens salvatus fuisset, Deus novit quis casus evenire potuisset.

Alexander Adam Incola possessionis Regenye refert, quod die 1^{ma} Mensis Maij per diem usq(ue) seri(em) noctem cum praefatis Zingaris, ut ab ipsis fidibus Ludere disceret associatus mansit, tandem avocatus ut cum ipsis iret ad Zingarum Keszöien(sis) Alexandrum Babos, quibus assentitus omnino cum ipsis ad eundem Zingarum pro fectus est, cum quo convenicutes aliqva mora cum eodem Zingarice collocuti, quos fatens n(on) intelexit tandem una omnes et Zingarus Keszöie(nsis) denuo ad dietu Diverforiu(m) reversi sunt, ibidemq(ue) inter computationes pars fidibus Lusit pars Saltavit, fatens vero somnolentus existens, acceptis suis fidibus illos ibidem reliquendo domum discessit, quide post actu(m) sit, fatens ignorat.

Michaël Koller I Cottus de Baranya Judlium mp
Joannes Hajas ejusdem I Cottus Jurassor mp

Anno 1760. die 16^{ta} 7^{br}(is) in Arce Siklos sub Sede D(omi)nali invinculatus Joannes Török Zingarus in Continuatione prioris sui Examinis Serius interrogatur:⁴⁶

Igazé hogy Sz(en)t Fülöp, és Jakab Igen is egész sötét estvelig az vendég
Napján⁴⁷ egész estveligh Gyüdi fogadoban voltak.
Vendég = fogadoba voltál?

⁴⁵ Ezt a szót kihúzták.

⁴⁶ Kihallgatás és szembesítés a siklósi várban az úriszék előtt 1760. szeptember 16-án. A per 'C' jelű melléklete.

⁴⁷ Május 1-én.

Hát azután Későn Eiszaka hova mentetek? Igenessen haza mentek Egerszegre.

Hát hol akadt hozzatok Babos Sándor Keszűi Czigány? Maga jött hozzájok Gyüdi vendigh = fogadoban, a végre, hogy huga férhesz menvén hozzájok hegedőlni menninek.

A Gyüdi vendig fogadotul nappal mentetek é Keszűbe, vagy estve sötétkor? Nappal

Mi végre mentetek Keszűbe? Mivel Babos Sándor Keszűi Czigány meg üzente volna nekik, hogy huga férhesz ment, azért jönnének hozzája hegedülni, e végre mentek Keszűbe hogy vele bővebben vegezzenek, a mint is velek együt Gyüdre ment a megirtt Babos, hogy a vendégfogadostul ki kérje őket.

Vallyon Kérte é a meg irtt Babos a vendég-fogadost, hogy erreszen = el benneteket? Igen is kérte.

Igazé, hogy a Babos huga akkor foglaltatott = ell? és már fémél is vagyon? Nincs külömben.

Regenyei Adám Sándor Törvény Szek eleiben alléttatván és a meg irtt raboskodo Czigányal Confrontaltatván⁴⁸, vallya szemibe a Török János névű Czigánynak: aki hogy é mostani Esztendoben Sz(en)t Fülöp es Jakab Napján Gyüdi vendig fogadoban hegedülvén a Cziganyok, meg nappal osona tájban Keszűbe Babos nevű Czigányhosz által mentek fatensel együt, a hol egy kevés údoig mulatozván, meg minek előtte bé sötéttetett volna Gyüdre visza tértek. a hova midőn érkesztek volna az ajtó be volt téve söt a vendég fogadós Feleségével együt már le - fekütt volt; akiket a Czigányok föl költették, kik(ne)k föl nitván az ajtot, bé mentek és borosztak, tánczoltak, vigattak, de midőn egy szál györgya ellégett volna, akor a vendigfogados meg intette őket, hogy feküdnék le;

⁴⁸ Szembesítve.

melyre fatens a Czigányokat ott hagyván haza ment, és ötöt egynéhány lépésre a Banács nevű cigány ellkéserte. Mi történt azután a fatens nem tudja.

Török névű cigány Tovvabb Kerdesztetett.

Keszübe érkezvén, hol talaltatok a Babost? A Korcsmárul az Kunyhájához akkor érkezvén a gunyhónál talaltak.

Az raboskodo Czigány Confrontatioban⁴⁹ lévén az említett Adam(m)al tagadja azt, hogy a vendig fogadonak ajtoja bé lett volna rekesztve, és hogy a vendigfogados lefeküött volna, de fatens maga előbeni vallását tovább is erősíti, hozza tévén, semi ollast eszre nem [vévén]⁵⁰ vett, hogy Babos névű Czigány a vendigfogadostul kérte volna őket hogy által mehetnek Keszübe hegedülni Babos hugának Lagzira melyre jelen Lévű Czigány azt mondja, hogy ell menetele utan kerte volna a vendig fogadost.

A meg irtt Török Czigány ismit Kérdeszdetett.

Ki és mért sértette meg sarkangyual a vendigfogadosnének fejit? Midön tanczolt volna Benács nevű cigány, és az agy mellett ösze veregette volna Labait, akkor valamely keppen érte meg a sarkangyu a vendig fogadosnének fejit de belüle vér nem jött, sött sebett sem tett.

Benács nevű Czigány Ki ellen fogta a fejszét? Nem, ha nem midön ell akartak menni mindenkor maga vendigfogados atta baltáját kezekben, hogy a veszet kutyátul olytalmazhassák azal magakat, ellenben magok is Csizmájokat Nadragjokat és hegedőiket ott szoktak hadni, akkor pedig mindeneket elvitik magokkal, és azt

⁴⁹ Szembesítésben.

⁵⁰ Ezt a szót kihúzták.

azért cselekedtték mért Kozáry Tisztarto Ur meg parancsolta, hogy Turonyi, vagy Egerszegi Korcsmán hegedüllyenek.

Igazé hogy Benács névü Czigány kétszer hozza vágot a vendig fogadoshoz? Tagadja.

Valoé hogy pénst kértetek a vendig fogadostul? Nem egyibb Pénst kértek, hanem csak a hegedülésnek bérét, ugy mint 12 garast.

Szemedbe meg mondják, hogy Benács névü Társad a vendig fogadós fejihsz fejszivel csapot, és tőle 6 forintot kért? Tagadja.

Azt is meg mondják, hogy az fejszit elvették magokkal? Tagadja.

Hallottatok e midün a vendig fogados az vendig fogado mellet utazó Embert a kit szekér zörgésitül észre vett, segítségül hitta? Tagadja azt is.

Mikor mentetek ell a vendig fogadotul? Hajnal előtt, ugy hogy Gerezinhsz értek még veradot.

Joannes Kapornaki Constitutus Coram Sede D(omi)nali de Casu, qvi intervenit 1^{ma} Maij in diversorio Gyüdiensi taliter refert.

Fülöp Jakob Napján hegedülvén Török János, és Benács névü Czigányok Regenyei Adám Sándor Konferassal⁵¹ Gyüdi vendig fogadoban, Délután usona tajban, hogy ivok nem volnának, sürgették a vacsorat, mely után haza kívánkoznának menni; s ell végezvén, ell mentek; maga is a Gazda, hogy be sötétednék, s már ivókat nem várva Lefekütt; azomban első álomkor visza térvén a jelentett ciganyok zörgetik bézárt ajtóját, melyet meg nyitván tapasztalta. hogy velek volna Babos Sándor Keszüi Czigány is előbb nevezett

⁵¹ Kontrás.

Regenyei Leginkivel: Bort kérnek, mellet a fatens iczinkint hordott nékiek addig a még Regenyei Legént ki haza kívánkoznék menni hegedő szóval egy nihány Lépésigh Benács kikísérne, mint ezek után egyszerre három itze bort kértenek, s már azért tartván valamitül a gaszda meg főlemlet, de megis meg hoszta az icze bort is melynek meg ivása közöt a mint tánczolna Benács föl vetvén lábát ágyban fekü<vő> feleséget a fatensnek az fejtül sarkanyuival meg ütötte, el annyira hogy az utéstül föl is dagadott a helye csak nem mint egy tojás; meg szolamolván erre a fatens, hogy hadnának békét a feleségének, nem hogy vesztik marattak volna, de magaban veszvén, mondanak: hogy nem bännak, ha halva is mért nem ad pénst és keziben forgatvan Benács fatensnek önnön maga baltáját, vagdalta a padot, verte az asztalt, mivelvén rühös Lelkét. a fatensnek, eönékie is ugy köllene halni, ha 6 forintokat nem adna. kinek felele fatens: hogy hat forintal nem tartozik, hanem adnak meg előbb ök a 22 garast, menyí írő bort már ittak, ő azutan megadna a 12 garast, melyet hegedülésekkel szolgáltak, Nyakra valójánál fogva a Szobabul az udvarra ki huszták, s kirántották, és a midön a Fatens Török Jankoval küszködnek, Benács Simon közöttvén (sic!) a fátensnek önnön maga baltáját hátul fejinek fogta, s hozzája csapván, ha előbb észre nem vette volna és az utés előll ell nem hángorlott, kétség kévül fejiben vágta volna. A föld szünének esvén mind azon által az ütés, midön baltája után nyulna a fatens is Benácestul megelőzetvén, ahoz nem juthatott, mert azt Benács hamarébb föl kapván, mentéje alá tette, és hogy bizonyos szekereknek zörgését hallának attul meg ijedvén, minyáan ell futtattak s ezen baltát is magával ellvitte. Babos pedig, kének felesége most is Keszüben vagyon az apjánál, még azon Eitszaka ell szökött, és most sem tudatík, hogy hol légyen.

Kapornaki János Confrontáltatott Török János névő Czigányal. kinek a Kapornaki János szemiben vallotta, hogy 1^{mo} a Constitutust Nyakravalójánál fogva az udvarra kirántották, 2^{do} hogy a Benács névű Czigány az vendigfogados fejéhesz baltával csapott, 3^{ti}o hogy az invinculatus⁵² Czigányok pénst kértek a vendigfogadóstul, 4^{to} hogy a Benács vendigfogados feleségét fejében meg sértette, 5^{to} hogy a Czigányok kocsik(na)k zörgését halván ell szalattak, és ell szélettek. Melyekre aszt valya a Török névő Czigány, hogy igen is a pénzt kérte, mivel egy arany érő hegedött igirt néki a vendigfogados, és az udvarban meg fogta hegedőit, és meg akarta tartosztatni aztat, a többit pedig tagadja.

⁵² Fogva tartott.

Simon Benács in Continuatione prioris sui Examinis ad Sequenta examinatus est.

Igazé hogy Szent Fülöp és Jakob napjan a Gyúdi vendig fogadobul Keszúben mentetek.

Igen is Estve feli el mentek Társával egyút, és Regenyei Legényel.

Igazé hogy mikor visszamentetek Keszúbül a vendig fogadoban az ajtó bé volt Téve és a vendig fogados már feküt.

Affirmative omnia⁵³

Mért mentetek vissza

Azért mentek vissza, hogy a penszt amellet hegedüléssel alku szerént meg szolgaltak, meg kérjék, mely 12 garasbul allot.

Mért kértél hat 6 f(orin)tot?

Mert anyival voltam ados Bogadi Emberek ki adosságért Lovamat ell vitte, a vendig fogados pedig nékem arany érő hegedőt ígért, és a helyet penszt kértem, Lovamnak kiváltására.

Igazé hogy a vendigfogadost nyakravalojánál fogvast a hazbul kirángattad?

Tagadja.

Mért csaptal a fejhez baltával?

Tagadja

Mért utetted meg a vendig fogadosnének fejét sarkantyuval?

A Tánczolásban hértelen fordulván, véletlenül ütette meg.

Mikép bucsúsztatok el a vendég fogadostul?

Szépen és böcsületessen.

Voltaké másnap a vendig fogadoban, és kével szollottal?

Voltam és a vendig fogadosnéval szollotta.

⁵³ Mindenben megerősítőleg (válaszol).

Vald meg, mert kiszűl, hogy azért mentetek vissza Keszűbűl, hogy a vendígfogadost meg foszatok.

Tagadja.

Hát Keszűre mért mentetek, és nem haza?

Semi dolgunk sem volt csak a Tűrűk Jancsi Tarsa a sogorához hitta Babos Sándort.

Praenominati Zingari Confrontati cum Educillatore⁵⁴ Gyűdiensi n(on) conveniunt in suis fassionibus.

Magdalena Kosztolani coram figura Sedis D(omi)nalis constituta, et examinata Casum enarrat modo seqventi:

Fűlűp Jakab napján már Le nyugadott a fatens urastul, hogy két fogadott musicus Cziganyok Regenyei Kontorással⁵⁵, és Keszűi Cziganyal első álmokor bé zárt aiton zűrgetvén, be bocsátatni kívánkoztak, és bé bocsátatván bort kértek, melyet a fatens ura íczenként talántán ődszűr hozván, hogy a Regenyei Legént haza menni valo szándikában musika szóval a Keszűin kívül ketteje az aiton kívül késerte, Benács kanaval kívánta a bort hozatni, s a tánczolás közben az ágy fejénél hányván magát a fatensnek fejét ugrásában é vagy mikip, meg szunyadozot sarkantyujával megűtette, ugy hogy fűl ébredvén el jaidult, de azután is hogy az ura borért ment Benács az ágyhoz álván, adgy, ugymond a fatensnek nékem 6 forintot és hogy hogy nem adhatna, sűtt a Fűrűjűtűl íntettentűnek, mennűnek dolgokra, urában veszvén vonakodva, az ajtűn kívül hűszták, és erre fűl ugorván a fatens, hogy ki mène látni mikipen Benács Simon tulajdon baltájokat urának fejűre cziloszván hozzája űtűtt, ez pediglen szerencsűre magát fűlre haitotta, hogy az űtésnek a fűldre kűletett esni, s csak hamar ezen kűszben valami szekerek zűrgűsítűl meg éjedvén meg futamodtak a ell szűledtek a baltával egyűtt. Nevezi pedig a fatens egyűbb ílletlensűgeket is melyeket nevezett Czigányok kívált kűppen Benács a szobában ell kovettek, ugy mint az udvarbul S. V. vízellett bé ablakrul a szobába, vagdalván azután a padot, ugorván az asztralra s fűl, s alá kíaltozott, mondván, ma meg kűl mindennek lenni.

Confrontatus Zingarus Benács cum p(rae)missa fatente eidem omnia in oculos objicit Cathegorice; Zingarus omnia negat p(rop)ter id quod vinum

⁵⁴ Kocsmáros.

⁵⁵ Kontrással.

petierint, et biberint, item quod Cauponissam contingenter calcari tetigerit in saltu, qvi ulterius interrogatus extitit.

Igazé nem egyebért vissza mentetek Éppen nem.
Keszübül, hogy a vendégfogadost föl
rabollyátok.

Ulterius p(rae)dictus Joannes Kapornáki examinatus est.

Menyivel tartoznak néked föllebb Ételért 6 xc Éget borért 6 xc Nyers
nevezett Czigányok? borért 54 x és így mindenestül egy
forintal és 6 xral tartozik.

Confrontati Zingari cum antelato Educilatore, recognoscunt ipsimet etia(m)
attactum nihilominus pro mercede ex quo ibidem fidibus lussissent,
p(rae)tendunt 12 grossos, qvibus defalcatis, tenerent(ur) non nisi x 30.

Actum Continuative die 17^a 7^{bris} in reliquo ut supra.

Beniamin Hoijsij I Cottus de Baranya V(ice) Judlium⁵⁶ mp
Laurentius Farkas ejusdem I Cottus Jurassor⁵⁷ mp

BML. XI. 606. A Batthyány-Benyovszky féle siklósi uradalom iratai. Protocolum Sedium Dominalium Civilium et Criminalium Incltyi Dominij Siklos ab Anno 1756 usque 1766. 294 - 296., 308 - 319. p.

Török Jánost 30, Benács Simont 40 botütésre ítélte az úriszék, amit a siklósi piactéren kellett elszenvedniük.

⁵⁶ Alszolgabíró.

⁵⁷ Esküdt.

23.

1762. szeptember 27-30. Siklós

Zsidók elleni úriszéki per, amelyben cigányokat is említenek.

Anno 1762 die 30 Men(sis) Septembris in Castro⁵⁸ Siklos...⁵⁹

Benignum Examen.

In Castro Siklos I(ncl)yt(i) Co(mi)t(a)tui de Baranya adjacent(e) die 27^a
Septembris

Anno 1762 per infra scriptum per Actum.⁶⁰

Puncta

Interogat(oria)

Responsoria

Mi Neved? hova való, hany
esztendő és mi hiten vagy?

Nevem Jacob Simson, Győr
Vármegyei Fölpitzről való vagyok
18 esztendő, Zsido.

Miert, Mikor, s ki által fogattattál
meg?

Tegnap előtt mult nigy hete, hogy
Igaliak T(ekintetes) N(emes)
Somogy varmegyciek által
fogattattam meg, azért, hogy a' két
ladáb(an) talalkozó Joszagnak el
lopasara adtam magamat.

Mind lopot Joszág é, a mi ladaban
talaltatik, vagy melyik nem az?

Nigy Roka, egy Juh, 2 Barany, 1
kecske bőr, 1 balta, a' vas kocsi. a'
két ló dirib darab vassak 2 abrasz, 2

⁵⁸ Castrum = vár.

⁵⁹ Itt az 1762. szeptember 30-án felvett latin nyelvű úriszéki jegyzőkönyv következik (perfelvétel, valamint a vád és a védő formális érvei), közlésétől eltekinttem.

⁶⁰ Jacob Simson vallomása 1762. szeptember 27-én a siklói várban, Boda Imre főszolgabíró előtt. A per 'A' jelű melléklete.

fédél⁶¹ nem lopot Joszag, a' tobi mind az.

Kitül mit vettél, vagy hon(n)ond vettél számláld elő?

A' nigy roka bört vettem Marczali Natin nevezetű Zsidotúl, 1 f 50 d a kecske bört, egy barany börvel Gigén Markus nevű Zsidotúl d 30 Masik barány és Juh bört vettem berinyi Juhasztul 19 xr a baltát Adam nevű fogoly tarsom(na)k huga Keszthelen adta. A vasas kocsit vasakkal egyöt vettem Monyorodi Zsidotul Abrahamtul ló szerszammal 14 f. Deres lovamat most nevezet Zsidonak alkuvasára Monyorodi Embertül 7 f. Masik lovamat Kiss Komaromb(an) Zsidonak keresztiny kotsisának segedelmivel ut félen az erdön Kanisanál egy szabotul 14 f. a' Vendig fogadó(b(an) mely ugy tedczik Kanisahoz tartozandó az abraszt hazul hoztam, a' két fodélt pedig Keszthelen vettem egyiket 4 g. Masikat 7 xr. a zsidók korcsmarosátul.

Töbi lopot Jóságot számláld elő, mit hol loptál, kivel, mikor, és hogyan.

1^o Mesztegnyibe loptam 1 kanafaszából⁶² való szoknyát a Zsidó mellett lévő első házbúl délután 2 ora tájb(an) az pitvarb(an) lévő agy melől, melyb(en) egy firfiu alutt.

2^o Marczalib(an) loptam a' szobabúl nappal egy lepedüt a' szobáb(an) a'

⁶¹ Fejen visel: kendőfélék elnevezése. Némely vidéken hosszúkas, sálszerű. batisztból vagy csipkéből készült ünneplő fejkendő, melynek végét a nyakon körül tekerték és hosszan leeresztették. Máshol olyan kendő, amit a fejen négyszögletesre hajtogatnak és kimerevitének.

⁶² Kanavász. Színes, erősen sodort fonalból szőtt len – és pamutszövet. A ritka szövésű, csaknem átlátszó anyagot többnyire gyapjúhímzések alapjául használták.

ladan lévőöt.

3^o Nagy Bajomba loptam Gigére vezető utyanak bal során levő hazb(an) regveli hét ora tajban az agyon az szobáb(an) levő egy kötetett, melyb(en) volt egy férfi Ümög⁶³, egy gatyá, egy gyermek Ümög, egy abrasz, és egy Ümög ujnak való darab vászon.

4^o Igalb(an) loptam egy háznál egy vég vásznat, másik házb(an) 1 Ruha más felső 3dik alsó szoknyakat. 2 rövid Aszony Üngöt regveli 7 ora tajbon midön Senkit házb(an) nem találnék.

5^o Kasókon egy visselt hoszu Aszony mentét, mellyet Szilban utannam esvén a gazdaja vissza adtam, az Embernek hogy utanna farodot 2 f. egy véle levő Szilinek pedig 24 g fizetvén azt is nappal loptam egy nyitva álot kamarából Aszonyt meg saíditván, és ell hozván magam loptam mindezeket, nem lévén soha senki tarsam.

Mit loptál ezeken kívől, és voltál e valaha, és ketül lopasodert buntetve

Soha egy x éröt sem. büntetve sem voltam kulemb(en) hanem hogy a' mentéért utanna(m) essok(nek) 3 f. 20 d köletett fizetnem.

Ne tagad mert a' vas szerszamok is ellenkezöt mutatnak, ellened; mire valók a' vésők, mire a görbe kulcs, a' szegek, hanem hogy ezekkel ajtókat nyiss, vagy ha nem nyithacz, törgy, vagy feszics? tigy annak okáért igaz vallást?

Nem loptam, ellenben mit használ a' tagadás, inkább meg vallom igazán, hogy a' vas szerszamat is Keszthelnél a' hajo tsinyalo mestertül loptam, de nem hogy e szememre vettett mesterségre élnék vettem, hanem hogy ell adnám noha

⁶³ Ing.

el adni azutan nem mertem, félvén
hogy ez által többi cselekedettim is
vilagosságra jonnek.

Mért hát más két Tarsait meg
fogadtatak, ha veled nem bünesek.

Azért hogy szekeremen voltak.

Tudtak e ezek hogy te lopól.

Eök nem tudták, még Igalban nékiek
meg nem valottam, a mit ott loptam.

Hova valok azok, és holly akadtál
öszve vellek

Németh Ujvariak de Sz(ent)
Andrásán Keszthelnél laknak,
magam is nálak fogtam volna lakni,
és ha most haza mehettem volna, ott
levő mátkamat el vettem volna fir
Tarsul.

Hova való a mátkád, es hol akadtál
isméretségb(c).

Rendeki Oszvegy a' hon(n)ond én
Vitem Sz(ent) Andrasra.

Mit szolották tarsaid hogy meg
tudták lopasidat

Föddetek mért tselekedtem.

Mind a két lada a' tied é?

A kissebb az enyim a' nagyobbik az
Adamé.

Hogyon vagyon tehat az, hogy
Társoid föddetek, lopasért, eök
lopasokb(an) segítöid nem voltak,
még is lopot jószág a' másik
ladájáb(an) is találtatik

Mikor Igalb(an) a' falun jarna,
magam tettem an(n)ak ladájáb(a).

Hany holnapja hogy Fölpetzen nem
voltál

Hat

Holy jartál mind az ulta?

Vasonyi Samu Zsidótul partikat
vettem, azt azutan fálukan, s el
adtam, a' fű szerszámig

Actum ut Supra

Emericus Boda Ord(inarius) Judlium mp

Benignum Examen.

In Castro Siklos I(nclyti) Co(mi)t(a)tui Baranyensi adjacen(te) die 29^a
Septem(bris)
Anno 1762 peractum.⁶⁴

Puncta

Interog(atoria)

Respon(soria)

Mi neved, hova valo, hany
Esztenős. és mi hiten vagy.

Nevem Adam Marx születésemrül
Németh Ujvari, lakasomrul Sz(ent)
Andrasi Keszthel melyekrul való 36
Eszten(dős) Zsidó vagyok.

Mért? Mikor? s ki által fogadtattal
meg?

Ma öt hete hogy N(emes) Somogy
Vármegy(en)e)k Igalb(an) lévő
katonája ugyan Igal lakások
segétségével fogot meg: mért ? mas
okát nem tudom, hanem hogy
Szimson Jakabal voltam, ki nimely
lopásab(an) vadaltatik.

Micsoda Ember ez a' Jacob
Szimson.

Folpétzi N(emes) Győr
V(ár)me)g(y)ei zsidó ki hozam
jövén Sz(ent) Andrasra. nem tsak
lakasát nalam kevanta tartani, de még
Szeretöt is egy Rendeki Ozvegyet
Szár Mellékrul hozam hozott;

⁶⁴ Adam Marx vallomása 1762. szeptember 29-én a siklósi várban. Boda Imre főszolgabíró előtt. A per 'B' jelű melléklete.

Szandéka léven, azt tarsul el ven(n)i. Magának Jakabnak lehetett 23 f. kihez Matkaja adván 50 fkat e pinzbul Magyarodon és Kiss Komaromb(an) 35 f. Szekeret, s két lovat vett, s kereskedéssel akarván Nyerekedni, mint hogy taikat nem tudta⁶⁵, engemet kért adnam magamat tarsul, igervén hogy szekér bért tülem nem [fog]⁶⁶ kíván, hanem /:Öveges léven:/ magam mestersegemhez tartozandó jóságot is el hozhatnik, Nyerekedhetnék, tsak a Tartományt, melyet eö nem ismér, mutatná(m), hogy jövendob(en) könnyebben tudhassaa ésmiretes helyeken folytatni Kereskedését, szavát s kérésit meg fogadván által estem e szerencsétlenségben.

Ez a' Jakab sok lopásokat tett, mellyek tudtadra voltak, és vannak, számláld el azokat?

Meg lehet, [hogya]⁶⁷ de én el nem számlálhattam, mert hérem nélkül⁶⁸ tselekedet, többet sem mondot nékem, hanem mitt Igálb(an) követett és még én falun dolgozta(m) ladám(b)a tett; Azt is busulásáb(an) mondotta meg tsudalkodván magávol, mit tegyen véle, mivel soha sem lopot volna, a' mit pedig most el tulajdonított, nem merni el adni, mert rea ismérnek maga vesztivel, én pedig meg feddettem keminyebben, mondván, hogy készebb volnék haza men(n)i, mind sem velle jarasommal magamat szerentsétlenitettni.

⁶⁵ Nem ismerte a vidéket.

⁶⁶ Ezt a szót kihúzták.

⁶⁷ Ezt a szót kihúzták.

⁶⁸ Tudtom nélkül.

Miket számlált hogy lopot?	Vasznat, szoknyat, fél Ünget, és fédel.
Mikor jelentette, vagy panaszolta ezen tselekedetét	Az nap melyb(en) lopta, mikor Igalbul Türheb(e) ⁶⁹ mennék pinteken, haza felé, mert nem akartam véle járni tovább s eö is velem akart jön(n)i.
Hamar fogadtatok é meg az után	Mingyart más nap szombaton, Turhin ⁷⁰ a' holy sabeszt ⁷¹ tartattunk.
Ne Szépésd Annak is a' dolgat, ne mentegesd magadat is. Tudtad te hogy eö lopó, és te segítetted ebben eötet, azért is vezeted oly helyekre, ahol vélted, hogy kapjatok, mond meg azért mit loptatok, és mib(en) reszesültél, s menyib(en)?	Nem Szípettem, nem mentem, nem tudtam, nem segitettem, tsak magam mesterségért jartam vele nem loptam, sem lopásb(an) nem részesultem tsak egy pinzig is, el sem vettem volna, s azért akartam töle meg válva haza menni, hogy meg tudtam maga vallásából.

Actum ut Supra

Emericus Boda Ord(inarius) Judlium mp

Benignum Examen

In Arce Siklós die 29^a Sep(tembris) 1762 peractum⁷²

Mi neved? hova való? hany Esztendő, és mi hitü vagy.	Lazár Marx, Sz(ent) Andrasi 14 Cir(citer) eszt(endös) gyermek vagyok.
Rigen lakol e Sz(ent) Andrasan?	Magunk Itsvityátul fogva, melynek most Cir(citer) fél esztendeje.

⁶⁹ Tur, a mai Somogytúr.

⁷⁰ L. 63. sz. jegyzet !

⁷¹ A zsidó szombatot.

⁷² Lazar Marx vallomása 1762. szeptember 29-én a siklói várban. Boda Imre főszolgabíró előtt. A per 'C' jelű melléklete.

Előbb hol laktál meddig	Keszthelen 3 esztendeig
Micsoda Ősmeretséged vagyon Simson Jakabal, és Marx Adamal.	Marx Adam Testvér Batyám, Szimson Jakabot pedig Kő vágásson, s Tapolezán Szalab(an) látam, előbb kereskedni, most pediglen Cír(citer) két holnaptul fogva nalunk akarván lakni jegybéli Mátkáját is oda hozta Rendeki Özvegyet, Sármellyekrül.
Mért fogadtattál meg fogoly tarsoidal, mikor, s holy?	Azért hogy a' Jakob Zsidó lopot, Igalyon fellyül öt hétt előtt.
Te is loptál	Nem loptam
Hát ha nem loptál mért fogtak meg	Mert vele egy Szekiren voltam.
Mi dolgod volt néked velek.	Mivel a' Bátyámnak Ádámnak Jacab meg igrte, hogy maga szekerin ingyen a' Somogyb(an) el hordozza, én az Oveges mesterséget tanulván mint tanitvany el jöttem a' Bátyám(m)al.
Kie tehat a' kocsi és lovak, s hol vette	Jakab Simsoni, Magyarodon vette, és Kiss Komaromb(an).
Mit lopot tehát hon(n)and tudod	Láttam midön Igalb(an) az Ispany a' ladabul ezeket kiszedte.
Te is segítetted ezeket lopni?	Nem segitettem, én a' lovakat öröztem a' mezön.
Ki tett ló pasztorá vagy kocsissa, hizsem nem a ló örzésel tanulod az Oveges mesterséget.	Nékem azt kölleték ten(n)em a' mit a' Bátyám mint Uram parancsolt.
Tudtad e hát hogy a' Jakob lopó	Nem tudtam, és ha Batyammal tudtuk, vagy tapasztalhattuk volna, előbb tehat véle el se jöttünk volna.

Nem tudtad e még meg nem fogadtattatok
Nem addig még Igalon kívűl maga nem vallotta, mit lopot Igalon a' Batyam pedig szitta, és cõ fogatta, hogy soha sem tselekszik.

A Batyád tudhata, legalabb és tudta
Nem tudta se tudhatta, mert cõ falubon dolgozot, a' masik pedig maga ladájabon röjtette.

Hiszem a' ti ladatokb(an) is találkozót lopott Jószág.
Igenis melyet Batyám hère nélkül Szimson belé tett.

Hogyon tehette bele
Nem tsukta bé.

De észrevette, mikor az Övegeket tedte vissza.
Előbb semit nem tett béli, még Igalb(an) nem lopot, Igalbul pedig el menyén meg fogadtattunk, ugy hogy Batyámnak többül nem lévén dolga észre nem vehette s így találkozot ebben is.

Micsoda helyeken jártatok?
Sz(ent) Andrasrul a Balatonyon által a' révéz hazátul jöttünk Sz(ent) Györgye, Innend Berinyb(e), Kereszturra, Kéthelyre, Marczalib(a), Mesztögnyre, N(agy) Bajomb(a), Gígere, Kaposvara, Toponárb(a), Kasokb(a), Szillb(a), Igálb(a), Horvath Apathib(a), Turba, a hol meg fogattatunk.

Actum ut Supra

Emericus Boda I(nelytus) Co(mi)t(a)tus de Baranya
processualis Judlium mp

Specificatio⁷³

A Zsidok által ell lopott Józszágnak.

1 ^o Mesztegnyöbe kanafoszbul való szoknyát	1
2 ^o Marczaliba lepedőt	1
3 ^o N(agy) Bajomba Ünget.....	1
sv. Gatyát	1
Gyermek Ünget.....	1
Abroszt.....	1
Egy darab vasznót Ümegnek valót	1
4 ^o Igalba fölső szoknyat	1
alsó szoknyat.....	1
fél rásas szoknyat ⁷⁴	1
fölső Aszony Unget	1
fejre való ruhát.....	1
egy vég vasznat.....	1
mentét	1
5 ^o Kasokon - de ezen mente már vissza adatott a' Zsidok által.	
A ládába mellyek Siklousra vannak hozva találtatik kisz pinz ... 14 f 86 ½ d	
Roka бүr	4 darab
Barany бүr	3
Keeske бүr	1
Vassas kocsi.....	1
ló	2

Mely Jozság a' Zsidoki.

In Igall die 22^a Aug(ustus) 1762.

Hogy ezen praevis Specificae kitett partikák, és holmi valók, mint az Authentice vigbe vitt Investigatiobul⁷⁵ kígyüt Siklósra által kuldettek, és itt egyib vissza adatott, az kár valatoknak, mint ki vagyon téve, praesentibus recognoscalom Sig(natum) Igall 20^a 7br(is) 1762.

(LS) Soot Josef T(ekintetes) N(emes) Somogy V(árme)gye fő Szolga Biraja mp.

⁷³ Igalban 1762. augusztus 22-én készült kimutatás a zsidóknál talált javakról. A listát Soót József somogyi szolgabíró hitelesítette 1762. szeptember 20-án. A per 'D' jelű melléklete.

⁷⁴ A rása durvára szőtt vászon, amiből szoknyát készítenek. Máshol a gyapjuszövetből készült szoknyát nevezték rásásnak.

⁷⁵ Hiteles vizsgálatból.

Vellet proinde Antelatus Pro(viso)r Fiscalis, Virtute 15t^o nec non Ar(ticulus) Praxis Criminalis primum quidem ad revelandas Complices Omnib(us) gradibus Torturae, ac tandem sibi quidem in promeritam, paenam, aliorum vero terribile in exemplum laqueo adjudicari sicq(ue) Nro Viventium tolli.⁷⁶ Invinculati in figuram Judicij adducti fassiones suas in benigno Examine elicitas confirmarunt tand(em)⁷⁷

Interogati et quidem

Ref(lexio)

1^o Jacobus Simson.

Mivel nálad vésők, szegek, furuk, s több efféle vasaid vannak, melyek nem más véget valók, hanem hogy azokkal ladakat, és ajtókat nyissál, azért vallad meg hogy mit és hol törtél föl vélek.

Valamerre jártam, mindenüt böcsületessen viseltem magamat, és sohol sem nyitottam leg kevessebet föl.

2^o Adductus Lasarus Marx et interrogatus

Hol nyitottatok ki Simson Jakab vas szerszamaival ladakat, vagy ajtókat

Én azon vasakat nem látam nála s nem is nyitottunk sohol sem ajtókat, sem pengig ladakat.

3^o Adductus in figuram Judicij Adamus Marx et interrogatus

Hol s menyí ladakat, ajtókat nyitotátok föl azon vasakkal, mely Simson Jakabnál tanaltattak?

Én az vasokat soha nem lattam, s nem is tudtam felölok egyedül hogy kérdészttem szolga Biró Ura(m) által.

Denuo revocatus Lasarus Marx, et interrogatus

Tudtad te hogy Gasokon⁷⁸ (sic!) Simson Jacab mentét lopot az mint

Én nem tudtam, hogy lopta, mert midőn lattuk az mentét azt

⁷⁶ Innentől a szeptember 30-án felvett úriszéki jegyzőkönyv folytatása következik. Az ügyész a vádlottak tortura alá vetését és kötél általi halálát kérte.

⁷⁷ A vádlottak vallomása az úriszék előtt szeptember 30-án.

⁷⁸ Kázsok.

azt vissza is vették tőle, és fizetni is kollot neki.

mondotta, hogy Czigantul vette volna Szilban penigh hogy tőle ell vették azt mondotta, azért kollene néki vissza adni az mentét és fizetni is, hogy a Czigany lopta volna azon mentét.

Hol ertek ell beneteket kasokiok, és kik

Silban midőn az falu végén meg alapodván lovakat ki fogtuk, az Batyam penigh bément az helységbe oda jöt egy ember es egy Aszony kérdezőskedvén Simson Jakabtul nala volna e a mente, closzer ugyan tagadta masodszor penig meg vallotta, hogy nala lenne, de ő hogy egy Cziganytol vette volna valotta, azutan bé ment az Emberekkel egy hazhoz, ot mit cselekedtek nem tudgya.

Noviter adductus Adamus Marx interrogabatt(ur)

Hol ertek beneteket kasokiok s holy vettek el az mentét?

Szilban hogy meg alapodtunk, magam penigh az helységben voltam, adég jött két Ember s azok kerdezték az mentét, melyre is hogy rea akadtak, mondotta Simson Jacab, hogy ő egy Czigantol vette volna, mellyet azutan vissza vettek s ugy Simson Jacab mind halottam 3 f. 25 pénzt fizetett volna.

Denuo Jacobus Simson adductus interrogabat(ur)

Az ladakban vagyon egy varatt vankos hej melyet meg nem vallottal, hanem vald meg azt hol loptod.

Az nem vankos hej hane(m) Uj Tarisznya mellyet szeretom varot.

Vald megh mivel te Marx Adamal,
és Marx Lazaral jartál voltok e azok
Tolvaj Tarsais, s tudtak e Tolvajlasi-
dot, vagy abban segítettek é

Nem tudták nem is segítettek,
hanem Igalban tudtak megh, mert
Szilban is azt mondtam, hogy egy
Cziganytol vettem az mentét mellyet
visza köllöt az kasokiok(na)k
adno(m).

Pro I. I. I. Furta Actionalia, qvae tam in benigno examine, qvam vero coram
figura I. Judicij per Jacobum Simson revelata sunt, poenam ordinariam non
merentur, res enim sublatas exigui valloris esse, pr(o)ut etiam nihil exijsdem
distractum, sed partim restituta, partim vero restituendae hic exstarent, ex
hinc etiam siquidem damnificatis Omnia redderentur, ita habita ratione
perpessor(um) longiori tempore carcerum, eundem prout et Adamum Marx ac
alterum Lazarum Marx, velut ipsius etiam Jacobi Simson fassionibus
indemnes, petit pro absolutis declarari, ac liberes dimitti.⁷⁹

...⁸⁰

Michaël Hojtsi I(ncl)ytus Co(mi)t(a)tus Baranien(sis) Ord(inarius) V(ice)
Comes qva Praeses mp.

Franciscus Adamovics qva convocatus mp

Joan(n)es Mitterpocher I(ncl)ytus Co(mi)t(a)tus de Baran(ya) V(ice)

Not(arius) qva Con(vocatus) mp

Sigismundus Strobel Exactor mp

Mathias Stipsics Provisor mp

Georgius Rosanyi Rationista mp

Coram me Emerico Boda I(ncl)ytus Co(mi)t(a)tus de Baranya Ord(inarius)
Judlium mp

Coram me Benjamin Hojtsij I(ncl)ytus Co(mi)t(a)tus de Baranya V(ice)
Judlium mp

BML. XI. 606. A Batthyány–Benyovszky fële siklősi uradalom iratai. Protocolum Sedium Dominalium Civilium et Criminalium Incl)yti Dominij Siklos ab Anno 1756 usque 1766. 422-435. p.

⁷⁹ A vádlottak mellett felhozott érvek. Az ügyvéd azt kérte, hogy számítsák be az előzetesen börtönben töltött időt, s a vádlottakat bocsássák szabadon.

⁸⁰ Itt az ítélet (deliberatum) latin szövege következik. Az úriszék beszámította a vádlottaknak az előzetesen börtönben töltött időt és az Igalban elszenvedett 30 botütést, s szabadon bocsátotta őket.

1765. december 20. Siklós

Matekovics Antal elleni úriszéki per

Contra Antonium Matekovics Zingaru(m) Siklosiensem

Deliberatum est.

Esto Antonius Matekovics Zingarus Siklosiensis Adulterij cum Anna Lukács com(m)issi per eand(em) in simularet(ur) Statumq(ue) suum gravidum ab eodem se habere objiceret, qvia tamen in Negativa persistens comprobaret id, qvòd occasione illa, qvo nempe tempore Anna Lukács Actum cum eo se habuisse praetenderet, in Mola Sz: Trinitatensi exstiterit, alterumq(ue) fuisse Juvenem cum qvo frequentiore(m) Conversationem habuisse dictam An(n)am Lukacs edocuisset, hinc dictum Antonium Matekovics liberum dimittendum adinveniri.

BML. XI. 606. A Batthyány–Benyovszky féle siklósi uradalom iratai. Protocolum Sedium Dominalium Civilium et Criminalium Inclyti Dominij Siklos ab Anno 1756 usque 1766. 655. p.

Matekovics Antalt azzal gyanúsították, hogy Lukács Annával házasságtörést követett el. Az úriszék szabadon bocsátotta.

25.

1765. december 20. Siklós

Turos Sámuel elleni úriszéki per, melyben emlitenek egy
Marczia Mátyás nevű cigányt

Contra Samuelem Turos Gyüdiensem

Decisum est.

Qvonia evenisset id, qvod Samuel Turos Gyüdien(sis) non tantum frequentioribus verbis suis blasphæmis D Eum Offendere, sed et Zingarum Mathiam Marczia in via Gyüdiensi pacifice incedentem aggredi, verberare, Cruentare, ac Caput ejus perfingere præsumposserit, hinc primum qvid pro prolatis verbis blasphemis 24. pro Aggressionem vero Zingari 12. adeoque in simul 36. ictibus baculorum subjiciendum Ordinari pro verberatione vero, et Cruentatione ad fl(ore)nor(um) 8. dicto Zingaro fiendam persolutionem adstingi.

BML. XI. 606. A Batthyány–Benyovszky féle siklói uradalom iratai. Protocolum Sedium Dominalium Civilium et Criminalium Inclyti Dominiij Siklos ab Anno 1756 usque 1766. 654. p.

Turos Sámuel tizenhárommal vádolták és 36 botütésre ítélték.

26.

1766

Cigányok Siklós mezőváros árenda-összeírásában

Nro	házaknak numerusa	Siklosi Uj Polgár Város				Sessio	gazda	öcse, bátya vagy fia		Ózvegy aszony	Zsellér		mesterember		szöllő		szántóföld		rétek		jobbgyalis censussa	
		nős	nőtelen	Kinek háza vagon	kinek nincsen			jobb	alább való		hány helet	hány kapás	hány helet	hány hold	hány helt	hány kaszás	f	d				
		2f	50d	20d	10d			1f	50d	No	10d	No	5d	No	25d							
1	Kovácssevic Janko	⅜	1											1	2	3	2	1	2	2	55	
	Kovácssevic Simoné					1								1	2						20	
2	Kovácssevic Mátyás	⅜	1											1	2	3	2	1	2	1	80	
3	Márkovics Joseff	⅜	1		1									2	3	2	2			1	70	
4	Márkovics Bartoly	⅜	1											1	1	1	1			1	15	
5	Lukács Farkas	⅜	1											1	2	2	2	2	2	1	80	
6	Murtuo Miska	⅜	1	1	1									2	4	3	3	2	2	2	35	

7	Szigeti András	⅜	1		2					1	1	2	2	5	1	5	3	90
8	András Miska	⅜	1	1	2						2	5	2	2	1	2	2	50
9	Marci Philip	⅜	1		1						2	4	2	2	1	1	1	85
10	Huszain Palkoné	⅜				1					1	1	1	1				65
11	Deli Bártoly	⅜	1								2	8	2	2	2	3	3	10
12	Pécsics Palko	⅜	1								1	1	1	1				90
13	Pécsics Glisso	⅜	1								2	5	3	7	2	3	2	35
14	Pécsics Janko fia Palko	⅜	1		1						3	7	9	17	2	5	3	90
15	Pécsics Máxim	⅜	1		1						3	3	3	3	1	3	2	30
16	Pécsics Teodor	⅜	1								1	2	3	3			1	35
17	Lukács Joseff	⅜	1								1	2	1	1			1	25
18	Lukács Marci	⅜	1	1							2	5	3	3	3	3	2	60
19	Duna Palko	⅜	1		1						1	1	2				1	40
20	Juszo Philip	⅜	1										1	1				80
21	Huszain Márko	⅜	1										1	1	1	1	1	5
22	Lukács Todor	⅜	1								1	2	1	1			1	25
23	Mátokovics Anton	⅜	1										1	1			1	5
24	Koszics Péter	⅜	1										1	1			1	5
25	Márkovics Iván bíró	⅜																
26	Bosnyakovics Gyuro ¹	⅜																
27	Halko Ferko	⅜	1	1							2	4	2	3	1	1	2	

28	Huszain Mátyás	$\frac{3}{8}$	1							1	2	2	3			1	35
29	Bani Janko	$\frac{1}{8}$	1							1	2	2	2			1	30
30	Duna András	$\frac{3}{8}$	1	1						2	4	2	3	1	2	2	25
31	Pécsics Illia	$\frac{3}{8}$	1	1						3	4	6	7	3	3	2	70
32	Pécsics Andria	$\frac{1}{8}$	1							3	4	6	7	3	3	2	25
33	Halko Miska	$\frac{3}{8}$	1	1						1	2	3	3	2	2	2	55
34	Huszain Simon	$\frac{3}{8}$	1							1	1	1	1	2	1	1	40
35	Kutzi Marko	$\frac{3}{8}$	1	1	1					2	4	2	2	1	1	2	5
36	Juszo Ferko	$\frac{3}{8}$	1		1					1	2	2	2			1	40
37	Murtuo Palko ¹																
38	Bálint Péter	$\frac{3}{8}$	1									2	2			1	10
39	Huszain Sánta Ferko ²	$\frac{3}{8}$	1		1					1	2	3	3	1	1	1	70
40	Zsivko Miska	$\frac{3}{8}$	1		1					1	1	2	2			1	30
41	Duna Antal	$\frac{3}{8}$	1	1						1	1	1	1			1	35
42	Marczi Mátyás	$\frac{3}{8}$	1							1	2	2	2			1	30
43	Márkovics Miska	$\frac{3}{8}$	1							1	2	1	1			1	25
44	Kutzi Tomás	$\frac{3}{8}$	1	1	1					1	2	2	1			1	55
45	Duna Ferko	$\frac{3}{8}$	1									1	1			1	5
46	Tomics Iván	$\frac{3}{8}$	1							1	2	2	2			1	30
	Summa	11$\frac{1}{8}$	42	11	16						107		114		48	75	95

¹ A városi mészárszék kocsisa.

² „rétyét Czigán Poroszloban az Erdő el fogta”

BML. XI. 606. *A Batthyány–Benyovszky féle siklói uradalom iratai. 3. doboz. Külzetten: Nagy Méltóságú Herczeg Batthyani Károly Kegyelmes Urunk Siklosi Jozágának Arenda Conscriptiója Pro Anno 1766.*

A cigányokat a bevett gyakorlat szerint külön vették számba az összeírás végén. A cigányokra vonatkozó részt külön is lemásolták, ennek külzetén: *Copia Conscriptiois Neo = Colonorum Siklósiemsium de Ao 1766.*

Az átírást a teljes összeírás alapján végeztem, melytől a másolat formailag csekély mértékben eltér. A summa-t csak azoknál az oszlopoknál tüntettem fel, amelyeket az eredeti összeírásban is összesítettek.

27.

[1767]

A siklósi cigányok úrbéri tabellája

Kereszt és Vezeték nevek Szabad menők	Jobbághelynek minemősége	Jobbágy Hely- nek Belső/Külső Mivolta			Eszkendő- béli Szolgálat		Adózások						
		Pozsonyi mérőre való	Hold	Szekér	Marhas Robot két Marhával	Vagy e helyett Kézi Szolgálat	Eszkendő béli Árenda	Tűzre való Fa	Fonyás	Kifőzött Vaj	Kappany	Cserke	Tojás
		Numero			Nap		f.	Öll y	Fun t	Icze	Numero		
Kovácsovics Jankó		$\frac{1}{32}$	$\frac{1}{8}$	2		18	1						
Kovácsovics Simoné		$\frac{1}{32}$				18	1						
Kovácsovics Mattyás		$\frac{1}{32}$	$\frac{1}{8}$	2		18	1						
Márkovics Joseff		$\frac{1}{32}$	1			18	1						
Márkovics Bártoly		$\frac{1}{32}$				18	1						
Lukács Farkas		$\frac{1}{32}$		1		18	1						
Murta Miska		$\frac{1}{32}$	2	1		18	1						
Szigeti András	$\frac{8}{32}$	$\frac{8}{32}$	5	4	13	26	1	$\frac{8}{32}$	$1\frac{16}{32}$	$\frac{8}{32}$	$\frac{16}{32}$	$\frac{16}{32}$	3
András Miska	$\frac{4}{32}$	$\frac{1}{32}$	$\frac{2}{8}$	2	$6\frac{16}{32}$	13	1	$\frac{4}{32}$	$\frac{24}{32}$	$\frac{4}{32}$	$\frac{8}{32}$	$\frac{8}{32}$	$1\frac{16}{32}$
Marczin Philipp		$\frac{1}{32}$		$\frac{3}{8}$		18	1						
Deli Bártola	$\frac{4}{32}$	$\frac{1}{32}$	2	$2\frac{4}{8}$	$6\frac{16}{32}$	13	1	$\frac{4}{32}$	$\frac{24}{32}$	$\frac{4}{32}$	$\frac{8}{32}$	$\frac{8}{32}$	$1\frac{16}{32}$

Pécsics Glisó	$\frac{6}{32}$	$\frac{1}{32}$	5	2	$9\frac{24}{32}$	$19\frac{16}{32}$	1	$\frac{6}{32}$	$1\frac{4}{32}$	$\frac{6}{32}$	$\frac{12}{32}$	$\frac{12}{32}$	$2\frac{8}{32}$
Pécsics Jankó Palkó	$\frac{14}{32}$	$\frac{1}{32}$	13	2	$22\frac{24}{32}$	$45\frac{16}{32}$	1	$\frac{14}{32}$	$2\frac{20}{32}$	$\frac{14}{32}$	$\frac{28}{32}$	$\frac{28}{32}$	$5\frac{8}{32}$
Pécsics Maxim	$\frac{5}{32}$	$\frac{1}{32}$	3	3	$8\frac{4}{32}$	$16\frac{8}{32}$	1	$\frac{5}{32}$	$\frac{30}{32}$	$\frac{5}{32}$	$\frac{10}{32}$	$\frac{10}{32}$	$1\frac{28}{32}$
Pécsics Theodor		$\frac{1}{32}$	3			18	1						
Lukács Jóseff		$\frac{24}{32}$	$\frac{6}{8}$			18	1						
Lukács Marczin		$\frac{1}{32}$	2	$1\frac{1}{8}$		18	1						
Duna Palkó Antal		$\frac{1}{32}$	1			18	1						
Juszó Philipp		$\frac{16}{32}$	$\frac{4}{8}$			18	1						
Huszáin Márko		$\frac{1}{32}$	2	1		18	1						
Lukács Theodor		$\frac{1}{32}$	1			18	1						
Mátokovics Anton		$\frac{1}{32}$				18	1						
Bálint Péter		$\frac{1}{32}$	$1\frac{1}{8}$			18	1						
Márkovics Iván		$\frac{1}{32}$	2	$\frac{1}{8}$		18	1						
Bosnyákovics Gyuro		$\frac{1}{32}$	$\frac{1}{8}$			18	1						
Halkó Ferkó		$\frac{1}{32}$	2	$\frac{1}{8}$		18	1						
Huszain Mattyás		$\frac{1}{32}$	2			18	1						
Dani Jankó		$\frac{1}{32}$	$1\frac{1}{8}$			18	1						
Duna András		$\frac{1}{32}$	1	1		18	1						
Pécsics Illia	$\frac{6}{32}$	$\frac{2}{32}$	5	$1\frac{1}{8}$	$9\frac{24}{32}$	$19\frac{16}{32}$	1	$\frac{6}{32}$	$1\frac{4}{32}$	$\frac{6}{32}$	$\frac{12}{32}$	$\frac{12}{32}$	$2\frac{8}{32}$
Halkó Miska		$\frac{1}{32}$	2	1		18	1						
Pécsics Andria	$\frac{7}{32}$	$\frac{1}{32}$	6	$1\frac{1}{8}$	$11\frac{12}{32}$	$22\frac{24}{32}$	1	$\frac{7}{32}$	$1\frac{10}{32}$	$\frac{7}{32}$	$\frac{14}{32}$	$\frac{14}{32}$	$2\frac{20}{32}$
Huszain Simon		$\frac{1}{32}$	$1\frac{3}{8}$	$1\frac{1}{8}$		18	1						
Kuczi Markó		$\frac{1}{32}$	$1\frac{1}{8}$	1		18	1						
Juszó Ferkó		$\frac{1}{32}$	2			18	1						
Murtó Palkó		$\frac{1}{32}$	2			18	1						
Huszáin Sántó Ferkó		$\frac{1}{32}$	$2\frac{1}{8}$	1		18	1						

Zsirka Miska		$\frac{1}{32}$	1			18	1						
Duna Antal		$\frac{1}{32}$	$\frac{9}{8}$			18	1						
Marczin Mattyás		$\frac{1}{32}$	$\frac{4}{8}$			18	1						
Márkovics Miska		$\frac{1}{32}$	1			18	1						
Kuczsi Thomás		$\frac{1}{32}$	$\frac{4}{8}$			18	1						
Duna Ferkoné		$\frac{1}{32}$	$\frac{4}{8}$			18	1						
Tomics Iván		$\frac{1}{32}$	$1\frac{1}{8}$			18	1						

Beniamin Hoicssij I: Cottus de Baranya V: Judlium m.p.

Comportat(ur) cum Originali convenit Quinqve = Ecclesiis die 20^a Aprilis 1772.

I: Cottus de Baranya V: Judlium Alexander Némethi m.p. (L. S.)

Et Jurassor Josephus Koller m.p.

BML. XI. 606. A Batthyány–Benyovszky féle siklósi uradalom iratai. 3. doboz. Külzeten: „Tabella Urba(ri)alis pro Neo = Colonis Siklosiensibus elaborata.”

Az 1767. évi eredeti tabelláról készült 1772. évi másolat. A négy példányban készült eredeti tabella egyik példányának a VII. 2. f. fondban kellene lennie, de nem található a helyén.

28.

1768. szeptember 24. Siklós

Batthyány Károly megbízottjának úrbéri szerződése a siklói cigányokkal

Aláb irtt praesentibus Vallom, hogy minek utánna ő Fölséghe Kegyelmes Rendelése szerint ezen T(ekintetes) Baranya Vármegyében az Urbarialis Regulatio³⁶ bé hozatattván, Sikloson ezen említett T(ekintetes) Baranya Vármegyében helyheztetett Nagy Mlgu Batthyáni Károly Ur eő Herczegsége Mező = Várossában lakozó Ui Polgárságh birtokokhoz képest conscribáltatott³⁷, s hasonló mod mind más Jobágyok Robotosnak tetetett, fölléb Titulált Nagy M(é)l(tósá)gu Herczeghez Instancziát³⁸ küldvén könyörögtek, hogy eőket az Urbarialis Robottul föl szabaditván előbenyi esztendőknben tett adozássokat és szolgálatoakat tölek kegyelmessen bé venni meltosztattnék, kihez képest eő Herczegsége kegyelmet nyuitani kívánván meg engette, hogy vélek az adozások, és szolgálatoak eránt egyezést tehessek, azon okbul következendő adozássokra állottak említett Siklói Ui Polgárok közönségessen.

Előszer is: conscribáltatván mindeniknek érteke valamint a Várossiak a proportione habitu Possorii³⁹ az Arendát esztendőnként fizetni fogják.

Másodszor: közönségessen minyájon kik mostonában meg nevezett Sikloson laknak az Roboth helyet minden esztendőben 70. fkat az M(éltósá)gos Urasság Cassájában hiven kötelessek lesznek befizetni, azon kívül pedig:

Harmadszor: Minden héten öszve értvén az egész Ui Polgárságh Kösségheit egy két marhával való szekeret az M(é)l(gos) Urasságh egy napi Szolgálattýára állétani, hogy ha pedig négy marhával történettel kívántatna ollyatim elő állétás két hétben vettessék bé nékiek.

Negyedszer: Minden héten az Várnak Tisztitássára vagyis ki söprésére a menyire szükséges, Uriszék alkalmatosságával pedig /:még az tart:/ minden nap két Aszonyt az konyhába szükséges szolgálatra elől állétani tartozni fognak.

Ötödszer: Mind az ideigh volt szokás szerint minden terméssekbül /:ki vévén az háznál lévő kis kerteket:/ az M(éltósá)gos Urasságnak járó kilenczedet ki adni, azt ki mutatando helyre öszve hordani, kötellessek lesznek.

³⁶ Úrbéri rendezés.

³⁷ Összeíratott.

³⁸ Kérelmet.

³⁹ Birtokképeesség arányában.

Hatodszor: Ezen Contractus⁴⁰ azomban eö Herczegsége kegyelmes akarattyaigh, s még az föllebb irtt Ui Polgárságh engedelmisségben, s hűségben marad, adattik.

Melly a béli ki adott ö Herczegsége kegyelmes engedelmé szerint valo Contractust mí Ui Polgárok hála ado szível veszük, s egyszersmind nem csak az fölleb meg irattaknak meg tartását, de egyszersmind minden nemű engedelmisségre, s hűségre magunkat kötelezzük. Datum in Arce Siklós Die 24. 7br(is) A^o 1768.

Demkovics Joseph mp
Plenipotentiarius⁴¹
[LS]

Coram me Emericus Boda I Cottus de Baranya Judlium mp
[LS]

[LS] Coram me Benjamin Hoitssy I Cottus de Baranya Judlium

BML. Visszahelyezetlen iratok.

⁴⁰ Szerződés.

⁴¹ Teljes jogkörű meghatalmazott.

29.

1769. november 26. Pécs

*Buna Mátyás főszolgabíró és Hajas János esküdt
bizonyoságlevele, melyben egy siklósi cigányt is említenek*

Mi alább irattak ezen Levelünkkel bizonyítottuk, hogy Ne(m)zetes és Vitézlő Tanyi László Feő Szolga Bíró Uram részéről requirálva⁴² lévén, Lázár Jánost meg esküdtettük, a ki is hite alatt következendőt vallott: tudni illik: Hogy midőn Tettes Nemes Baranya Vármegyének szolgáltyában ugy mint Katona titulált Szolga Bíró Ur mellett rendeltetett Mohácsra volt, és bizonyos adosságért némely /:kinek Nevét nem tudgya:/ Siklosi Uj lakostul, Siklosra Mohácsra három lovat vezetett melly lovaknak, hogy valami hasznát vette volna Szolga Bíró Uram, vagyis hurczoltattak volna, ámbár ott az Háznál lakott nem tapasztalta, hanem aztatt bizonyosan tudgya, hogy istáloban szénával tartatta, és hogy rühesek, és bágyattak voltak. s egyik közülük, mivel rühes és bágyatt volt meg is döglött, másikat pedig Mohácsi Csurucsia, vagyis Varga Mártonak, hogy gyógyította fűzetett.

Pécsset Die 26^a Novembris 1769.

[LS] Buna Mátyás T(ekintetes) Nemes Baranya
Vármegyének V(ice) Szolga Birója mp.

[LS] Hajas János azon T(ekintetes) Nemes Baranya
Vármegyének esküttye

BML. Visszahelyezetlen iratok.

Feltehetően vármegyei közgyűlési, vagy törvényszéki irat melléklete volt. Külzetten: *Intuitu Dni Lad. Tanyi activi debiti, et in sorte(m) exolutionis hujusdi ademptoru(um) eqor(um) a qvonda(m) suo debitore Siklósiensi Neo-Colono.*

⁴² Megkeresve.

30.

1770. április 11. Siklós

A siklósi cigányok újabb úrbéri szerződése

Alább irrt praesentibus vallom, hogy minck utánna, cõ Feolséghe Kegyelmes Rendelése szerént, ezen T(ekintetes) Baranya Vármegyében az Urbáriális Regulatio bé hozataván Siklosson ezen említett Baranya Varmegyében helyheztetett Nagy Méltóságú Battyani Károly cõ Herczegsége Mező Városában lakó Uj Polgárok birtokokhoz képest conscribaltattak, s haszonló modon, mint más Jobbagyok Robotossoknak tétettek, föllébb Titulált Nagy Méltóságú Herczeghez Instancziát Küldvén, könyörögtek, hogy őket az Urbariális Robottul fel szabadítván előbbeni Esztendőkben tett adozássokat, és Szolgálatokat tőlök Kegyelmissen vé venni méltóztatnék, kihez képest cõ Herczeghsége Kegyelmet nyuitani kívánván, megy engette, hogy velék az adozások, és szolgálatok eránt egyezést tehessek. azon okbul következő Kontractusra (sic !) léptenek említett Siklósi Uj Polgárok Közönségessen. Ugy mint:

Előszér: Mivel ezen Uj Polgároknak Hazaik után csak 1.2. és 3. hold földeik, és annyi Réttyek vagyon, azért jobbára mint házzalbíró zsellérek, conscribaltattak, és az Urbariális Regulatio szerint, 1 f. Házi Censussal, és 18 napi Gyalog Szolgálattal az M(éltóságos) Urasságnak tartoznak. Azért mivel eddig is réghi Üdötül fogvást Arendát fizettek, és Robottokat pénzült váltották meg, és itt a Városson jobbára Szöllő és egyéb pénzes munkákal kenyereket keresnék, ennek utánna is azon Urbariális kész pénzel meg válthattyák, és minden ollyas házzal bíró gazda, Arendával és Robott pénzel együt Esztendőkint 4 f 50 d. két Terminusson. ugy mint felét Pümkössdkor, felét pedig Karácsonykor az M(éltóságos) Urasságnak Cassájában le tenni tartozik. Másodszer: Mint hogy pedig némely gazdák közölök több földeket és Rétteket birnának s azért is birtokokhoz képest több Szolgálattal tartoznak, a mely Szolgálatért, és Ház béli Arendáért következő képen fizetni fognak, Ugy mint:

Szegedy András	f. 6	d. 10
Pécsics Péter	4	80
Pécsics Janko Palko	10	
Pécsics Ilia	4	80
Pécsics Andria	8	45

A többi gazdák pedig az első Punctum szerint csak 4 f. és 50 d. fognak fizetni.

Ha pedig valamely gazda fizetés hellet inkább Szolgálni kívánna, az M(éltóságos) Urasság Urbariális Robottyát is bé fogja venni, ugy nem kölömben. ha valaki az Robott pénzt az felöl kijedzet Terminusokon le nem tenné, akkor tartozik azonnal az Urbarilais Napokat ki szolgálni.

Harmadszor: Nem kölömben az Várnak tisztítássát és ki söprését eddig való régih Szokás szerint, véghben vinni, és elől állétanī tartozni fognak.

Negyedszer: Mind ideigh való Szokás szerint minden földi Terméssébül és egyéb az Törvényben és Urbariumban ki tett Naturáliákbul⁴³ /:Ki vévén az Házoknál lévő Kis Kerteket:/ az M(éltóságos) Urasságnak járandó Kilenczedet igazán ki adni, és azt az Határban lévő ki mutattandó helyre öszve hordani kötelessék lesznek.

Ötödszer: A Bíró választás, és egyéb a jobb rendnek meg tartássára szükséges rendelések, az Urbarialis Regulatio szerint meg maradnak.

Hatodszor: Ezen Contractus penig három Esztendőre engedtetik. Ha pedig, egy, vagy másik rész ezen Contractustul el állani és inkább az Urbariális Regulációhoz ragaszkodni kívánna olly essedben tartozik azt egy fertál esztendő előtt meg jelenteni.

Melly a béli ki adott Contractust mí Uj Polgárok háládó szível veszük, és egyszersmint nem csak az fölleb meg irattaknak meg tartására, hanem minden némű engedelmességre és Hűségre magunkat kötelezzük.

Datum in Arce Siklos Die 11. Mensis Aprilis 1770.-

[LS] Strobel Sigmond mpia
Praefectus⁴⁴

X Tomics Iván Bíró

X Márkovics Ivan

X Pécsics Ilia

X Szegedy András

X Pécsics Mákszim

X Márkovics Joseff

X Deli Bártol Esküttek

X Kovácsovics Mátyás

⁴³ Természetbeni javakból.

⁴⁴ Uradalmi gazdatiszt.

Coram I Comitatus de Baranya pcessuali Judlium Emericus Boda mp [LS]
Ezen Contractus minden punctumaiban általunk kegyessen ratificáltatik, és
approbáltatik⁴⁵. Bécs 3^a Xbris
Herceg Batthyany
Károly mp [LS]

Ad Mandatum Altefacae Suae
Celsitudinis
Georgius Keosegi mpa
Secretarius⁴⁶ [LS]

BML. VII. 2. f. 11. doboz.

A cigányok nevük elé keresztet tettek.

⁴⁵ Megerősítették és jóváhagyaták.

⁴⁶ Titkár.

31.

1773. augusztus 21.

A siklósi cigányok úrbéri szerződésének megújítása

Ambár ezen Nemes Baranya Vármegyében helyhezetett Siklósi Mező Városban lakozó Uj Polgárok ezelőtti Urbarialis Contractusban rendelt Esztendő ki telvén, Fölséges Aszonyunktul Kegyelmissen rendelt Urbarialis kötelességekre jutottak; Mivel mindazon által nálom azon esedettek, hogy ez után is előbbi mód szerint Robottyokat pénzü meg váltani meg engedném; Azért hogy Kegyelmemet, mellyel minden Jobbágyinkhoz viseltetem, ők is tapasztalhassák, ez után következő három Esztendőkig tartandó egyezésre léptem ujjonon. Ugy mint.

Először: Mivel ezen Uj Polgároknak házaik után tsak egy két, és három hold földeik és annyi Rétyeik vagyon, azért jobbára tsak mint házat biró zsellérek Conscribáltattak és az Urbarialis Regulatio szerént egy forint házi Censussal, és 18 napi gyalog szolgálattal az Uraságnak Esztendőnként tartozának, mindazonalatal mivel némelly Gazdák közülök több földeket, és réteket a Te(kin)t(e)tes Nemes Vármegye által ki dolgozott, és ki adatott Urbárialis Tabella szerént birának, hogy Kenyereket, mellyet kézi munkájokkal s pénzes napszámokkal keresni szokták annál könnyebben meg szerezhessék, meg engedtem hogy az Urbarialis Tabellában ki tett, nap számokat ki ki különösen négy garassal egy napi számot meg válthassa, s azon pénznek felét Szent György napkor⁴⁷, felét pedig Szent Mihály napkor⁴⁸ a Siklósi Cassában letenni tartozni főgnak.

Másodszor: Minden egyébb tartozások, rendtartások, és kötelességek ugy mint Földi termésseikbül az igaz Kilenzednek ki adása s bé hordása, Urbarialis Naturaliak, a Biró választás, és más Urbáriumban nyilván ki tett rendelések azon Királyi Urbárium szerént, mind az eő, mind az Urasság részérül minden sérelyem nélkül meg maradgyanak.

Harmadszor: Ezen Contractust /:Mivel három esztendőre csináltatott:/ ha valamellyik rész meg váltóztatni, és inkább az Urbárialis Regulációhoz ragaszkodni akarna, tehát valamint én, ugy esztendővel előbb magam szándékát föl mondom ugy ők is magok akarattyokat meg jelenteni tartoznak. Melly ebéli ki adatott Contractust mi is Uj Polgárok hála adó szível veszük, s

⁴⁷ Április 24.

⁴⁸ Szeptember 29.

egyszer s mind nem csak a föllebb meg iratott punctumok meg tartására, hanem minden némű engedelmességre, és hűvségre szabad akaratunkbul magunkat kötelezzük. Sig Siklos 21^a Aug 773.

Groff Batthyáni Fülöp mp

[LS]

X deli Bártól Biro

X Szegedi András

X Márkovics Iván

X Kuczí Márko

X Kovácsovics Mátyás és a

többi Siklosi Uj Polgár

Közenségesen

[LS] Coram me Beniamin Hoitsy I Cottus de Baranya Ord Judlium

[LS] Et Me Mathaeo Farkas Jurassore mp

BML. IV. 1. b. Acta congregationum. 1774. június 18. Nro. 14. Külzeten: Contractu Dominii Siklós cum Neo Colonis Siklósiensibus.

A cigányok a nevük elé keresztet tettek.

32.

1775. augusztus 14.

Siklós mezőváros folyamodványa Mária Teréziához, melyben a cigányokról is szó esik

Fölséges Romai Császár Kegyelmes Örökös Fejedelmünk

Az Országunk Pogány Török ki üzése ideitül ám Helységünk Jobbadgy Robottal Földes Urunk(na)k nem szolgált. minazon által a Királyi Comissarius⁴⁹, ki ezen T(ekin)t(e)tes Baranya Vármegyében az Urbarium bé hozására rendeltetett Városunkban nem csak az Urbarialis Conscriptiot⁵⁰ meg tétetni, de a Tabellat is végben vitetvén az Uraságh akarattya ellen is az Urbarialis Szolgálat terhe alá vetetett, azomban T(ekin)t(e)tes Baranya Vármegyéhez folyamodván könyörögtünk, mellettünk: hogy Fölséges Asz(sz)onyunknál azon esedezne, hogy mivel Helységünk Lakosai nagyobb része Kereskedőkbül Kalmárokbül és Mester Emberekbül állana. másképp is Szabad Emberek lévén paraszti Robothoz nem szoktanak, de az Uraságh is Urbarialis kötelességh. és Szolgálat alá, /:a mint ellenünk e végett indétott Processus bizonyéttya:/ venni nem kívánt, Eö Fölsége a Paraszti Robot terhétül menté tenni, és Contractusra léptetni méltóztatnék, a mint is Fölséges Aszonyunk kegyessen meg halgatván emlétett Baranya Vármegye esedezését, oly Parancsolatott ki adott, hogy Földös Urunkat, ki Jobbadgy Robott véget önként is Contractusra velünk lépni akart, túrhető okos, és örökös Contractus tételre indétana, a mely kegyes parancsolatnak töbyszer is emlétett Vármegye engedelmeskedvén Battyányi Herezeg Földös Urunkat Tisztyei által Contractusbéli egyezésre meg is intette, s ugyan tsak sok járásunk, és fáradozásunk után Contractusra léptünk, a mint is az ide rekesztett paria⁵¹ meg mutattya, melyet mink /:noha nem ugy vagyon a Dolog a mint biztattunk, hogy tudni illik a Szőlönktül adandó kész pénz-béli fizetéstül meg mentettünk. és az Contractualis Summabul⁵² ki marad:/ megtartani kívánunk, amint meg is tartjuk, de az Uraságh Tisztyei, ambár a Contractusba ki tett 1900 fbul álló Summat ígérték az egész Várostul, és annak fizetésétül ki nem vitetödött senki, mivel az Urbarialis Conscriptio, és Tabella szerént kinek kinek Robottya, és más adozása azon Summaval váltatik, mindazon által
Elsöben: Az Uj-Lakosokat, kik velünk egy Városban lakván, s egy Tabellában

⁴⁹ Biztos, kiküldött, megbízott.

⁵⁰ Urbéri összeírás.

⁵¹ Párja, azaz másodlata.

⁵² Szerződésbeli összegből.

tétettvén Házokat, Réteket, Szántó földeket, és Szölöket birnak, tülönk elvonták, és különös adófizetésre hózták; az után

Másodszor az Uraságh Szolgái Házait, és Fundusait mentesítették a meg egyezült Summának fizetésében, hogy ugy mint mások segítsenek, nem engedik mégis a Contractualis Summát egészen rajtunk meg-vettik, s mai napig is meg-veszik. ha ezek ött. vagy hat házbul állának. noha akkor is terhes volna másért fizetni; el-szenvednénk sérelmünket, de nagyon öszveséggel Uraságh szolgája, és Uj-Lakosok Háza több hatvannál, mely a Urbarialis Tabellában fel-jedgyzett adózás váltságára fölül jelentett Contractus értelme szerint ígért Summának fizetésétül kivitetődik. azoktul járandó Summát nekünk köl meg-fizetni. ugyan

Harmadszor Classification⁵³, melyet Nemes Baranya Vármegye Törvény Széke által a végre rendeltetett, és hozzánk kiküldetett Szolga-Bíró, és Eskütt Istenessen véghez vittek, elrontottak, s magok teccése szerint /:ki hadgyván az Uraságh szolgáit, és Uj-Lakosokat:/ nyakunkba classificáltak, a honnét mai napig is oly confusiokba⁵⁴ vagyunk, hogy bizonyosan nem tudhattuk, ki tartozik fizetni, ki nem? holott az Uraságh Protocolujából extrahált⁵⁵ Statutumok között 13. Punctumban Fölséged is kegyessen rendelni méltóztatott, hogy ezen árendabéli Censusunak classificatioja a Vármegye Magistratualis Tisztyei által determináltassék.

Negyedszer: keservesen esik az is, hogy Battyáni Joseff Kalocsay Érsek Eö-Excellentiája többszer emlétett Contractus csinályása alkalmatosságával határunkbann lévő erdőbül a fajzást meg ígérte, még is leg kissebb fát sem adnak, hanem mindennemü fát kész pénzben kölletik vennünk.

Ötödszer Minden Palinka főző Kazántul esztendönként 2 ftot fizettünk, s még ehez szükséges fát sem engednek. és ugy tsak ingyen az két két Forintokat fizettyük.

Hatodszor: Contractusunknak 6dik Punctuma által kötelesztetünk ugyan minden némö Termésckbül a Kilenczedet, a ki mutatandó Helyre öszve hordani, mind azon által nem tsak kilenczedet, de az Tizedet is, melyet Clerustul az Uraságh árendába tart⁵⁶, velünk öszve hordattyák, azzal is valamint a Kilenczed alá kiknek marhája vonyós nincs, alkalmatosságot pénzen kell fogadnunk.

Hetedszer Czigány Poroszló nevezetü Rétyeinket, kiknek ott volt, jóllehet árendás rétyeink voltak, el szedték, és az Uraságh Schvajezer Márháival meg-

⁵³ Osztályba sorolást.

⁵⁴ Zűrzarban.

⁵⁵ Az uradalmi jegy zökönyvből kivonatolt.

⁵⁶ Az egyháztól bérel.

etették, s helyébe olyan helyen akartak adni, a hol semmi hasznat venni nem lehet.

Nyolczadszor alázatossan jelentjük azt is, hogy Szántó földgyeinket, rétyeinket, mellyeket régenten drága pénzen az Uraságh engedelmével /:mert az tized pénzt is ki vitte:/ vásároltuk, még is tőlünk el vevén az Uraságh számára vetették, és bé hordatik a gabona, és széna meg is Marháinkat legeltetésre oda nem eresztik, ellenben a Tisztyeink, és Uraságh mindenféle Marhája mi arendás Szántó földgyeinken, és Rétyeinken szabadon legeltetnek.

Kilenczedszer: Az előtt mindenkor épületeket, földni való sárt, nádot, gyéként, kiki szabadon aratott, most már tilalmaztatik, holott pedig nád, káka, és sok oly temérdek vagyon, hogy soha egy esztendőben sem arathattatik le, és ugy a szegénységnek nagy kárával inkább ott hadgyák veszni, hogy sem szükségekre aratni meg-engednék.

Tizedszer: Nagy rövidségünket tapasztalyuk abban is, hogy jóllehet Király adománybul Városunknak Vásárjai vannak, melyek más Király, és Mező = Városok Vásárjaihoz képest, minden módon rendeltettek, és a Dominiumbéli⁵⁷ Jobbágság felül semmi kivétel nintsen, még is az Uraságh Tisztye az említett Dominiumbéli Jobbágyoktul, holott pedig jobbára ezekből ál a Vásárunk, hogy anyit, mint másoktul helyt pénzt vegyünk, Tömlöczel, és veréssel tiltyák, mi pedig meg - bizonyétya a T(ekin)t(e)tes Baranya Vármegye, hogy a hely pénz szedésebe semmi Excessust⁵⁸ nem teszünk, mert a hol a Pécsick edgy darab eladot Marhátul 25 d: Drávántul Nasicsaiak egy darabtul az El - adótul d 28 a Vévötül d 11 1/2 és így in toto d 40 vesznek, mi nem többet d 11 1/2 veszünk.

Ezen meg irtt siralmas, és romlásunkat szerző panaszinkat többszer irtt Baranya Vármegyének bé-jelentettünk, de haszontalan volt, mert a kik az Igazságért melyettünk szolottak, azol üldöztettek, a Processualis⁵⁹ Szolga Bíró pedig, a ki akor üdőben volt, inkább ellenünk, hogy sem tiszthivatalya szerént panaszénkat a Vármegye eleibe terjesztette volna, már anyira jutottunk, hogy az Uraságh ellen panaszink jól meg sem halgatattnak, senki mellettünk szollani nem is mer, azonnal Ingerlő, és nyughatatlannak mondatik.

Kire való nézve Fölséges Kegyelmes lábainál orczáinkra le-borulván mely alázatossággal könyörgünk Fölségednek, hogy fejedelmi hatalmával az Uraságot az Contractus meg-tartására ugy intetni méltóztattnék, hogy valamint azon Contractusbéli Summával az Urbarialis Tabellában foglaltatott

⁵⁷ Uradalmi.

⁵⁸ Kihágást.

⁵⁹ Járási.

adózők meg-váltattak, ugy szintén azon summa fizetésére, nem tsak az Uj-Lakosok, de az Uraságh szolgái is, kiknek tudniillik közöttünk Házaik, Szántó földgyeik, Rétyeik, és Szőlők vagyon, és az Urbarialis Tabellába fel-irva vannak, proportionalé⁶⁰ járullyanak, Classificatio Vármegye Magistratualis Tisztyei által determináltassék⁶¹, és tetessék, fajzás határunkban lévő Erdőkben képeesen meg-engedtessek, Vásári Privilégiumunk értelméhez képest, ugy a Dominiumbéli Jobbágyoktul valamint másoktul Vásári alkalmatossággal a hely pénzt megvehessük, s a többi alázatos kéresünkben is Fölséged Nagy Kegyelmet tapasztalhassuk, Többnyére Fölséged hoszú élete voltáért, szerenesés birodalmának kiterjesztéséért a Mindenható Istenünket törödelmes szível imádni meg nem szününk, s maradunk Fölségednek

alázatos hiv Jobbágyi Siklós Város
Birája, Eskütyei, és Kösségh

Convenit cum Originali, psentibus testamur Siklosini die 14^a Augusti 1775.

[LS] Beniamin Hoitsy Processualis Ord Judlium mp

[LS] Joannes Orlovics Jurassor mp

BML. Visszahelyezetlen iratok.

A járási szolgabíró és esküdt által hitelesített másolat. A szöveget ennek alapján írtam át. Külzeten: *Copia Instantiae Oppidorum Siklósiensium Augustissimo Imperatori porrectae*. Egy másik másolati példány található *XI. 606. 11. doboz*.

További kutatások során szükséges tisztázni, hogy Mária Terézia miként reagált a kérelemre, s ennek lettek következményei a vármegye és az uradalom részéről.

⁶⁰ Arányosan.

⁶¹ Határozottassék meg.

33.

1813. Kaposvár

Somogy vármegye törvényszékének 264. sz. alatt Baranya vármegyéhez küldött átirata

Nagy Méltóságú Méltóságos Fő Tisztelendő. Nagyságos. Tekintetes. Nemes Nemzetes. s Vitézlő Urak, kedves Barátink Atyánkfiai és Szomszédink!

Megyénkbéli adózók Csépany Samu, és Ferentz István Inkei Lakosok az A. alatt ide mellékelt Benedek Josefnek, Béres Istóknak és Tomka Pálnak Nemes Körös Vármegyében tett Szabad Vallásaikat⁶² azzal a' kéréssel nyújtották be, hogy káraiknak meg téréttését foganatossan eszközölnénk. – Mivel pedig a' Tolvajoknak Szabad Vallásaikbul úgy jönne ki, hogy az ellopott Lovak közül Siklóson lakozó Istók nevezetü Czigánynak kettőt el tseréltek, a' harmadik lovat pedig ugyan azon Czigánynak adták el. – Arra való neve, a' Szabad Vallásoknak barátságos közlése mellett, Nagyságtokat kegyelmeteket Atyafiságos és barátságos bizodalommal meg kérjük, hogy Siklóson lakozó Istók nevü Czigányt ezen környül állásoknak⁶³ meg Vallására szoréttani, és az általunk meg küldött Tolvajoknak Szabad Vallásával egyetemben Siklósi Istók Czigányt személyyessen önnön Vallásával együtt Nemes Körös Vármegyének biztos őrizet alatt a' végett meg küldeni ne terhelyetnének, hogy nevezetü Istók Czigány a' Tolvajokkal szemben szállittatván, a' lopás környülállásai volta képpen ki nyomoztathassanak és meg károsodott Megyénkbéli adózók mentül előbb káraiknak meg téréttéséhez juthassanak.

Melly Atyafiságos és barátságos szivességért, mi is hasonló esetekben kész szolgálatunkat kötelezván, Atyafiságos és barátságos hajlandóságiban ajánlottak, szokott tisztelettel maradunk. – Köt a' mi Ezer nyoltz száz tizen harmadik Esztenöben September Holnapnak huszon kettödik napján Kaposvárott tartatott Törvény Székünköböl.

Nagyságtoknak Kegyelmeteknek

kész köteles Szolgái, szives baráti,
Szomszédi és Atyafiai
Somogy Várm(e)gy(e) Törvény Széke

BML. IV. 1. b. Acta congregationum. 2141/1813. Az átirat 1813. október 20-án érkezett meg a baranyai közgyűléshez, s november 4-én olvasták fel.

⁶² Ezek a vallomások nem találhatók az aktában.

⁶³ Körülményeknek.

34.

1816. július 17. Siklós

Siklós mezőváros instanciája Baranya vármegyéhez

Tekintetes Nemes Vármegye!

Kegyelmes Uraink!

Jól emlékezünk arra, hogy a' felső parancsolatok szerént ez előtt egynehány esztendőkkel az Ujj Polgárok /:vagy Czigányok:/ a' Lovakkal való kereskedéstől el tiltattak, és attól meg is szüntek: de valamely okból itt Siklóson az Ujj Polgárok között Négyen bizonyos kötések alatt /:melly máig is kezeik között vagyon:/ a' Méltóságos Uraság Tisztsége [a siklósi uradalom tisztartója] és Néhai Tekintetes Boda József Biró Ur⁶⁴ által dispensáltattak⁶⁵ és a' kereskedés nékiek meg engedtetett.

Ezen engedelemmel vissza élvén Négyen, a' Többeket is Társaságokba vonták elsőbb szolgálta és kotsis nevezet alatt, és már most egész szabadsággal majd mind kereskedőkké lettek, kivált nyári időben. A' melly miatt is panaszkodni az Tekintetes Nemes Vármegye Szine előtt kéntelenítettünk következő okokból:

1SZÖR Mivelhogy a' sok kereskedésbéli Lovakkal ki kelettől fogva Nyáron által az közönséges Legelő szörnyen pusztítatik; azon kívül Vetésekbe Rétekbe a' leg több kártételek általok okoztatnak.

2SZÖR A' sokféle Lopott Lovak öszve Vásárlása miatt az Város közönségessen bétstelenítettik. A' lopott Lovak ide nyomoztatnak, itt kerestetnek, sokak itt meg is találtattak.

3SZÖR A' többféle Adásokba, Vevésekbe, Cserékbe, Hitelezésekbe az Adózó népnek mennyi meg károsodása az ő kereskedéseik által vagynak az Tekintetes Nemes Vármegye Tiszt Urai előtt böven tudva vagynak. Némellyek közülük sok Adosságokkal terheltetnek; némellyek rossz emberek Társai is. Ugy annyira hogy majd minden Nemes Vármegyebéli Helységbe ellenek panaszkodot, és meg károsított Adózót találni lehetne.

A' többféle panaszokat el halgatván esedezünk a' Tekintetes Nemes Vármegye Kegyelmes Szine előtt a' végett hogy a' Lovai való kereskedéstől el tiltatni

⁶⁴ Korábban a siklósi járás egyik szolgabírája.

⁶⁵ Felmentették őket.

méltoztasson. Kik alázatos tisztelettel vagyunk. Siklóson dic 17^a Julij 1816.
A' Tekintetes Nemes Vármegyének
Kegyelmes Urainknak

térdet fejet hajtott szogái
Keresztes István V (áros) Birája
és tanáttsa N: N:
Ujváry Csech Benjamin m(anu) p(ropria)
Jegyző által

BML. IV. 1. b. Acta congregationum. 2342/1816. A kérelemlevél augusztus
27-én érkezett a vármegyei közgyűléshez.

35.

1816. december 1. Siklós

A siklói cigányok bizonyáglevele Bani Lukács számára

Alól írottak adjuk tudtokra Mindeneknek a' kiknek illik és hitünk le tételével is meg erősíteni készek vagyunk azt: hogy folyó esztendőben November Holnap 25^{ik} Nap Virradoján 1 és 2 Orák között a' mikor bizonyos Vokányi Lakosnak a' Vad ember Vendégfogadojában egy el lopattatott Lova Kerestetett, és el lopattatni észre Vétettetett, Siklói Bani Lukács Uj Polgár a' mi Társaságunkba estvétől fogva egész az ideig és Oraig Kártyázott 's mulatott, és akkor is közöttünk volt a' midőn az el lopattatott Ló eránt Lárma esett.

Arrol is Jó Lelki esmérettel bizonyágot tészünk és Hitünk le tételével is meg erősítjük, hogy az fogva lévő Tolvaj és Rab Személy közöttünk meg jelenvén, és Gonosztévőnek lenni meg ösmértetvén, leg elsőben is ötet Bani Lukács Siklói Uj Polgár igyekezett közzülünk ki üzni, azt meg is ütötte, és Bartolt keresvén meg fogatni iparkodott. Azután estvéli 11 Ora után azt ugyan tsak Juszó Josef Uj polgár meg fogván az szobából ki vetette, és egy Artzul vágással el eresztette, az Koresma Ajtaját utánna bé tsukta. Bani Lukács az szobába közöttünk maradott, és mind addig ott volt, míg az el lopatott Ló eránt Lárma történt. Az is bizonyos hogy az említett Tolvaj azért, hogy Bani Lukács ötet meg fogatni iparkodott Fülünk hallatára azt mondotta: Én is Lukács vagyok, Te is Lukács vagy, de vigyázz, mert ha meg fogattz a' Vas mind a' kettőnk Lábán fog lenni.

A' mellyeknek igazságáról ezen Bizonyág Levelünket /:Írást nem tudván:/ Neveink után Vont Saját Kezünk Kereszt Vonásaival is meg erősítjük és ha a' szükség kívánandja Hitnek le tételével is meg valjuk.

Sig(natum) Siklos d(ie) 1^a Decembris 1816.

Én előttem és általam	Murtó András X mk Siklos
Ujváry Csech Benjámín mp	Murto Jakab X mk Siklos
Siklos Várossa	Hegedüs Márton X mk Siklos
hiteles Jegyzője	Lenderits Mátyás X mk Siklos
	Markovits Josef X mk Siklos
	Ujj Polgárok.

Anno 1816 die 12^a Decembris sub Sessione Judria L(iberae) R(egiaque) VEcclesiensis Statuti Testes Oppidi Siklós Inhabitatores, et Neo Coloni, utpote Joannes Huszái Annor(um) 45, Martinus Hegedüs Annor(um) 40, Andreas

Murta Annor(um) 38, et Martinus Deli annor(um) 45, Omnes R(omano) Catholici adjurati praedeductum Attestatum iisdem praevie praelectum per totum confirmarunt.

Sig(natum) Mich(ael) Perger mpia
Ord(inarius) Not(arius)

BML. IV. 1003. b. Pécs város tanácsának közigazgatási iratai. 1816. december 6. nr. 3557.

Külzeten: *Bizonyság tétel. Siklosi Bani Lukás Uj Polgár Rabságba záratott személy ártatlanságának ki világosodására.*

A cigányok keresztet tettek a nevük után.

Szava József, Gálits Pál, Juszó Józsi, Kapusi András, Szigethy Istók, Szava András, Lukáts Antal és Mártó András siklői cigány gazdák kérelme Baranya vármegyéhez a lókereskedés tárgyában

A cigányok elleni gyanút a városnak némely, nem cigány származású lakosai gerjesztették, „*minthogy kezeiken lopott [lovak] megfordultak*”. A lótartást és lókereskedést általánosan tilalmazó rendelet ne legyen érvényes minden cigányra, csak azokat büntessék, akik valóban törvénytelenégeket követnek el. Ők nyolcan⁶⁶ soha nem adtak alkalmat a gyanúra, lelkiismeretük tiszta, kérik, hogy mentesítsék őket a „*tilalomnak sullya alól*”. A részletes indoklást hat pontban fogalmazzák meg:

1. Benyújtanak egy „*engedelem levelet*”, amely igazolja, hogy soha még hírbe sem keveredtek⁶⁷.

2. Állandó lakosok, a városnak „*örökös, meggyökeresedett*” polgárai, „*a Hazának szinte olly hasznos tagja[i] valamint más jobbágyok*”.

3. A vármegye és földesuruk felé is teljesítik kötelességeiket, becsületesen adóznak.

4. Hosszú fuvar és forspont szolgáltatást is végezniük kell, „*a mellyhez [lo]vagnak tartása elkerülhetetlenül meg kívántatik*”.

5. A keresztény vallást ugyanolyan buzgón gyakorolják, mint a többi hívő. A zsidók, akik „*nem polgárok*”, csupán a taxa tolerantia fejében tűrik meg őket. „*a ló kereskedést szabadon üzik*”.

6. „*Némely siklői lakosok*” azért akarják őket is az általános „*tilalom alá vetetni*”, mert maguk is lókereskedéssel foglalkoznak. „*Az ő kezeiken valamint másokén lopott lovak meg [fordulnak]*”.⁶⁸

BML. IV. 1. b. Acta congregationum. 897/1817.

Ez az irat sajnos hiányos, szövege nem közölhető, de tartalma rekonstruálható. Az eredeti szövegből származó olvasható részeket dőlt betűvel, az általam tett kiegészítést normál betűvel írtam.

Nem állapítható meg, hogy a kérelmet kivel írták, de az érvelés következetes logikája és szóhasználata arra enged következtetni, hogy olyan személy volt, aki tisztában volt az ellentmondásos helyzettel, s jól ismerte a cigányok állapotát.

⁶⁶ A kérelemlevél beadói.

⁶⁷ A melléklet nincs az iratok között, feltehetően az uradalom állította ki.

⁶⁸ Az irat alja leszakadt, a szöveg többi részéből innentől csak annyi olvasható, hogy „*csupa irig[s]égből*”.

37.

1817. április 22. Kaposvár

Bogyai Péter főszolgabíró jelentése Somogy vármegye közgyűléséhez lopottnak vélt lovak ügyében

Alul irtt T. Kapuvári Karo[---] Baranya Vármegye surrogatus Al Ispánya [---]⁶⁹ hivatalos Levelére, hogy minekutánna Bakonyai Farkas nevü Kis Hajmási új Polgár kezén két lopott Ló találtatott volna, mellyeknek egyikét Szabad Vallása szerint Kaposvári Jonás nevezetü új Polgártól általa tseréltnek lenni állított, a T(ekintetes) Törvény Szék által ki küldve levén, ezen dolognak meg vizsgálása végett alázatossan jelentem, hogy a' panaszolt Jónás új Polgárt eleibém rendelvén, az a' kérdésben tett Lovat melly az ide mellékelt leírásban foglaltt első lónak formájával meg egyez, el esmérte, hogy igen is ő adta légyen által cserében a' mondott új Polgárnak, mellyet ő Csokonyai Somogyi Josef nevezetü új Polgártól Baboltsai Vásáron multt Esztendőben tserélt e' szerint a' most nevezett új Polgárt eleibém rendelvén, 's a' kérdett körülállásról megtudakozván azt a' szerint elesmerte, melly Ló cránt azomban ő bizonyos Reketye nevezetü Siklósi T(ekintetes) N(emes) Baranya V(árme)gyei Új Polgárra, kitül multt Esztendőben Mosgói Vásáron vette a' Lovat, utal, a' mondott új Polgárnak egyéb nevét megmondani nem tudván, állította, hogy apját hivták Reketyének, ez azomban fiatal derék Legény, és nem igen fekete, ajánlotta azomban ő hogy tüstént Szigeti Vásárra megy, holy ha a' mondott új Polgárt meg nem találná, elmenne utánna Siklosra, nehogy a' dolog továbbra halladna, eszerént a' Visgálódást tovább T(ekintetes) N(emes) Baranya V(árme)gyébe léssen szükséges folytatni. Költt Kaposvárott Aprilis 22dikén Bogyai Péter mp fő Biró.

BML. IV. 1. b. Acta congregationum. 2364/1817.

Másolatban mellékelve Somogy vármegye törvényszéke által Baranya vármegyéhez intézett 1817. június 2-án kelt levélhez. L. még Baranya vármegye 1818. áprilisi válaszát és a baranyai főbíró 1818. februári jelentését.

⁶⁹ A szöveg elején elmosódás miatt két szó nem olvasható.

38.

1817. június 2. Kaposvár

*Somogy vármegye törvényszékének 179. szám alatt kelt válasza
Baranya vármegyéhez*

Nagy Méltóságú, [---]⁷⁰ Tiszteletes,
Nagyságos, Tekintetes, Nemes, Nemzetes, és Vitézlő Urak
Kedves Barátink, Szomszédink, 's Atyánkfiái !

Kapuvári Károly Nagyságtoknak, Kegyelmeteknek ideig rendelt Al Ispánja hozzánk utasított hivatalos kérése következtében egy Ló eránt, mellynek ello[---]⁷¹a Kaposvári Jónás nevű Czigányra gyanittatott, a' szű[---]⁷²ges nyomozódást azonnal meg rendeltük. Mellyről bé a[---]ján⁷³ mái napon Tisztviselőnk hivatalos Jelentését, minthogy annak utmutatása szerént a' kérdésbéli Ló egy Siklósi Czigányon marad, következtésképpen ott szükséges eránta tovább nyomozódni, azt ime ezennel illő haszon vétel végett meg küldjük. Kik többnyire Atyafiságos, és szomszédóságos Barátságokba ajánlottak Szokott Tisztelettel vagyunk. Költt a' mi Ezer nyoltz száz Tizenhetedik Esztendei Junius holnap második napján Kaposváron folyvást tartatott Törvény Székünköl.

Nagyságtoknak Kegyelmeteknek

kész köteles szolgálai, szives baráti,
szomszédi, és Attyokfiái.

Somogy V(árme)gy(éne)k Törvény Széke

BML. IV. 1. b. Acta congregationum. 2364/1817.

Mellékelték hozzá Bogyay Péter somogyi főszolgabíró jelentésének másolatát. L. még Baranya vármegye 1818. április válaszát és Mitterpacher Ignác baranyai főszolgabíró februári jelentését. Kapuvári Károly levelét ezidáig nem sikerült fellelnem.

⁷⁰ Szakadás miatt egy szó nem olvasható.

⁷¹ Szakadás miatt nem olvasható szó, feltehetően „ellopása”.

⁷² A szó közepe szakadás miatt nem olvasható, bizonyára „szükséges”.

⁷³ A szó közepe szakadás miatt nem olvasható, „beadván”.

39.

1818. február 15. Pécs

*Mitterpacher Ignác főszolgabíró jelentése Baranya vármegye
közgyűléséhez lopottnak vélt lovak ügyében*

Tekéntetes Nemes Vármegye!

Tekéntetes Nemes Somogy Vármegye Fő Birája által tett hivatalos jelentését a' végett meg küldi, hogy azon Lonak eltulajdonítója, melly eránt Nagyságos Kapuvári Károly Ur f(elsége)s Kir(ályi) Tanácsos és üdöre rendelt All Ispány Ur irtt, nem Kaposvári János (sic!) nevezetü Czigány lett volna, hanem Sikloson lakozó új Polgár Rekettye névü, melly véget is a' T(ekintetes) N(emes) V(árme)gye Augustus hónapba tartatott Kís Gyűléséből parantsolni méltoztatott, hogy az fell tett környüállást meg vizsgáljam. és ha az tolvajság világosságra jönne, az bé vádolt Rekettye névü új polgárt bé fogassam. ezen parantsolatnak következésében hivatalossan jelentem. hogy Rekettye nevezetü Czigány se Sikloson se egész Kerületembe nintsen, hanem vagyon Siklosi lakos Rekettye Joseff kit is eleimbe hivatván valya. hogy ő se Kaposvári János. se pedig Csokonyai Somogyi Joseff Czigányokat isméri, és hogy ő Mosgoi Vásárba más Lovakat nem vett soha is. mind a' Szent-Lőrinczi Valdpereitertül, se lovat valakivel azon vásáron cserélt volna, és így nem volna más mód, hogy a ' tolvajság világosságra jönne, mind hogy azon csokonyai Somogyi Josef Czigány a' T(ekintetes) N(emes) Somogy V(árme)gye által eleimbe alléttassék, és Rekettye Joseffnek szeméibe mondana az fő Biro Ur előtt tett vallását, mellyet annál inkább kívánni lehet minthogy ennek föl keresésére magát T(ekintetes) N(emes) Somogy V(árme)gyei fő Biro Ur előtt említett Csokonyai Somogyi Josef le kötelezte. amind az ide visza mellékelt fő Biro Urnak hivatalos Tudosétása meg bizonyította. Pétsett 15d(8ik) Feb(uár) 1818. Mitterpacher Ignác fő Bíró mp.

BML. IV. 1. b. Acta congregationum. 936/1818.

Másolat. A tisztázatot Baranya vármegye által 1818. áprilisban Somogy vármegyéhez intézett levélhez mellékleték. L. még Somogy vármegye törvényszékének 1817. júniusi levelét és Bogyai főbíró 1817. áprilisi jelentését.

40.

1818. április 7. [Pécs]

*Baranya vármegye válasza Somogy vármegye 1817. június 2-án
kelt levelére*

Minckutánna Nagyságtoknak Kegyelmeteknek mult 1817. eszt Junius hónap 21kán 179ik szám alatt Törvényszékekbül hozánk utasított beceses levelekbül meg értették, hogy Kis Hajmási Bakonyai Farkas Uj polgár Kezein meg esmért lopott Lo, bizonyos Reketye nevezetü uj polgártul a' Mosgoi vásáron vétetett volna, a' föl adott környülállásoknak szoros ki nyomozása véget Kerületbéli fő Biránkat ki küldöttük. Melly tárgyban végbe vitt vizsgálásnak minémü ki menetele let légyen, ezen eredetül ide zárt tisztü Tudósittásbul Nagyságtok Kegyelmetek bövebben meg érteni fogják. Hogy tehát ezen dolog tökéletes világosságra hozatathasson ujonnan Nagyságtokat Kegy(elmeteket) hivatalosan, és barátságos bizodalommal arra kérjük, hogy azon Csokonyai Somogyi Josef uj polgárt. Reketye Josef Siklósi Lakossal leendő szembe állítás véget, jelentő fő Biránkhoz foganatossan annál is inkább el utasítani ne terheltetnének, mivel csak illy módon a' kérdéses Lovaknak sor szerént valo kézre jutása, és el tulajdonéttása ki nyomoztathatna.

7^a Apr(ilis) 1818.

*BML. IV. 1. b. Acta congregationum. 936/1818. Fogalmazvány.
A somogyi főszolgabíró jelentését l. 38. sz. alatt!*

41.

1830. november 28. Siklós

Hegedűs József és Markovics Mihály vagyonának leltára

Siklói Ujpolgár Hegedűs József, és Márkovits Mihálynak mind csalárd Rabszemélyek minden található Ingó Javaiknak összeírása, 1830. nevezetesen pedig:

Hegedűs Józsefé			
1.	Egy puha fa Láda	9.	1 Sapka, 1 Kulacs, és 1 mosó sulyok
2.	Egy új Casimir ⁷⁴ Keszkenyő	10.	1 sodrófa, és 1 vizes korsó
3.	egy avét férjfi ümög, és gatya	11.	1 hoszú szék puha fából
4.	1 rongyos vánkös cziha, és 1 zsák	12.	1 kötöt szalma szék
5.	1 marok kender	13.	1 két iczés, és 1 meszeles üvegek
6.	3 rongyos tollas vánkös, és 1 vászszony Lepedő	14.	16 képek, és 1 pár kép
7.	1 rongyos férjfi ümög	15.	1 cserép mozsár, és 1 olló
8.	1 szalmás Párna, és vánkös	16.	1 sütő, és két kisebb Teknyők
9.	egy puhafa asztal	17.	1 rongyos Pakrócz
10.	két puha fa hoszú székek	18.	1 sárga mente
11.	1 meszeles, és 2 kisebb üvegek	19.	1 szalmás Párna, és 1 tollas Vánkös
12.	1 nyolczoda száraz vargánya	20.	1 Tálös
13.	16 darab képek	21.	2 fehér Tál, és 1 Tányér
14.	1 sütő Teknyő	22.	3 Cserép Tál, és 1 Tepszi
15.	1 rongyos Gatya, és ümög	23.	3 Cserép Tányér
16.	1 kis Pendel, és 1 rongyos ümög	24.	1 vas kanál
17.	3 Fazekak	25.	3 Lábos, és 2 kis Tálök
18.	1 Rostély, és 1 Pléh Kalány	26.	1 Pléh kanál tartó
19.	1 főző Kalány, 4 Tál, és 2 Korsó	27.	3 Pléh, és 3 fa kanál
20.	1 nagyobb Korsó, és 1 fa lapát	28.	3 nagy Fazék, és 7 kisebb
Márkovits Miskáé		29.	6 Födő, és 1 szűrő Táll
		30.	3 Vizes Korsó, és 1 Teknyő
		31.	egy két akös káposztás hordó
1.	Egy puha fa Láda	32.	két zsák

⁷⁴ Kasmir (kazimir). Finom fésűs gyapjúból készült női ruhaszövet.

2.	1 Borotfa, 1 ár, és egy vas metző	33.	1 három ágú vella
3.	egy rongyos szalmás Párna	34.	1 Kapa, és 1 szakajtó
4.	1 rongyos aszony ümög	Költ Siklóson 28ik 9br(is) 1830.	
5.	1 Konyha Kötény		
6.	1 abrosz Kendő, és 1 rongyos ümög		
7.	1 pár foltos gyolts ümög		
8.	egy puha fa asztal		

BML. IV. 1003. b. Pécs város tanácsának közigazgatási iratai. 1831. február 11. nr. 450.

Külzeten: *Siklósi Ujpolgár Hegedűs József, és Márkovits Mihálynak mint csalárd Rab Személyek ingó Javaiknak Őszve írása. 1830.* Markovics Mihály és Hegedűs József ellen a pécsi városi bíróságon lefolytatott per melléklete.

42.

1830. november 29. Pécs

*Orvosi bizonyítvány a Pécs város által elítélt Markovits Mihály
siklósi cigányról*

Aláb irt, Markovits Michalt meg vizgáltam, melynek bal felől sérvése vagyon (Hernia inquinalis) ezen okbul bottal valo büntetés tiltattik, hanem korbátsal az háttán el szenvedheti, anélkül, hogy egészségének artalmara szolgálhatna.

Péts 29^a Novemb(ris) 830.

Lamer Ignatz mp
Sz(a)b(a)d K(irályi) V(áros) orvosa

BML. IV. 1003. b. Pécs város tanácsának közigazatási iratai. 450/1831. Markovits Mihály és Hegedüs József ellen a pécsi városi bíróságon lefolytatott per melléklete.

Pál Nagy

References of the past the Siklós gypsies (1721-1830)

Pál Nagy has spent the last 10 years of his life in archives, studying the sources of the history of the Hungarian gypsies. In his present volume he is following a research route, which had been started in the preface to his previous book (*The history of Hungarian gypsies in the class society*). This research route is shadowing the life of a settlement's gypsy community for a long period. It is the author's intention to publish a shorter monograph about the gipsydom of Siklós after he is finished with issuing the major sources.

The first milestone of this venture is present volume encumbering a century-long history of the gipsydom in Siklós, which consists of two parts: the first is the preface, and the second is a source-book including 42 documents dating back to a period between 1721 and 1830. He promises to publish sources, which evolved after the Reformist Ages, in a separate volume.

In the preface the aspects of co-existence models in a market town are displayed illustrating the history of the whole Hungarian gipsydom in a quite different and new light. His basic concept is that gypsy groups, ever-lived in Hungary, cannot be squashed into one individual model, because they varied from each other as far as the criteria of the identity were concerned. He is hypothesizing that people denominated as gypsies by the sources did not become gypsies the same way, and the predecessors of some gypsies were non-gypsies drifted to the confines of the society.

In the preface the author lists criteria, which make the version of zingaro co-existence evolved in Siklós exceptional: gypsies were granted lands, they

had vineyards, they got contracted, households evolved under specific economic conditions, gypsies were able to pay taxes, lived in houses, cherished ambitions varying from family to family. All these factors add to the particularity of the history of this gipsydom. Based on sources published in the volume we can follow the changes in the gypsy population and their property differentiation. We can get a clearer picture about the composition of families, their ways of livelihood, conflicts between gypsies and non-gypsies. Sources enabling investigation into the process of their leaving behind a culture for the sake of the other including behavioral patterns and the world around themselves, as well as searching their mobility and identification assimilation are of major importance.

Resume

Nagy Pál, kon aba 10 bersh rodel sistematikánes le ungrothemeske romengi hishtorija, ande akanakutni butyi kasavo rigate zhal, (*Ande A Magyarországi cigányok története a rendi társadalom korában* anaveski butyi aba vorbisárdas pala kado) hoj kodi te rodel, sar zhuven le rom pe jekh than tela lungo vráma. Le iskiritóri kodi kamel, káj pala kodi, kana aba avri das le dulmutáne lila, pala le siklósako románo fóro te del avri jekh cini monográfija. Kadi ginadyi anda duj kotor si: anda o ándre trádimo, thaj anda kasave dulmutáne lila, so mashkar 1721 thaj 1830 rakhadyile. Kadal 42 dokumentumo. (so pala o reformeski vráma rakhadyile, kodole ande jekh káver ginadyi avna ávri)

Ande o ándre trádimo le mezövárosesko ketháne trajimasko modello sikavel ándre, kadalesa le intrego ungrothemeske romengi hishtórija nyevárel. Kothar redisárel pes te gindyil, káj le unrothemeske romenge gruppura na jekhfálo, ke lenge identitáso káver thaj káver. Nashtig aven sa ande jekh modello. pa kado kodi gindil, káj kodol rom, kon ande le dulmutáne lila sile, kade avile rom, káj lenge dad thaj papo varekana gázhe sas, feri le gázhe ávri shudele anda pende.

O iskiritóri ande o ándretradimo opre phenel kodol butya, sostar ando Siklósó le rom thaj le gázhe káverfáles trajisárdine pasha jekháver: le romenge dine phuv, szolo sasle, butyako lil dinele, andel khera beshline, thaj le romenge butfálo ambicijóvo sas. Kasavenca ande ungrothemeske romengi hishtórija feri unyivar shaj maladyuvas.

Anda kadal lila, so andej ginadyi sile, shaj dikhas kodi, káj kanak sode zhéne sas le rom, barvále sasle, vaj chorre, soske sas lenge familija, anda soste zhuvenas, thaj soske konfliktusho sas mashkar le rom thaj gázhe. Báres interesne kodol dulmutáne lila, so kodi sikaven ándre, káj sar inkernaspe le rom, soski sas lengo akkulturáció thaj mobilitásho, kado shaj zhutilame ande kodi, káj te rodas lenge identifikácijóvo thaj assimilácijóvo.

Pál Nagy

**Quellen aus der Vergangenheit der Zigeuner aus
Siklós (1721-1830)**

Pál Nagy, der nahezu 10 Jahre lang systematisch die Archivquellen der Geschichte der einheimischen Zigeuner forsch, verfolgt mit seiner derzeitigen Arbeit (in der Einführung seiner Arbeit des Titels Geschichte der Ungarischen Zigeuner im Zeitalter der ständischen Gesellschaft bereits aufgeworfen) eine Forschungsrichtung, die der Zigeunergemeinschaft einer Siedlung eine langfristige Untersuchung reicht.

Ziel des Autors ist es, nach der Herausgabe der allerwichtigsten Quellen die Kleinmonographie über die siklóser Zigeunerstadt zu veröffentlichen. Die erste Station dieses Unternehmens bedeutet dieser aus zwei Teilen bestehende Band, der ein Jahrhundert der Geschichte der siklóser Zigeuner umfaßt: bestehend aus der Einführung, sowie die Mitteilung der Quellensammlung der aus der Zeit zwischen 1721 und 1830 stammenden 42 Dokumenten (die Veröffentlichung der nach dem Reformzeitalter entstandenen Quellen verspricht der Autor in einem getrennten Band).

Die Aspekte des Modells vom Zusammenleben in einer ländlichen Stadt in der Einführung vorstellend, bringt der Autor die Geschichte des ungarischen Zigeunertums in ihrer Gesamtheit in ein neues Licht. Er geht davon aus, daß die Zigeunergruppen, die in Ungarn lebten, nicht in ein einziges Modell zu pressen sind, da sie sich in den Kriterien ihrer Identität voneinander unterscheiden.

In Zusammenhang damit wirft er die Hypothese auf, daß die in den Quellen als Zigeuner bezeichneten Menschen nicht auf gleiche Art und Weise zu Zigeunern wurden bzw. bestimmte Vorfahren der Zigeuner an den Rand der Gesellschaft gespülte Nicht - Zigeuner waren. In der Einführung führt der Autor die Kriterien auf, die die entstandene Variante des Zigeuner - menschlichen Zusammenlebens in Siklós außergewöhnlich werden lassen: den Zigeunern wird Boden gegeben, Besitz von Weinbergen, das vertragliche Rechtsverhältnis, die auf besonderen Bedingungen zustande gekommenen Haushalte, die Steuerfähigkeit, Wohnen im Haus, besondere einheimische Züge der innerhalb der Zigeunergemeinschaft abweichenden Ambitionen in der Geschichte der Zigeunerschaft.



A kiadó és a szerkesztőség címe:
ROMOLÓGIAI KUTATÓINTÉZET
H-7101 Szekszárd, Pf. 12.
Telefon/fax: 36 74/495-448

Műszaki szerkesztő:
Lantos Gábor

Nyomtatta
KERÉNYI NYOMDA KFT.
7100 Szekszárd, Epreskert u. 3.
Készült: 500 példányban.